

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT BİLİM DALI**

**KALKINMA AJANSLARININ BÖLGESEL
KALKINMAYA ETKİLERİ
MEVLANA KALKINMA AJANSI VE TR 52 BÖLGESİ
ÖRNEĞİ (2009-2018)**

MUKADDES EREL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEKERİYA MIZIRAK**

KONYA-2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	MUKADDES EREL
	Numarası	17810901058
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İKTİSAT
	Programı	YÜKSEK LİSANS
	Tez Danışmanı	PROF. DR. ZEKERİYA MIZIRAK
	Tezin Adı	KALKINMA AJANSLARININ BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİLERİ MEVLANA KALKINMA AJANSI VE TR 52 BÖLGESİ ÖRNEĞİ (2009-2018)

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan KALKINMA AJANSLARININ BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİLERİ MEVLANA KALKINMA AJANSI VE TR 52 BÖLGESİ ÖRNEĞİ (2009-2018) başlıklı bu çalışma 25/11/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof.Dr.	Zekeriya MIZIRAK	
2	Prof.Dr.	Birol MERCAN	
3	Prof.Dr.	Erşan SEVER	

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	MUKADDES EREL		
	Numarası	17810901058		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İKTİSAT		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	KALKINMA AJANSLARININ BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİLERİ MEVLANA KALKINMA AJANSI VE TR 52 BÖLGESİ ÖRNEĞİ (2009-2018)			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Mukaddes EREL

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZET

5449 sayılı ve 25.01.2006 tarihli Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'un amacı olan; Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere Bölgesel Kalkınma Ajansları kurulmaya başlanmıştır.

Bu çalışmada TR52 Konya-Karaman Bölgesinin bölgesel gelişmesini hızlandırmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak için kurulan Mevlana Kalkınma Ajansı'nın 2009-2018 yılları arasında bölgeye katkılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında yapılan görüşmeler sonucunda kamu kurum kuruluşlarına ve özel şirketlere verilen destekler sonrasında TR 52 Bölgesinde; dış ticaret hacminde, istihdamın artmasında, ar-ge ve inovasyon ürün sayısının artmasında, eğitim alan kişi sayısında, olumlu gelişmeler yaşanmıştır.

MEVKA'nın 2009-2018 yılları arasında analiz, araştırma, geçici danışmanlık sağlama, eğitim/kapasite geliştirme, envanter, fizibilite, tanıtım ve yatırım konularında 883 proje için toplamda 111.144.638 TL bütçe aktararak bölgede 202.886.697 TL kaynak oluşturulduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bölge Kalkınma, Ajans, Mevlana Kalkınma Ajansı.

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTITÜSÜ
---	--	---

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	MUKADDES EREL		
	Student Number	17810901058		
	Department	ECONOMY		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	PROF. DR. ZEKERİYA MIZIRAK		
Title of the Thesis/Dissertation	THE EFFECTS OF TERRITORIAL RECONSTRUCTION OF DEVELOPMENT AGENCIES MEVKA TR52 DISTRICT VERSION (2009-20018)			

The primary purpose of the legislation on the Establishment, Coordination and Function of development agencies (no. 5449, enacted on 25.01.2006) is; to improve the cooperation between the public sector, private sector and non-governmental organizations, to ensure the efficient and proper use of resources, to actuate the local potential in order to accelerate the regional development in line with the principles and policies of national development plans, to ensure sustainability and to reduce the gaps in development both inter-regional and intra-regional by establishing regional development agencies.

The purpose of this study is to point and demonstrate Mevlana Development Agency's contributions to the region between the years of 2009-2018, which was established in order to accelerate and sustain the development of the TR52 Konya-Karaman Region.

As a result of the interviews within the scope of the study, the support given to public institutions and private companies conducted, in TR 52 Region; positive developments have been experienced in foreign trade volume, increasing employment, increasing the number of R & D and innovation products, and the number of people receiving training.

MEVKA's analysis between 2009-2018, MEVKA has allocated 111.144.638 TL budget [i1] for 883 projects in the areas of analysis, research, providing temporary consultancy, training / capacity building, inventory, feasibility, promotion and investment between 2009-2018 and created 202.886.697 TL resources in the region.

Keywords: Region, Development, Agency, Mevlana Development Agency

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fak. A1-Blok 42090 Meram Yeni Yol /Meram /KONYA
Tel: 0 332 201 0060 Faks: 0 332 201 0065 Web: www.konya.edu.tr E-posta: sosbil@konya.edu.tr

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	v
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. TEORİK DÜZEYDE BÖLGESEL KALKINMA.....	3
1.1. Bölgesel Kalkınma İle İlgili Kavramlar.....	4
1.1.1 Bölge.....	4
1.1.2 Bölgesel Dengesizlik	5
1.1.3 Bölgesel Kalkınma.....	9
1.1.4 Bölgesel Farklılık ve Eşitsizlik	10
1.1.5 Bölgesel Planlama.....	12
Bu nedenle uygulanacak olan bölgesel planlamalar bölge sayısına ülke genişliği ve sosyo-ekonomik yapıya göre değişkenlik gösterebilmektedir (Sezgin, 2013: 13-14).	13
1.2 Gelişmişlik Açısından Bölge Ayırımı.....	13
1.2.1 Az Gelişmiş Bölge	13
1.2.2 Gelişme Halindeki Az Gelişmiş Bölge	14
1.2.3 Potansiyel Bakımdan Az Gelişmiş Bölge	15
1.2.4 Gelişmiş Bölge.....	15
İKİNCİ BÖLÜM.....	16
2. TÜRKİYE’DE BÖLGESEL KALKINMA POLİTİKALARI	16
2.1. Türkiye’de Bölgesel Farklılıklar.....	16
2.2. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Planı ve Politikaları	17
2.2.1 Beşer Yıllık Kalkınma Planları.....	17
2.2.1.1 Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)	17
2.2.1.2 İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972).....	18
2.2.1.3 Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977).....	19
2.2.1.4 Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)	20
2.2.1.5 Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)	21
2.2.1.6 Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı(1990-1994)	22
2.2.1.7 Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)	23
2.2.1.8 Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı(2001-2005)	24
2.2.1.9 Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013).....	25
2.2.1.10 Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018)	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	29
3. KALKINMA AJANSLARI	29
3.1 Dünya’da Bazı Kalkınma Ajansları	29
3.1.1. Tennessee Valley Authority (Tennessee Vadisi Yönetimi) – ABD	31
3.1.2. Shannon Development (Shannon Kalkınması) – İrlanda	32
3.1.3. London Development Agency (Londra Kalkınma Ajansı) – İngiltere	33
3.1.4. Sociedad Para La Promocion Industrial Bölgesel Kalkınma Ajansı – İspanya	35
3.1.5 Avusturya -Stryia Ekonomik Kalkınma Ajansı	35
3.1.6. Brussels Regional Development Agency (Brüksel Bölgesel Kalkınma Ajansı) – Belçika	36
3.1.7 ALMI Företagspartner AB Bölgesel Kalkınma Ajansı – İsveç	37
3.1.8. Bielsko-Biala Bölgesel Kalkınma Ajansı – Polonya	38
3.2. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları	39
3.2.1 Türkiye’de Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun	42
3.3 Mevlana Kalkınma Ajansı’nın Kuruluşu, Görevleri	43
3.3.1 Mevlana Kalkınma Ajansının Verdiği Destek Türleri	45
3.3.1.1 Teknik Destek	45
3.3.1.2 Doğrudan Finansman Desteği	45
3.3.1.2.1 Doğrudan Faaliyet Desteği	45
3.3.1.2.2 GÜdümlü Proje Desteği	46
3.3.1.2.3 Faiz Desteği ve Faizsiz Kredi Desteği	47
3.3.1.2.4 Fizibilite Desteği	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	48
4. TR 52 BÖLGESİ SOSYO-EKONOMİK GELİŞİMİNDE MEVLANA KALKINMA AJANSI’NIN KATKISI	48
4.1. TR52 Bölgesinin Sosyo-Ekonomik Yapısı	48
4.1.1 TR52 Bölgesinin Sosyal Yapısı	48
4.1.2 TR52 Bölgesinin Ekonomik Yapısı	51
4.1.2.1 Konya İli Ekonomik Yapısı	51
4.1.2.2 Karaman İlinin Ekonomik Yapısı	54
4.2 TR52 Bölgesinin Gelişimine Yönelik Verilen Destekler (2010-2018)	56
4.2.1 Konya’da Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri	64
4.2.2 Karaman’da Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri	67
4.3 2009-2017 Yılları Arasında MEVKA Yatırım Destekleri	70

4.4 2009-2018 Yılları Arasında MEVKA Tarafından Verilen Eğitim Destekleri .	71
4.5 2009-2018 Yılları Arasında MEVKA Tarafından Verilen Mali Destekler	72
4.6 MEVKA'nın Sağladığı GÜdümlü Proje Destekleri ve Çıktıları	73
4.7 MEVKA Tarafından Mali Destek Sağlanan İşletmelerin Projeleri Ve Etkileri	78
4.8 Mevlana Kalkınma Ajansı'nın TR 52 Bölgesinde Savunma Sanayi'nin Gelişimine Yönelik Katkıları	83
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	94
KAYNAKLAR	99
İNTERNET KAYNAKLARI	103
ÖZGEÇMİŞ	105

TABLolar LİSTESİ

Tablo. 1 İBB Sınıflandırmasına Göre Alt Bölgeler	8
Tablo. 2 Bazı Avrupa Ülkelerinde BKA'ların Yasal Statüleri	30
Tablo. 3 26 Düzey 2 Bölgesi Kalkınma Ajansları	41
Tablo. 4 5449 Sayılı Kanuna Ek Ve Değişiklik Getiren Mevzuatın Veya Anayasa Mahkemesi Tarafından İptal Edilen Hükümlerin Yürürlüğe Giriş Tarihini Gösterir Liste	43
Tablo. 5 Konya İli ve İlçeleri Nüfus Verileri	49
Tablo. 6 Karaman İli ve İlçeleri Nüfus Verileri	50
Tablo. 7 TR52 Okuma Yazma Durumu	50
Tablo. 8 Konya'yı Ziyaret Eden Turist Sayıları	51
Tablo. 9 Konya İli 2017 Sonu Sanayi Siciline Kayıtlı İşletmelerin Sektörlere Göre Dağılımı	53
Tablo. 10 Karaman Sanayisi Sektörel Dağılımı ve Çalışan Sayıları (2017)	55
Tablo. 11 Karaman İli Yıllık İhracat Tutarları	56
Tablo. 12 Ajans Performans Kriterleri-1	57
Tablo. 13 Ajans Performans Kriterleri-2	58
Tablo. 14 Ajansların 2010 yılı değerlendirme göstergeleri	58
Tablo. 15 2009-2017 Yılları Arasında MEVKA'nın Sağladığı Destekler	59
Tablo. 16 Uygulanan Projelerin Destek Türüne Göre Dağılımı	59
Tablo. 17 Uygulanan Projelerin Başvuru Sahiplerine Göre Dağılımı	60
Tablo. 18 Uygulanan Projelerin Mahiyetine Göre Dağılımı	61
Tablo. 19 Uygulanan Özel Sektör (Kobi) Projelerinin Sektörlerine Göre Dağılımı	62
Tablo. 20 MEVKA Destek Programları Somut Veriler	64
Tablo. 21 Mevlana Kalkınma Ajansı Desteği Kapsamında Açılması Planlanan Tesisler	70
Tablo. 22 2009-2018 Yılları Arasında MEVKA Tarafından Verilen Mali Destekler	72
Tablo-23 Birinci İşletme Analiz Tablosu	78
Tablo-24 İkinci İşletme Analiz Tablosu	79
Tablo-25 Üçüncü İşletme Analiz Tablosu	80
Tablo-26 Dördüncü İşletme Analiz Tablosu	81
Tablo-27 Beşinci İşletme Analiz Tablosu	82

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AHİKA	: Ahiler Kalkınma Ajansı
ANKARAKA	: Ankara Kalkınma Ajansı
Ar-Ge	: Araştırma Geliştirme
B2B	: Business to Business
BAKA	: Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı
BAKKA	: Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı
BEYSİSAD	: Beyşehir Sanayicileri ve İşadamları Derneği
BGUS	: Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi
BKA	: Bölgesel Kalkınma Ajansı
BKİ	: Bölge Kalkınma İdaresi
BM	: Birleşmiş Milletler
BSTB	: Bilim Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı
BYKP	: Beş Yıllık Kalkınma Planı
CUŞ	: Çok Uluslu Şirketler
DAKA	: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
DAP	: Doğu Anadolu Projesi
DFD	: Doğrudan Faaliyet Desteği
DİKA	: Dicle Kalkınma Ajansı
DOĞAKA	: Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
DOKA	: Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı
DOKAP	: Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EYDEP	: Endüstriyel Yetkinlik Değerlendirme Ve Destekleme Programı
FKA	: Fırat Kalkınma Ajansı
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
GEKA	: Güney Ege Kalkınma Ajansı
GMKA	: Güney Marmara Kalkınma Ajansı
İKA	: İpekyolu Kalkınma Ajansı
İGEME	: İhracatı Geliştirme Merkezi
İSTKA	: İstanbul Kalkınma Ajansı
İŞKUR	: İş Kurumu
İZKA	: İzmir Kalkınma Ajansı
KOBİ	: Küçük Orta Boy İşletmeler
KOBİGEL	: Küçük Orta Boy İşletme Geliştirme
KOMEK	: Konya Meslek Edindirme Kursları
KOP	: Konya Ovası Projesi
KOS	: Konya Organize Sanayi
KOSGEB	: KOSGEB T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖY	: Kalkınmada Öncelikli Yöre
KSO	: Konya Sanayi Odası
KSS	: Küçük Sanayi Sitesi

KTB	: Konya Ticaret Borsası
KTO	: Konya Ticaret Odası
KUDAKA	: Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
KUZKA	: Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
KTB	: Konya Ticaret Borsası
MARKA	: Doğu Marmara Kalkınma Ajansı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MDP	: Mali Destek Programı
MEVKA	: Mevlana Kalkınma Ajansı
MKEK	: Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu
MPT	: Milli Piyade Tüfeği
MÜSİAD	: MÜSİAD Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
MYO	: Meslek Yüksek Okulu
OKA	: Oran Kalkınma Ajansı
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
ORAN	: Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
S	: Sayfa
SD	: Shannon Development
SKA	: Stryia Kalkınma Ajansı
SERKA	: Serhat Kalkınma Ajansı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SOP	: Sonuç Odaklı Programlar
SSB	: Savunma Sanayi Bakanlığı
SSM	: Savunma Sanayi Müsteşarlığı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
STM	: Savunma Teknolojileri Mühendislik
S.Ü	: Selçuk Üniversitesi
TBCCI	: Turkish British Chamber of Commerce and Industry
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TD	: Teknik Destek
TRAKYAKA	: Trakya Kalkınma Ajansı
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜMSİAD	: Tüm Sanayici ve İş Adamları Derneği
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
PCM	: Project Cycle Management
PFDY	: Proje ve Faaliyet Destek Yönetimi
PTÇ	: Proje Teklif Çağrısı
UNDP	: United Nations Development Programme
YDO	: Yatırım Destek Ofisi
YHGP	: Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi
YK	: Yönetim Kurulu
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
ZAFERKA	: Zafer Kalkınma Ajansı
ZBK	: Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca bilgi ve tecrübelerini esirgemeyen tez danışmanım Sn. Prof. Dr. Zekeriya MIZIRAK'a, çalışmam için ihtiyaç duyduğum bilgileri paylaşan ve yönlendiren Mevlana Kalkınma Ajansı Kalkınma Uzmanı O. Fatih YALÇIN'a, yaşamım süresince unutmayağım dersler veren Neslihan ERTAŞ'a ve aileme teşekkür ederim.

GİRİŞ

Sermayenin ve emeğin tarih boyunca belirli bölgelerde yoğunlaşmasının nedeni bölgeler arası gelişmişlik ve dengesizlik farklılıklarından oluşmaktadır. Ülkemizde büyük kentlerde sanayileşme olgunun ön plana çıkması bölgeler arası gelişmişlik farklarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum beraberinde kırsaldan büyük kentlere göçü beraberinde getirmiştir. Ayrıca tarımda yaşanan modern yöntemlerle üretim şekli özellikle kırsalda gizli işsizliği ortaya çıkararak göçün hızlanmasına sebep olmuştur. Büyük kentlere göç ise kentleşme, alt yapı, eğitim, sağlık ve çevre sorunlarının yaşanmasına neden olmuştur.

Bölgeler arasında yaşanan önemli sorunlardan biri de bölgeler arası artan gelişmişlik farklarının azaltılmasına, KOBİ'lerin rekabet güçlerinin arttırılmasına, sürdürülebilir çevrenin sağlanmasına yönelik bölgesel destek mekanizmalarının yetersizliği yer almaktadır.

Bölgeler arasında destek mekanizmalarının yetersiz kalkmasının minimize edilmesi ve AB üyelik sürecinin kistaslarını yerine getirebilmek için ülkemizin 1960'lı yıllarda planlı döneme geçilmesini hızlandırmıştır. Ülkemizde 5449 sayılı kanunun ortaya çıkmasında en önemli sebep, 1960'lı yıllarda planlı döneme başlamakla bölgeler arası eşitsizlik ve bölgesel gelişme farklarını ortadan kaldırmaya yönelik uygulanan siyasettir. Ülkemizde bölgesel gelişmeye hız kazandırmak, bütün bölgelerde sosyo-ekonomik kalkınmayı sağlamak için girişimler başlatmak ve desteklemek, bölgesel gelişmişlik farklarını azaltarak bölgelerin ulusal kalkınmaya ve rekabet gücüne katkılarını artırmak amacıyla 5449 sayılı ve 25.01.2006 tarihli Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun çıkarılmıştır.

Yürürlük tarihi 2006 olan Kanun çerçevesinde ülkemizde kurulan ilk kalkınma ajansları İzmir ve Çukurova Kalkınma Ajanslarıdır. İlk iki ajans 2006 yılında, sekiz ajans 2008 yılında, Mevlana Kalkınma Ajansının da içinde yer alan on altı ajan ise 2009 yılında kurulmuştur.

İlk Kuruluş Aşamasında Kanunun 3. maddesine göre, Kalkınma Ajansları; Başbakanlık DPT'na bağlı olarak kurulmuşlardır. İdari ve mali özerkliğe, tüzel kişiliğe sahip sınırları kanun ile belirlenmemiş tüm işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi olarak düzenlenmiştir.

Kalkınma ajanslarının kuruluş amacı; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmaktır.

Bölgelerin gelişimi için ajansların ön plana çıkmasının nedeni; Ajanslara esneklik kazandırmak ve merkezi yönetimin yerinde müdahale etmede yaşanabilecek zaman sorunsalı nedeni ile merkezi yönetimin de kontrolünü sınırlamak adına sınırlı belirlenmiş coğrafi alanlarda bulunan kamu-özel kurum-kuruluşlara, STK'lara, bölge halkına hizmet vermektedir.

Çalışmanın amacı; 2009-2018 yılları arasında Mevlana Kalkınma Ajansının TR52 Bölgesinin sosyo-ekonomik gelişimine yönelik kamu-özel kurum-kuruluşlara, STK'lara, bölge halkına katkılarının ortaya konulmasıdır.

Çalışma 4 bölümden oluşmakta olup; Birinci bölümde; Teorik düzeyde bölgesel kalkınma ve bölgesel kalkınma ile ilgili kavramlara değinilmiştir. İkinci bölümde; Ülkemizde bölgesel kalkınma politikalarına yönelik Beşer Yıllık Kalkınma Planlarına değinilmiştir. Üçüncü bölümde; dünyada ve ülkemizde kalkınma ajansları hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca Ajansların Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun ve MEVKA'nın kuruluşu, koordinasyonu ve görevleri ile MEVKA'nın destekleri hakkında bilgi verilmiştir.

Dördüncü bölümde; 2009-2018 yılları arasında MEVKA'nın TR52 Bölgesi Sosyo-Ekonomik Gelişimine katkılarına değinilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TEORİK DÜZEYDE BÖLGESEL KALKINMA

Bölgelerarası gelişmişlik farkı ve bölgeler arası dengesizlik gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkelerde görülen sosyo-ekonomik sorunlardan birisidir. Bölgesel kalkınma olgusu küreselleşen dünyada ve ülkemizde politika oluşturma ve geliştirme alanı olarak öne çıkmaktadır.

Nüfusun hızlı artması, şehirleşme olgusu, endüstri yatırımları ve gelir dağılımının bölgelerarası eşitsizliği gelişmekte olan ülkelerin öne çıkan işaretlerindedir. Ekonomik getirisi yüksek olan sanayi ve ticaretin şehirlerde yoğun yaşanması kırdan kente göçün hızlanmasını beraberinde getirmiştir.

Hızlı şehirleşme, kentle ile kır arasında ekonomik, sosyal ve kültürel farklılaşmayı arttırmış ve kentlerde alt yapı yetersizliğini, çevre kirliliğini konut eksikliğini ortaya çıkarmıştır. Bölgesel kalkınma denilince bölgeler arası ekonomik gelişim akla gelmemelidir. Ekonomik gelişimin yanında sosyal ve kültürel gelişiminde sağlanması önem arz etmektedir.

Planlı döneme geçilen 1960'lı yıllar itibariyle bölgesel gelişme ve bölgelerarası eşitsizliklerin giderilmesi yönündeki yetersiz kalan politikalar bölgesel dengesizliklerin ortadan kaldırılması karşısında çözüm yolları aranmasını gerekli kılmıştır. Bu durumun çözüm yollarından biri ülkemizin Avrupa Birliği'ne katılım süreciyle başlayan bölgesel gelişme politikalarının uyuşmasından geçmektedir. Türkiye'nin aday üyeliğinin tescil edildiği 1999 Helsinki Zirvesiyle birlikte ülkemiz Kalkınma Ajansları ile tanışmıştır. Ülkemizde Kalkınma Ajanslarının kurulmasıyla ilgili yasal düzenlemeler Avrupa Birliği (AB) Komisyonunun hazırlamış olduğu Katılım Ortaklığı Belgesi'nde belirtilmiştir. Görüşmeler süresinde 5449 sayılı 25.01.2016 tarihli kanun üzerinde gelişmeler yaşanmıştır. (Sahin, 2008: 1).

Ekonomik ve sosyal kalkınma sürecinde son yıllarda ciddi adımlar atılan ülkemizde yaşanan bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farkları sosyal ve ekonomik sorun olarak hala devam etmektedir. Ülkemizin temel öncelikler arasında gelişme düzeyi geri kalmış bölgelerin yerel kaynak ve varlıklarının ekonomiye kazandırılarak

bu bölgelerde istihdamın artırılması, bölgeler arası rekabet güçlerinin geliştirilmesi, işsizliğin azaltılması amacıyla sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın hayata geçirilmesi yer almaktadır. (Karacadağ Bölgesel Kalkınma Dergisi, Temmuz 2013, Sayı 4)

Geri kalmış bölgeler ve gelişmiş bölgeler arasındaki dengesizliğin minimize edilmesine yönelik bu bölgelerin sanayileştirilmesi ve adaletli şekilde refah dağılımı sağlanması bölgesel kalkınmayı tanımlayan tanımlardan biridir. Adil refah dağılımını gerçekleştirmek için uygulamaya konulan bölgesel kalkınma politikaları, bölgeler arasındaki dengesizlik durumuna göre değişmektedir. Her bölgenin karakteristik yapısı, sahip olduğu potansiyel kaynaklara göre bölgesel kalkınma politikaları farklı uygulamaları içermektedir. Kimi bölgelerde su kaynakları önemli potansiyel iken kimi bölgelerde tarım veya turizm ön plandadır. Bölgesel kalkınma politikaları da bu faktörlere bağlı olarak değişim göstermektedir.

1.1. Bölgesel Kalkınma İle İlgili Kavramlar

1.1.1 Bölge

Bölge kavramı kullanıldığı yere göre farklı tanımlarla karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımlar coğrafi koşullar, kültürel alışkanlıklar ve yönetim anlayışı olarak çeşitli ihtiyaçlara göre yapılmaktadır. Coğrafi açıdan bölge; belli çizgiler ile sınırları çizilmiş alanda benzer yapılanmanın oluşturduğu bütünlüktür. Tarihi ve sosyal gelişme sürecinde ortaya çıkan değerlerin sonraki nesillere iletilmesinde kullanılan, insanın yaşamı boyunca çevresine karşı üstünlüğünü gösteren araçların tümüdür. Bu araçlar arasında örf adet, gelenek görenek, sanat, inanç, bilgi vb unsurlar yer almaktadır.

Bölge kavramı coğrafya, ekonomi, jeoloji, istatistik, kamu yönetimi gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Ekonomik ve sosyal yapıların iç içe geçmiş yapısı bölgesel ve mekânsal planlamada karşımıza çıkmaktadır. Bölgenin bir yapı olması planlama açısından da ekonomik, tarihi, coğrafi, kültürel, teknik ve geleneksel yönetimin birlikteliği olarak da tanımlanabilmektedir.

Ekonomi de bölge, sosyo-ekonomik etkileşim alanı olarak tanımlanır. Bu alan mekânsal iş birlikleri ile etkileşim içerisinde sosyal, ekonomik, politik, özel ağlardan oluşmaktadır. Bu etkileşimin sonucu ise bölge, sınırları içerisinde iş birlikleri sayesinde ekonomik faaliyetlerin, sosyal ve ekolojik yaşamın, siyasal kararların alındığı ve gerekli düzenlemelerin yapıldığı alandır. (Mercan, 2016:10)

Göreceli olarak sosyal idari ekonomik benzerlikleri bulunan ve farklılık oluşturan sınırları belirlenmiş içerisinde yaşamını devam ettiren aynı soydan gelen insanların oluşturduğu alanlardır. Bölge kavramı araştırma yapan bilim dallarına göre farklılık arz eder (Görkemli, 2011: 19).

Bölge, şehirden daha büyük, ülkeden küçük, idari sınırları ulusal idari sınırlar ile karşı karşıya gelen, etkileşimin bulunduğu yerinden yönetime tabi olan katılım odaklı planlı bütçelendirilen yönetim birimidir (Parlak ve Özgür, 2002: 255).

Ekonomik açıdan bölge mekan kavramı hiyerarşik yapılanmada karşımıza çıkar hale gelmiştir. Günümüzde mekan-şehir-bölge-ulus sıralaması görülmektedir. (Mızırak, 2016:86)

1.1.2 Bölgesel Dengesizlik

Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde görülen sosyo-ekonomik sorunlardan biri de bölgeler arası dengesizliktir. İktisadi gelişmenin, ülkenin her yerinde aynı zamanda ve hızda başlamamasıyla ortaya çıkan bu sorun, bazı bölgelerin tarihsel, coğrafi ve iktisadi avantajları sayesinde zaman içerisinde avantaj sağlamalarına, diğer bölgelerin ise aynı yapıya sahip olmamaları nedeniyle yoksun kalmalarına neden olmaktadır.

Bölgeler arası dengesizlik kavramı genel olarak, bir ülkenin çeşitli alanlarında fark edilen her türlü eşitsizlik olarak nitelendirilebilir. Ülkelerin birbirleriyle arasında gelişmişlik farkları olduğu gibi, aynı ülke içindeki bölgelerin arasında da coğrafi, ekonomik toplumsal ve kültürel bakımdan farklar bulunabilmektedir. Ortaya çıkan farklılıklar, bölgeler arası kazanç harcama eşitsizliği olarak da adlandırılmaktadır. (www.academia.edu)

Bölgeler arası dengesizlik sorunu geçmişten günümüze kadar varlığını sürdüren ve çoğu ülkenin çözüm aradığı bir sorundur (Köse ve Konur, 2011: 95).

Bölgesel açıdan gelişmiş ve gelişmekte tüm ülkelerde dağılımın dengesiz bir yapıda olduğu bilinmektedir. Bölgesel dengesizliklerin altında yatan en önemli neden; doğal ve toplumsal kaynak dağılımlarının dengesiz olması, bölgenin birbirinden farklı iklim ve coğrafi yapıya sahip olması, farklı sebeplerden dolayı bazı bölge ya da illere kamusal kaynakların eşit şekilde paylaştırılmamasıdır (Çalı, 2011: 420).

Günümüzde dünyanın her yerinde bölgeler arası dengesizlikler bulunmaktadır (Çayın vd., 2012:113). Dünya genelinde çoğu ülkede bölgeler arasında ortaya çıkan büyüme oranlarına bakıldığında denge oluşturulamaması bölgeler arası dengesizliklerin sürekliliğine beraberinde getirmektedir (Pehlivan, 2013: 412).

Teorik olarak bölgesel dengesizlik ya da bölgelerarası gelişmişlik farkı; iktisadi, sosyal ve fiziki koşulların bölgelere göre çeşitlilik göstermesi sebebiyle sermaye akış yoğunluğunun ve yatırımların diğer bölgelere göre uygun olan bölgelerde iş gücü ve sermaye akış farkının artmasını ortaya çıkarmaktadır. Bölgesel dengesizlik iktisadi ve fonksiyonel, fiziki, toplumsal olmak üzere üç ana başlık altında toplanır. (Gökçe, 2007: 141);

- İktisadi ve Fonksiyonel Dengesizlik: Gelişmiş ve gelişmemiş bölgeler arasındaki farkların ana sebebi üretimi oluşturan Hammadde iş gücü, sermaye faktörlerinin eşitsiz dağılımıdır. Kısıtlı sanayiye sahip olan bölgelerde teknolojinin ileri seviyede olmaması, bilgi ve tecrübeyi gerekli kılan sanayi kollarının gelişim göstermemesi gibi nedenler ekonominin gelişimine engel olmaktadır.
- Fiziki Dengesizlik: Bu dengesizlik türünde, fiziki şartlar ve doğal kaynaklar bölgelere göre çeşitli seviyededir.
- Toplumsal Dengesizlik: Toplumun faydasına olan temel ihtiyaçlarda yapılan yatırımların az sayılabilecek düzeyde olması eğitim başta olmak üzere sağlık

sektörlerinde yaşanan eksiklikler toplumu oluşturan bireyleri olumsuz etkilemektedir.

Ülkemizde uygulanan beş yıllık kalkınma planlarına bakıldığında bölgesel dengesizliklerin giderilmesine yönelik politikaları ve amaçları görebilmekteyiz.

İlk kalkınma planımız olan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında birçok alanda ele alınan “denge” kavramına kalkınma planında sık sık yer verilmiştir. Sosyal adaletin gerçekleşmesine yönelik bölgeler ve gelir grupları arasında toplumsal adaletin sağlanmasına yönelik kurulması gerekli olan iki önemli denge unsurundan bahsedilmiştir. Sosyal Adalet Dengesi kapsamında bölgeler arasında gelir getirici faaliyetler, refah seviyesi, sosyal hizmet ve toplumun faydalanacağı fiziki tesisler açısından dengesizliklerin var olduğu dile getirilmiştir. Bu nedenden dolayı kalkınmanın diğer önemli amacının bölgeler arası dengesizliğin azaltılmasına yönelik bölgeler arası kalkınmanın dengeli şekilde sağlanmasına vurgu yapılmıştır. Dördüncü Kalkınma Planında, ilk üç kalkınma planı dönem süreçlerinde bölgeler arası dengesizliklerin artmasının nedeni gelişmemiş bölgelerin kamusal yatırımlardan her dönemde daha az pay alması ve özel kesim yatırımlarının geri kalmış bölgelere yönlendirilmemesine bağlanmıştır (Karacadağ Kalkınma Ajansı Dergisi, 2013: 16).

Beşinci Kalkınma Planında, ilk dört plandan farklı olarak, politikaların oluşturulmasında istihdama yönelik coğrafi farklılıkların da önemszenmesi gerekliliği belirtilmiştir. Hem dördüncü hem beşinci kalkınma planlarında kalkınmada öncelikli yerler politikası ortaya çıkarılarak gelişim göstermekte güçlük çeken bölgeler için farklı politikalar oluşturulması gerekliliği birçok yerde vurgulanmıştır. Beşinci Kalkınma Planda ayrıca bölgeler arası dengesiz dağılımı kapsamında istihdama yönelik çözüm önerileri yer almıştır (Karacadağ Kalkınma Ajansı Dergisi, 2013: 17).

Bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması ve kırsal ile kent arasındaki farklar altıncı kalkınma planının ana eksenleri arasında yer almaktadır. AB’ye uyum süreci ve bölgesel gelişme programları sekizinci kalkınma planında bölgesel ve toplumsal politika alanlarına yoğunlaşmanın olduğu görülmektedir. Dokuzuncu

kalkınma planında bu yoğunluğunun azaldığı görülmektedir (Karacadağ Kalkınma Ajansı Dergisi, 2013: 18).

AB üyeliği sürecinde bölgelerin karşılaştırılmasına yönelik; bölgesel istatistiki verilerin toplanması, olası eksikliklerin iyileştirilmesi ve eksikliklerin giderilmesi bölgelerin sosyo-ekonomik yapılarının araştırılması ve raporlanması, bölgesel gelişmeye yönelik politikaların çerçevelerinin sınırlarının çizilmesi ve AB Bölgesel İstatistik Sistemi (NUTS) veri tabanı oluşturulması amaçlanmıştır. Geçmişte Türkiye coğrafi anlamda 7 bölge sınıflandırılırken, Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu 28.08.2002 tarih ve 2002/4720 sayılı Kararname ile üç ana düzey ve alt bölgeler olmak üzere İstatistiki Bölge Birimleri (İBB) sınıflandırmasının tanımını yapmıştır. Bu tanım, bölgelerin sosyo-ekonomik durumları, bölge kalkınma planları, sahip oldukları potansiyel kaynaklar, coğrafi özellikler göz önüne alınarak yapılmıştır.

NUTS sınıflandırmasında bölge ve alt bölge tanımları yapılırken üç kritere göz önüne alınmaktadır. Birinci kriter ülkelerin mevcut bölge sınıflandırmasını temel alır. İkincisi, benzer potansiyellere sahip alanların bir araya getirilerek sınıflandırılması. Üçüncü kriter nüfustur. Düzey 1, Düzey 2 ve Düzey 3 olarak sınıflandırılan NUTS bölgelerinin, nüfus alt değerleri, 150.000, 800.000 ve 3 milyon şeklindedir. Belirlenen kriterlere göre Türkiye’de 12 tane Düzey 1, 26 tane Düzey 2 ve 81 tane Düzey 3 NUTS bölgesi tanımlanmıştır (www.dergipark.org).

Tablo. 1 İBB Sınıflandırmasına Göre Alt Bölgeler

Düzey1 (12 bölge)	Düzey 2 26 alt bölge	Düzey3 (81 il)
İstanbul	İstanbul Alt Bölgesi	İstanbul
Bat Marmara	Tekirdağ Alt Bölgesi	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli
	Balıkesir Alt Bölgesi	Balıkesir, Çanakkale
Ege	İzmir Alt Bölgesi	İzmir
	Aydın Alt Bölgesi	Aydın, Denizli, Muğla
	Manisa Alt Bölgesi	Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak
Doğu Marmara	Bursa Alt Bölgesi	Bursa, Eskişehir, Bilecik
	Kocaeli Alt Bölgesi	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu,

		Yalova
Batı Anadolu	Ankara Alt Bölgesi	Ankara
	Konya Alt Bölgesi	Konya, Karaman
Akdeniz	Antalya Alt Bölgesi	Antalya, Isparta, Burdur
	Adana Alt Bölgesi	Adana, Mersin
	Hatay Alt Bölgesi	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
Orta Anadolu	Kırıkkale Alt Bölgesi	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir
	Kayseri Alt Bölgesi	Kayseri, Sivas, Yozgat
Batı Karadeniz	Zonguldak Alt Bölgesi	Zonguldak, Karabük, Bartın
	Kastamonu Alt Bölgesi	Kastamonu, Çankırı, Sinop
	Samsun Alt Bölgesi	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya
Doğu Karadeniz	Trabzon Alt Bölgesi	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum Alt Bölgesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt
	Erzincan Alt Bölgesi	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan
Ortadoğu Anadolu	Malatya Alt Bölgesi	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli
	Van Alt Bölgesi	Van, Muş, Bitlis, Hakkari,
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep Alt Bölgesi	Gaziantep, Adıyaman, Kilis
	Şanlıurfa Alt Bölgesi	Şanlıurfa, Diyarbakır
	Mardin Alt Bölgesi	Mardin, Batman, Şırnak, Siirt

Kaynak: www.resmigazete.gov.tr

1.1.3 Bölgesel Kalkınma

Kalkınma, bir ülkedeki yerleşim yerlerinin tamamını eş zamanlı ve bölümlere ayırmaksızın ele alan makro ölçekli gelişmeleri ifade eden iktisadi, toplumsal, beşeri ve boyutları olan kapsama alanı geniş bir kavramdır. Bir bölgenin ekonomik, eğitim, sosyal, konut, altyapı, üretim ve hizmet kalitesi vb. alanlarının daha önce belirlenmiş kriterlerden farklı olarak standartların üzerine çıkartılması bölgesel kalkınma olarak tanımlanabilir. Başka bir tabir ile bölgesel kalkınma; toplumun refah seviyesinin standardın üzerine çıkarılması çalışmalarıdır.

G. Clark, J. Huxley ve D. Mountford'a göre, bölgesel veya yerel kalkınma: sınırları daha önce belirlenmiş bölgenin ekonomik, sosyal ve siyasal olarak kapasitelerini arttırarak bölgede yaşamlarını devam ettirenlerin bireylere yaşanabilir bir hayat ve ekonomik yönlerinin iyileştirilmesidir. Bu tanım küresel örgütler, akademik kariyer sahipleri ve politikacılar tarafından kabul görmüştür. (Aktaran: Aydemir ve Karakoyun, 2011: 11).

Bölgesel kalkınma, bir bölgenin ekonomik yapısıyla birlikte sosyo-ekonomik yapısının da farklılaştırma çabasıdır. Bunun yanında ulusal ve bölgesel kalkınma kavramlarının birçok ağ ile iletişim halinde olmasından dolayı her ağın bakış açısına göre çeşitli tanımlar yapılabilmektedir (Uzay, 2005: 19).

Dünya genelinde bölgesel kalkınma politikalarının uygulanabilirliğine etki eden en önemli iki unsur; birincisi kentlerin ve bölgelerin birbirleri ile rekabet sürecine dahil olmaları ikincisi birbirleriyle gelişmişlik farklarının artmasıdır. (Yaman ve Kara, 2010: 31).

Bölgesel kalkınmanın sağlanması için öne çıkan plan ve programlar arasında küreselleşmenin etkisi ile bölgelerin kendine ait potansiyellerinin ortaya çıkarılması ve bölgeler arası rekabetçiliğin geliştirilmesine yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar arasında kalkınma ajanslarının kurulması, kümelenme çalışmalarını yer almaktadır. Bölge tanımının içeriği değiştikçe politika kavramlarında da değişikliğe gidilmiştir. Yeni politika kavramlarına rekabetçilik, inovasyon, ar-ge, verimlilik, odak, kümelenme, iş birliklerine dayana büyüme, network, sosyal sermaye kavramları eklenmiştir. Mekana bakış açısında kümelenme kavramı üzerinde çalışmalara hız verilmektedir. Bölgesel kalkınma programlarından biri olan kümelenmenin temeli Marshall ile atılmıştır. Marshall geleneksel yerleşim teorilerinden farklı olarak coğrafi mekanları sektörel bütünleşmenin gerekliliği üzerinde yoğun çalışmalar yapmıştır. (Mızırak, 2016: 91)

Ülkemizde Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda Yerel Dinamiklere ve İçsel Potansiyele Dayalı Gelişmenin Sağlanması amacı çerçevesinde bölgesel ihtiyaçların yerinde hızlı şekilde karşılanmasına yönelik politika geliştirme çalışmaları ön plana çıkmıştır. Bu politikaların ön plana çıkma nedeni; merkezden üretilen politikaların, merkezin sahip olduğu kaynakların azalmasına bağlı olarak bölgelere özgü sorunları çözememesinden kaynaklanmaktadır.

1.1.4 Bölgesel Farklılık ve Eşitsizlik

Bölgesel farklılıklar, çok çeşitli sebeplerle ortaya çıkmakla birlikte bu konunun ülke içerisindeki sosyal barış ve ekonomi gibi konularda büyük etkisi vardır. Mekana

ait doğal kaynaklar, nitelikli iş gücü, alt yapı, konut vb. etkenlerin bölgeler arasında eşit dağılmamasından dolayı toplumun diğer özellikleri bölgesel farklılıkların ortaya çıkmasına zemin oluşturmaktadır (DPT: 2002). Bölgesel farklılıkların ve eşitsizliklerin getireceği olumsuzluklardan kaçınmak için günümüzde ülkeler, bölgesel kalkınmanın teşvikini sağlamakta, gelişmiş ve gelişmemiş bölgeler arasındaki eşitsizlikleri minimize etme noktasında çalışmalarını sürdürmektedir (Özbozkurt, 2011: 10).

Ülkelerin yapılarına göre bölgelerin ihtiyaçları dahilinde farklı zaman dilimlerinde kalkınmaya dönük hamleler yapılmaktadır. Yapılan hamleler sonucunda bölgelerarası farklılık artmaktadır. Bu farklılıklara bölgesel dengesizlik diğer adıyla bölgesel eşitsizlik denmektedir. Gelişmiş-gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerin hepsinde bölgesel dengesizlik ve farklılıklar sürekli görülmektedir.

Az gelişmiş ülkelerde diğer gelişmişlik düzeyine sahip ülkelere göre bölgesel dengesizliğin sonuçları ve etkileri çok fazla görülmektedir. Bunun nedeni, gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan bölgesel dengesizlikler bu ülkelerin ekonomilerinin ve politikalarının güçlü olmasından dolayı kısa sürede ortadan kaldırılmaktadır. Bölgesel dengesizliklerin en önemli nedeni bölgelere ait mekânsal özellikler ve ekonomik kaynaklarının özellikleridir. Coğrafi açıdan özellikle bölgeye ait doğal kaynak sayısının fazla olması o yerin kalkınmasında en önemli paya sahiptir. Yine bölge içerisinde sanayi, turizm, tarım, hizmet sektörlerindeki üretim kapasiteleri bölgeler arasındaki eşitsizliği ciddi ölçüde etkilemektedir. (Karaca, 2013: 52-53).

Her ülkede olduğu gibi ülkemizde bölgeler arasında yaşanan eşitsizliklerin giderilmesi ve dengesizlik farklarının minimuma indirilmesi öncelikli konular arasında yer almış ve 1960 lı yıllardan bu yana kalkınma planlarına konu olmuştur. Ayrıca gerek kalkınma planları gerek stratejik planlarda öncelikli konular arasında yerini almıştır.

Bölgeler arasındaki sosyo-ekonomik farklılıkların azaltmasına yönelik bölgesel kalkınma politikaları; büyük ölçekli işletmelerin yatırım yapmalarını, KOBİ'ler için beşeri sermayenin güçlendirilmesini, yatırımların imkânlarının artırılmasını,

işletmelerin yenilikçilik yönlerinin güçlendirilmesini amaçlamaktadır. (Bildirici, Koç, 2016: 322)

1.1.5 Bölgesel Planlama

Bölgesel planlamanın öncelikleri arasında ülke düzeyindeki sosyo-ekonomik planların yereldeki ihtiyaçlara karşılayacak şekilde mekâna yansıtılmasıdır (Dinler, 2001: 208). Mekanda ortaya çıkmış sorunların çözülmesi amacıyla çözüm sürecinde kullanılacak araç-gereç ve uygulamaların belirlenmesi ve belirli bütçe ile zaman dilimine yayılarak uygulanabilmesidir. (Ersoy, 2000: 217).

Bölgesel planlamaların temelinde bölgesel dengesizlikleri en aza indirme düşüncesi yatmaktadır. Gelişmekte olan birçok ülkede sosyal ve ekonomik farklılaşmalara bağlı olarak bölge planlamasının yeterli düzeyde yapılmadığı görülmektedir. Bunun yanında bölge planlamasında ekonomik, toplumsal ve fiziksel planlamalar arasında eşgüdüm sağlanmasının zor olduğu bir planlama türüdür.

Kalkınmaya ilişkin olarak yürütülen ulusal politikaların bölgenin ihtiyaçlarına cevap verebilecek yerel eylemlere dönüşebilmesi için bölgesel planlamalara gereksinim durulmaktadır. Bu açıdan ele alındığı zaman bölgesel planlama ulusal plan ve politikalar ile somut eylemlerin ortaya konulması gerektiği bir kavramdır (Arslan, 2005: 275-280).

Günümüzde bölgesel planlamanın gelişim sürecinde;

- Belirli sektörlerdeki etkinliklerin karşılıklı olarak birbirine bağımlı olduğunun vurgulanması ve kapsamlı olması,
- Faaliyet gösterilecek olan bölgeler için stratejileri geliştirilmesi,
- Ülke düzeydeki ölçeklerin ve yerel taleplerin yansıtılması,
- Bölge planlarının yapılması ve planların uygulanmasında yerel katılımın sağlanması,

Belirli bir düzen içerisinde çalışmaların yeniden gözden geçirilmesine imkan tanıyan mekanizmaların oluşturulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır (Sevinç, 2011: 42-43).

Bölgesel planlama modelleri kullanan ülkelerin planlama anlayışlarına ve ülkelerin bölgesel sorunları niteliğine ve önceliğine göre birinci ve ikinci tip olmak üzere iki tip plan bölge bulunmaktadır. Birinci tip plan bölge, ulusal kalkınma

planına mekânsal boyut kazandırmak adına yapılan bölgesel ayrımlar sonucunda ortaya çıkmış olan bölgedir. İkinci tip plan bölge, plan dönemlerinden önce veya sonra ortaya çıkan bölgesel sorunların çözülebilmesi için bölgesel planlamalar sonucunda ortaya çıkmış bölgelerdir.

Bu nedenle uygulanacak olan bölgesel planlamalar bölge sayısına ülke genişliği ve sosyo-ekonomik yapıya göre değişkenlik gösterebilmektedir (Sezgin, 2013: 13-14).

1.2 Gelişmişlik Açısından Bölge Ayrımı

1.2.1 Az Gelişmiş Bölge

Az gelişmiş bölge, gelişme potansiyelini diğer bölgelere göre kaybetmiş coğrafi ve demografik özellikleri bakımından dezavantajlı konumda olan, ekonomik ve sosyal açılardan gelişme avantajı bulunmayan bölgelerdir. Az gelişmiş bölge, diğer bölgeler ile arasında kayda değer ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin bulunduğu, gelişme kapasitesini kaybetmiş ya da gelişme üstünlüğü olmayan bölgedir (Demiray ve Erol, 2011: 81).

Bu bölgelerin diğer gelişme potansiyeli olan ve ya gelişmiş bölgelere göre ekonomik ve sosyal açılardan ülke gelişmişlik seviyesinden daha düşük seviyede olduğu görülmektedir (Dedeoğlu, 2015: 23).

Ülkenin gayri safi milli hasılası az gelişmiş bölgelerde bölge bazlı gayri safi milli hasılasından yüksektir. Yani az gelişmiş bölgeler ülke ortalamasının altında yer almaktadır. Bölgede gelir dengesizliği ön plana çıkmaktadır. Bu bölgeler geçimini tarım faaliyetleri ile sağlar, nüfus artış hızı diğer bölgelere ve ülke geneline bakıldığında daha yüksektir. Az gelişmiş bölgelerde okuryazar birey sayısı genellikle yüksek değildir bu yüzden bölgede nitelikli iş gücü düşüktür. İşgücünün istihdam imkânları sınırlı, sendikalaşma oranı zayıftır. Ayrıca gelirin tasarruflarla doğrudan ilişki içinde olmasında dolayı bölgenin gelir seviyesinin düşüklüğü tasarrufları da etkilemektedir. Tasarrufların az olması yatırımların yetersiz kalmasını beraberinde getirerek özel yatırımcıların yatırımlarını da etkiler. (Dedeoğlu, 2015: 24).

Az gelişmiş bölgelerin belirgin özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Dinler, 2012: 117):

- Şehirleşme oranına bakıldığında, ülke şehirleşme oranının altında kalmaktadır,
- Tarımsal nüfus oranı, ülke ortalamasından yüksektir, ancak hakim sektör niteliğinde olan tarım geliridir,
- Doğurganlık, çocuk ölüm, genç nüfus (0-14) oranları ülke ortalamasının üzerindedir,
- Bölgede modern endüstriler gelişmemiştir, geleneksel faaliyetler (artizanal) varlığını sürdürmektedir,
- İşsizlik oranı ülke ortalamasından yüksektir,
- Fert başına düşen milli gelir, ülke ortalamasının altındadır ve ayrıca adaletsizdir,
- Alt yapıları eğitim ve sağlık hizmetleri, gelişme potansiyeli olan bölgeler ile gelişmiş bölgelere ve ülke geneline göre yetersizdir.

1.2.2 Gelişme Halindeki Az Gelişmiş Bölge

Gelişme halindeki az gelişmiş bölge ise, kişi başına gelir seviyesi ülke ortalamasından düşüktür fakat gelir artış hızı ise ülke ortalamasının üzerinde olan ve gelecekte de böyle seyredeceği tahmin edilen bölgelerdir. Bu tip bölgeler, yeni fırsatların yaratılması ve kamu tarafından gerçekleştirilecek pozitif politikalar ile bu durumun ekonomik trendi daha da iyileştirebilmesi açısından önemlidir. Diğer bir deyişle “gelişme halinde olan bölgeler”, alt yapı, sosyo-ekonomik yapının yanı sıra eğitim ve sağlık hizmetleri açısından ülke ortalamasının altında kalmakta iken büyüme hızı ülke ortalamasının üzerinde yer alan bölgelerdir (Şanlı, 1978: 56).

Gelişme potansiyeli olağan seyrinde devam etmesinden dolayı az gelişmiş bölge özellikleri devam etmektedir (Erkal, 1990: 22).

1.2.3 Potansiyel Bakımdan Az Gelişmiş Bölge

Gelişme potansiyelini kaybetmiş bir bölge olarak tanımlanan potansiyel bakımdan diğer bölgelere göre daha az gelişim gösteren bu bölgede kişi başına düşen gelir düzeyi zaman içerisinde ülke ortalamasının üzerinde olsa bile, gelişme hızı bakımından geri kalmışlardır. Bu nedenle bölgeler zaman içinde gelişme potansiyellerini yitirdikleri için gittikçe refah içindeki durumlarını kaybedecekler ve az gelişmiş bölge haline gelmektedir (Dedeoğlu, 2015: 26).

1.2.4 Gelişmiş Bölge

Mekanda doğal kaynakların ve beşeri sermayenin maksimum kullanılabilirdiği, mekanın ihtiyacı olan alt yapı, üst yapı, konut, eğitim, sağlık alanlarının yaşanabilir şekilde oluşturulması sonucu sosyo-ekonomik gelişmişliğin yüksek oranda olduğu bölgelerdir. Ülke ortalamasına göre kişi başına düşen gelir seviyeleri yüksek olup yalnız gelir düzeyi açısından değil, sosyal ve kültürel göstergelere bakıldığında da bölge gelişmişlik özelliği taşımaktadır (Gündüz, 2006: 14).

Gelişmiş bölgelerin belirgin özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Gündüz, 2006: 14):

- Üretim faktörlerine sağlanan verimlilik düzeyi yüksektir,
- Faktör dağılımlarına bakıldığında aşırı derecede dengesizlik yoktur,
- Yeterli düzeyde altyapı yatırımları bulunmaktadır,
- Doğal çevre gelişmeye elverişlidir,
- Bölge dışarıdan göç alırken bölge içerisinde gelir dağılımı düzenlidir.
- Gelirin yüksek olması tasarrufların artmasına ve buna bağlı olarak yatırımlarında artışını beraberinde getirmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE BÖLGESEL KALKINMA POLİTİKALARI

2.1. Türkiye'de Bölgesel Farklılıklar

Kalkınma problemi yaşayan bölgeler ile gelişmiş bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarını ortadan kaldırmaya yönelik bölgesel kalkınma politikalarının temelleri 1929 ekonomik bunalımı sonrası ortaya çıkan dengesizliklerin ve yoksulluğun etkilerinin azaltılması bağlamında tartışılmaya başlanmıştır (Kuştepe ve Halaç, 2004: 143-160). II. Dünya savaşı sonrası kalkınma problemleri tartışmaların yoğunlaşmasına yol açmıştır.

Tarihsel süreç içerisinde bölgelerarası farklılıklar Türkiye'nin gündeminden hiç düşmeyen problemler arasında sürekli olarak yerini almıştır. Cumhuriyet öncesi süregelen farklılıklar Cumhuriyet sonrasında da devam etmiş, farklı bölgelerde çeşitli unsurların da farklı olması bölgelerin kalkınma bakımından da farklı düzeylerde olması sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Günümüzde ülke ve bölge ekonomilerinin karşı karşıya kaldığı önemli sorunlardan biri gelir dağılımında yaşanan adaletsizlik ve yoksulluktur. Bölgeler arasında sosyo-ekonomik dengesizlikler, bölgelerin sahip olduğu doğal kaynaklar, ekonomik kaynaklar ve alt yapı yatırımların da farklılık arz etmesinden dolayı ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıklar bölgeler arasındaki gelir dağılımlarında da farklılıklara yol açmaktadır (Kuştepe ve Halaç, 2004: 143-160).

Bölgeler arasındaki eşitsizlik ve gelişmişlik farkı; tarihsel süreç boyunca sermaye ve emeğin tek taraflı ve dengesiz şekilde belirli bölgelerde yoğunlaşmanın sonuçlarından biridir. Türkiye'de, 1600'lü yıllardan bu yana gelişmiş ülkeler, hammadde ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ticari faaliyetlerini yürütebilmek için ulaşım, nakliye vb diğer maliyet unsurlarını göz önüne almalarından dolayı ülkemizin batı ve güney bölgelerine yönelim göstermiştir. Bu yönelim batı ve güney illerinin dışındaki il/bölgeler arasındaki farkın artmasına sebep olmuştur

www.yunusgeven.blogcu.com.

Y. Tuncer'e göre, Türkiye'nin bölgelere ayrılmasına yönelik ilk çalışma 1941'de düzenlenen Türk Coğrafya Kongresi'nde ele alınmıştır. Bu çalışmada ülkenin yedi bölgeye ayrılmasına karar verilmiştir (Aktaran: Gündüz, 2006: 99).

1950-60 yıllarında on yıl boyunca iktidarda bulunan Demokrat Parti döneminde ülkenin ekonomik gelişimine yön vermeyi amaçlayan planlama çalışmaları yapılmamıştır. 1960'dan sonra 1950-1960 döneminde iktidarda olan partilere tepkilerini göstermek üzere iktidar olan hükümetler, beş yıllık kalkınma planlarını benimseyerek ekonomik ve ekonomik gelişmeye yön vermek amacıyla 30 Eylül 1960 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurmuştur. 1963 yılından bu yana beşer yıllık kalkınma planlarının ülke genelinde uygulamasına geçilmiştir (Dinler, 2012: 182).

2.2. Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Planı ve Politikaları

1963 yılında planlı döneme geçişle beraber ülkenin kalkınmasına yönelik oluşturulan planın amaç ve hedeflerine ulaşabilmek için 15 yıllık perspektif plan olarak hazırlanma gereği duyulmuştur. DPT tarafından başlatılan bu planlı ekonomi döneminde günümüze kadar 10 adet Beşer Yıllık Ulusal Kalkınma Planı bulunmaktadır.

2.2.1 Beşer Yıllık Kalkınma Planları

Türkiye'de 2011 yılına kadar kalkınma planları DPT tarafından hazırlanmış, 2011 yılında DPT'nin kaldırılıp yerine T.C. Kalkınma Bakanlığı'nın kurulmasıyla birlikte bu görev Kalkınma Bakanlığı'na devredilmiştir. Nitekim 2014-2018 arası döneme tekabül eden 10. Beş Yıllık Kalkınma Planı T.C. Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır.

2.2.1.1 Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)

Birinci planda İnsan hak ve hürriyetlerin korunarak milli dayanışma bilincinin oluşturulması, toplumsal adaletin kavranması ve uygulanması, toplumu oluşturan bireylerin huzur ve refahının gerçekleştirilmesi, ekonomik ve sosyal hayatın gelişmesi öngörülmektedir. Milli tasarrufu artırmak adına çalışan bir ülke olunması, bireylerin planlı ve düzenli yaşam standartlarına sahip olması, yatırımları

toplum yararına, ihtiyaç dahilinde önceliklere uygun olarak yöneltmek, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yöntemlerle gerçekleştirmek için Birinci Beş Yıllık (1963 - 1967) Kalkınma Planı hazırlanmış ve 21 Kasım 1962 tarihinde onaylanarak 3 Aralık 1962 tarihli ve 11272 sayılı Resmi Gazete de yayınlanmıştır (DPT, 1963: 2).

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde, diğer bölgelere göre geride kalmış bölgelere özel sektör temsilcilerinin yatırım yapmasını teşvik etmek üzere 202 Sayılı Kanun ve 193 Sayılı kanunlarda bir değişiklik yapılarak “Yatırım İndirimi” uygulaması hayata geçirilmiştir. Bu plan döneminde Doğu Marmara Bölgesi, Antalya Bölgesi, Çukurova Bölgesi, Zonguldak Bölgelerinde bölgelere özgü sanayilerin gelişmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır (Aktaran: Gündüz, 2006: 188).

I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP)'nda; ulusal kalkınma planları paralelinde olması şartıyla, bölgesel kalkınma planları benimsenmektedir. Fakat ulusal anlamdaki planlarla bölgesel anlamdaki planların arasındaki ilişkinin nasıl olacağı ve bölgesel planlarla ulusal planların nasıl bütünleştirileceği konularına açıklık getirilmemiştir. Bu planda belirsizliğini koruyan bir başka konu ise, kalkınma planının tüm bölgelerdeki mekân boyutunun nasıl sağlanacağıdır. Bu ve benzeri noktalardan ele alındığı zaman I. BYKP bölgesel planlama konusuna değinmiş fakat bu alandaki sorunlara çözüm üretme noktasında zayıf kalmıştır. “Bütün bunlara rağmen, I. BYKP'nin, ülkemizde, planlı dönemin ilk planı olduğu göz önüne alınırsa, bölge planlamasına ve geri kalmış bölgelerin kalkınmasına önemli ölçüde yer verdiği ve konunun geliştirilmesi için gerekli taslağı oluşturduğu söylenebilir.” (Dinler, 2012: 185).

2.2.1.2 İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Türk ulusunu insanlığa yakışır şekilde hayatını idame ettirmek, herkese eşit ve adil yaklaşımı ilke edinen, özgür bireyler ve medeni bir ortamda yaşam hakkı tanımaya amaç edinmiştir. Plan, Türkiye'de hem kişi başına düşen milli gelirin sürekli olarak hızla artışını hedeflerken, hem de bölgeler arasında istikrarlı gelişmeye sahip olmak adına toplumun çalışma çağındaki

her kesimine iş imkanları yaratmak, herkese fırsat eşitliği sunmak, sosyal adalet ilkesine göre paylaşımcı olmak, ekonomik ve toplumsal düzende olumlu gelişmeler kazanmak için hazırlanmıştır (DPT 1968: 2).

II. BYKP ise I.BYKP’de yer alan politikalara ek olarak ulusal plandan bağımsız bölge planları hazırlanmasının uygun olmayacağına dair görüş bildirilerek hazırlanmıştır. Bu plan döneminde kamu yatırımlarının belirlenen büyüme merkezlerinde yoğunlaştırılması, alt yapı çalışmalarının tamamlanması sonucu özel sektör yatırımlarının bu bölgelere yönlendirilmesi hedeflenmiştir, özel sektöre yönelik teşvik araçlarından olan vergi indirimi uygulaması yanında kredi olanaklarının artırılması ve Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) oluşturulması öngörülmüştür. Birinci ve ikinci Kalkınma Planları 1960’ların ithal ikameci ekonomi politikası ile uyumlu olarak şekillenmiş olmasına rağmen sermaye yoğun yatırımlar sebebiyle kırsaldan kente göçü teşvik etmiş, köy ile kent, doğu ile batı arasındaki farklılıkları artırmıştır. Böylelikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu’daki bazı bölgeler 1968 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile Kalkınmada Öncelikli Yöre (KÖY) kabul edilmiştir. Böylece kamu yatırımları büyüme merkezlerinden il ölçeğinde tanımlanmış olan KÖY’lere kaymıştır (Özbozkurt, 2011: 28).

II. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda da Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’ndaki unsurlar aynen korunmuştur. Plan döneminde, özel sektörün geri kalmış bölgelerde yatırım yapmasına yönelik çeşitli her türlü teşvik edici tedbirlerin artırılmasından söz edilerek 1972 yılında da KÖY’ler dairesi kurulmuş Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri KÖY kapsamına dahil edilmiştir (Aktaran: Gündüz, 2006: 188).

2.2.1.3 Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)

Avrupa Ekonomik Topluluğu ile gümrük birliğine geçişi başlatan bu dönem planında bu geçişin başarılı şekilde gerçekleşmesi için Üçüncü Beş Yıllık Planı ile daha sonraki kalkınma planları 1995 yılını hedef alarak bir hazırlanmıştır. Ülkemizin bu yüzyılın sonuna yaklaşırken ekonomik ve sosyal yapı değişikliğini hedefleyerek sanayileşmiş bir toplumun yapısı ile girecektir. Kamu yönetimini ve kamu iktisadi teşebbüslerini etkin ve dinamik bir hale getirmesine yönelik kamu yönetimi reformları gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Yeni Strateji gereği, Toprak ve Tarım,

Hukuk ve Adalet, Vergi ve Maliye, Petrol ve Maden ile Eğitim alanlarında reformların yapılacağı planlanmaktadır. Bu yenilikler sayesinde, hızlı kalkınmanın önünde bulunan engellerin ortadan kalkması, yatırım ve hizmetlerin hızla oluşmasının temeli atılacaktır.

“Üçüncü BYKP’nda bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarını kısa sürede azaltma çalışmalarının ekonomik olarak faal olmayan kaynakların dağılımına sebebiyet vermesi, sermaye birikiminin azalması ve ülke genelinde ekonomik kalkınmanın yavaşlaması öngörüsü oluşmasından dolayı yüzeysel bir bölge kalkınma planlaması yaklaşımı benimsenmiştir. Bu dönemde, geri kalmış bölgelerin devlet yardımları temelli teşvik politikaları ile kalkınmasını sağlamaya yönelik olarak Kalkınmada Öncelikli Yörelere (KÖY) politikası öne çıkmıştır” (Sakal, 2010: 22).

2.2.1.4 Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)

Bu plan; 1979-1983 yıllarını kapsamaktadır. Dördüncü Beş yıllık Kalkınma Planında ilk kez teknoloji politikalarına yer verilerek sanayi, istihdam ve yatırım politikalarıyla birlikte bir bütün değerlendirilmesi, belli sektörlerin kendi teknolojilerini üretmesi benimsenmiştir. Bunun yanında teknoloji alanında teknik eleman eksikliğine değinilmiştir. Ekonomide çok unsurlu dengeye dayanarak ihracatta artışların yanı sıra, turizmin ve dış ticaret filolarının gelişmesi, yurt dışına çalışmak üzere göç eden işçilerin geri kazanılmasına yönelik atılacak adımlar ile yurt dışına teknik ve diğer hizmetlerin gönderilmesi planlanmıştır.

IV. Plan döneminde ileri ve rekabetçi bir sanayi yapısının temellerini oluşturacak, imalat sanayiine yönelik teknoloji yaratma ve teknolojinin kullanımının hız verilmesine yönelik adımlar atılmıştır. Özellikle ithalatı yapılan ara ve yatırım malları üretimine ağırlık verilmesi planlanmaktadır. IV. Plan döneminde ulusal savunmanın güçlenmesi ve sanayileşmeye lokomotif görevi görmesi beklenmektedir. Türkiye'nin gelişmesinde, bölgenin olanakları da göz önünde tutularak gerekli önlemler alınarak değerlendirilecektir (DPT, 1979: 3).

“Dördüncü BYKP’nda geçmiş uygulamalar eleştirilerek, bölgelerarası yaşanan gelişmişlik farklılıklarını azaltmaya yönelik politikanın başarıya

ulaşmadığının belirtilmesine rağmen üçüncü beş yıllık kalkınma planında yer alan öncelikli yöre görüşünün arkasında durularak, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin kalkınması için çözüm yolları aranmıştır. Böylece eleştirilere karşı tutarlı bir çözüme varılması planlanan politikalar benimsenmiştir” (Dinler, 2012: 183).

2.2.1.5 Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)

V. Beş Yıllık Planın temel amacı; özgürce, medeni ve güvenli bir ortam sağlanarak milletimizin refah düzeyinin artırılması, ekonomik verimliliğin ve ihracatın artmasını teşvik edici, eldeki birikimlerin değerlendirildiği tarımsal gelişme potansiyelini ve millî savunma gerekliliklerini kollayan bir yapı içinde sanayi üretiminin payının artırılmasıdır. Diğer amaçları ise, istihdamın artırılması, genç işsizliğin azaltılması, gelir dağılımının düşük gelire sahip gruplara avantajlı hale gelmesi için değiştirilmesi, KÖY’lerde gelişmeye hız kazandırılması ve ekonomik altyapı ile sosyal altyapıyı oluşturan öğelerin geliştirilmesidir (DPT, 1984: 1).

Bu planda bölge planlaması görüşü yeniden benimsenmiştir. Bu dönemde yapılan; “Türkiye’de Yerleşme Merkezlerinin Kademeleşmesi” adlı çalışmaya dayanarak Türkiye 16 bölgeye ayrılarak bölge planlaması yapılmaya çalışılmıştır. Bu plan bu yönüyle ilk olma özelliği göstermektedir (Ağırlioğlu, 2018: 35).

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)'nun ve Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)'nin işlevlerinin politikalar yönünde geliştirilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Ekonomik ve sosyal kalkınmayı hızlandırmak adına bilgi işleme teknolojilerinin geliştirilmesi, elektronik bilgi işleme ve bilgi iletme sistemlerinin donanım, yazılım vb. araç gereçlerinin transfer edilmesine bunların uygulanmasına ve iç kaynaklara dayalı olarak üretilmesine yönelik kararlar alınmıştır (DPT, 1984: 201).

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın 4. bölümünde yer alan bölgesel gelişme konusu bölge planları başlığı altında incelenmiştir. Bölge planları, bölge içinde bulunan kaynakların iktisadi faaliyet kollarının bölgesel gelişme ile uyumlu şekilde ele alınmasını sağlayarak, gelişiminin hızlandırılması amaçlanan bölgeler için gerekli tedbir ve araçları belirleyecektir. Bölgelerin potansiyel kaynaklarının ve

sorunlarının belirlenmesi için analiz çalışmalarına ağırlık verilmesi, analiz çalışmalarının sonuçlarına göre çeşitli sektörler için uygun gelişme alanları belirlenmesi ve bölge gelişme şemalarının yapılması öngörülmüştür (Aktaran: Sakal, 2010: 23).

2.2.1.6 Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı(1990-1994)

Bu planda yatırım politikaları, bölgesel kalkınmanın sağlanabilmesine yönelik bölgelere özgü üretim yapılarını harekete geçirecek şekilde belirlenecektir. Kamu kesimi yatırımları ile bölgelerarasında yaşanan gelişmişlik farklarını minimize etmek amacıyla KÖY'lerde yapılacak yatırımların dışında, ekonomik ve sosyal altyapının güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Kamu yatırımlarının sektörel dağılımına bakıldığında eğitim ve sağlık sektörlerine önem verilecektir. Özel kesim yatırımları, imalat sanayine ve ihracata yönelik sektörler kanalize edilecektir. Toplam yatırımların içerisinde özel kesim yatırımlarının aldığı pay sürekli arttırılacaktır (DPT, 1989: 1).

Özel sektör yatırımlarının gerçekleştirilmesine yönelik gerekli olan finansman olanakları; faiz politikasının uygulanması ile mali tasarrufların teşvik edilmesi, mali sistemin etkinleştirilmesi, kullanılan kamu kaynaklarının nisbi ölçüde küçültülmesi, özel sektörün yurtdışı kaynaklarından daha fazla faydalanması ile arttırılacaktır. (DPT, 1989: 2).

Bölgeler arası dengesizliğin azaltılmasına yönelik KÖY'e uygulanan teşvik önlemleri ile altyapı yatırımları ve mevcut yönetimlerin bölge sorun ve ihtiyaçlarına uyumu ile ilgili gelişmelere yer verilmiştir (normal bir alıntı mı????? Aktaran ifadesi bir başka kaynaktan alan ve sizin ondan aldığınız kişiler için kullanılır. (Aktaran: Gündüz, 2006: 190).

6. BYKP'de bir önceki planda yer alan bölgesel ayrıma dayalı bölge planlama yaklaşımı terk edilmiş, onun yerine KÖY projesinde daha ayrıntılı çalışmalar yapabilmek amacıyla bölge ve alt bölge bazlı planlamaların yapılması ilkesine vurgu yapılmıştır.(Ağırlioğlu, 2018: 35).

2.2.1.7 Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)

1996-2000 yılları arasını kapsayan 7. Kalkınma Planı; küreselleşmenin sağladığı avantajlardan en üst düzeyde yararlanmasını ve çağı yakalayarak ülkemizin gelişmiş dünya ülkeleri arasında yerini alması hedeflemektedir. Bu amaçla, özgür ve demokratik bir yatırım ortamının sağlanması, bireyin ön plana çıkarılarak nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi, sürdürülebilir hızlı büyümenin gerçekleştirilmesi, toplumun refah düzeyinin artırılması ve gelir dağılımlarının iyileştirilmesi, üretken istihdamın artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması öngörülmektedir. Ayrıca sanayileşmenin hızlandırılması, teknoloji alanında ciddi adımlar atılması, eğitim seviyesinin yükseltilmesi ve toplumu oluşturan bireylere yeteneklerine uygun eğitimlerin verilmesi, sanatsal ve kültürel gelişmenin sağlanması, toplumun bütün kesimlerinin sosyal güvenlik ve temel sağlık hizmetlerine kavuşturulması ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması, çevrenin korunması ve geliştirilmesi için katkılarda bulunulacağı belirtilmiştir.

Bölgesel gelişme çalışmaları ve fiziki planlar, çevresel etkenler ve ekolojik dengelerin korunmasına yönelik sürdürülebilir kalkınma anlayışına uygun hazırlanarak, Kalkınma Planları ile uyum içinde olmasına dikkat edilecektir (DPT, 1995: 19).

Kalkınmada öncelikli yöreler arasında bulunan özellikle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde önem arz eden demografik gelişmeler ve işsizlik sorunlarına çözüm getirmek amacıyla yerelin sahip olduğu kaynaklar değerlendirilecektir. Tarımsal gelişmenin sağlanması için projeler hazırlanarak, hayvancılık ve sulu tarıma dayalı alanlarda sebze ve meyve işlenmesi, katma değeri yüksek sınai bitkileri yetiştirilerek, bunları işleyecek olan kırsal sanayilerin kurulması desteklenecektir. Kırsal alanda üretken istihdamın artırılması ve başta konut sektörü olmak üzere emek yoğun projelerin uygulamaya konulması planlanmaktadır.

Kırsal kesimde, bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hizmet ve bilgi akışının kolay hale getirilmesi, mahalli idarelerin katkısıyla girişimciliğin geliştirilmesi ve kooperatifliğin etkin hale getirilerek yaygınlaştırmaya yönelik

rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanmasına önem verilecektir. (www3.kalkinma.gov.tr)

Kalkınmada öncelikli yörelerin sorunlarına detaylı değinilmemiştir. VII. BKYP'nın da, bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılmasına ve büyük kentlerin sorunlarına yönelik birçok konuya yüzeysel değinilmiş, planın yazılmasının aşamasında faydalanılan kaynaklardaki birçok ifade bölgesel planlama yapılmasına dair görüşler bulunmaktadır (Dinler, 2012: 183).

2.2.1.8 Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı(2001-2005)

2001-2005 yılları arasını kapsayan 8.Kalkınma Planının bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik aşağıda yer alan amaçları bulunmaktadır. Bölgesel gelişme politikalarının uygulanmasında; sürdürülebilir ekonomi, bölgelerarası iş birliklerinin geliştirilerek ortak hareket etme bilincinin oluşması temeline dayanmaktadır. Ayrıca sosyal ve ekonomik dengesizliklerin giderilmesi, toplumun yaşam kalitesinin ve gelir seviyesinin yükseltilmesi, fırsat eşitliği sağlanması, kültürel gelişmenin önündeki engellerin kaldırılması ve katılımcılık ilkesi esas alınacaktır. Yerleşme Merkezlerinin Kademelenmesine yönelik yapılan araştırmalar güncellenerek bölge planlaması çalışmalarının uygulanmasında kolaylık ve ekonomik kararların uygulanması için plan bölgeleri oluşturulacaktır.

Planda, bölgelerarası gelişmişlik farklarının minimuma indirilmesi, geri kalmış bölgelerde yaşayanların refah düzeylerinin yükseltilmesi, metropollerin önemli sorunu arasında yer alan göç eğilimlerinin istikrarlı şekilde sağlanması hedeflenmektedir. Bu çerçevede; bölgelere ait özellikler, farklılıklar, gelişmişlik düzeyleri ve bölgelerin temel sorunları ile potansiyellerinin belirlenmesine yönelik planlama çalışmaları devam edilecektir. Hazırlıkları devam eden projeler yanında, İç Anadolu, Akdeniz ve Ege Bölgelerine yönelik plan çalışmaları başlatılacaktır (DPT, 2000: 289).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, küreselleşme sürecinde değişen koşullar çerçevesinde bölge planı anlayışının dönüştüğünü, yenedünya düzeninde yerel dinamiklerin ekonomik kalkınma ve bölgesel gelişme sürecindeki öneminin arttığını

belirterek endojen kalkınma teorisine yani bölgesel odaklı görüşleri ön plana çıkaracak yeni politika ve stratejiler geliştirilmeye doğru bir yöneliş göstermiştir. Plan döneminde bölgesel planlama çalışmalarına temel teşkil edecek istatistiki bölge birimleri belirlenmiş, Avrupa Birliği'ne katılım öncesi fonlardan faydalanabilmek amacıyla Ön Ulusal Kalkınma Planı hazırlanmış ve bölgesel kalkınma ajanslarının kurulmasına dönük olarak mevzuat çalışmaları başlatılmıştır (Ağırlioğlu, 2018: 36).

2.2.1.9 Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013)

Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecin de bölgesel gelişme politikaları ve uygulamalarında radikal değişimlerin yapılabilmesine olanak tanımaktadır. Bu kapsamda, üyelik sonrasında kullanılacak yapısal fonlara hazırlık için merkezde ve yerelde gerekli olan altyapı oluşturulmaktadır. Aktif katılımın sağlanması, yeterli finansman ve kurumsal yapıların, desteklenen bölgesel gelişme politikalarının uygulanabilmesi için gerekli ortamlar hazırlanmaktadır. 9. Kalkınma Planının da, bölgelerin sorunlarına farklı tedbir ve stratejiler ile yaklaşan bütünsel bir bölgesel gelişme politikasının gerekli olduğu söylenmiştir. Hem kırsal ve kentsel yerleşim alanları arasında, hem de bölgeler arasında, sosyo-ekonomik yapı ve gelir düzeyi farklılıklarının varlığını sürdürdüğü bu dönemde de gözlemlenmektedir. Planda kentlerin yoğun göç hareketlerinin ortaya çıkardığı sorunları karşılamakta yetersiz kaldığı belirtilmiş, bu durumun üstesinden gelmek için bölgelerin, sorunlarına, ihtiyaçlarına ve potansiyellerine göre farklılaştırılmış tedbirler içeren bütüncül bir bölgesel gelişme politikasının gerekliliğinin üzerinde durulmuştur (DPT, 2006: 32).

“Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (2007-2013), yatırımların ve istihdamın artmasını hızlandırıcı ve bölgesel gelişmede özel sektör katkısını arttırıcı yeni teşvik tedbirleri uygulamaya konulmuştur. 2004 yılında yürürlüğe giren 5084 Sayılı teşvik uygulaması kanunu ile ilk aşamada 36 il, 2005 yılında kanunda yapılan değişiklik ile 49 ilde teşvik uygulaması yaygınlaştırılmıştır. Ayrıca Dokuzuncu Beş Yıllık Plan döneminde daha önceki plan dönemlerinde hazırlanan Güneydoğu Anadolu Bölgesel Kalkınma Projesi (GAP), Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi (ZBK), Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı (DOKAP) ve Doğu Anadolu Projesi Ana Planının (DAP) uygulamaları ile Yeşilirmak Havza Gelişim

Projesi (YHGP) çalışmaları devam etmektedir. Dokuzuncu Beş Yıllık Planında yeni kurulacak kalkınma ajanslarının bahsedilmektedir” (Dinler, 2012: 199-200).

Bu planı geçmiş sekiz plandan ayıran özellik, planın beş yıllık değil, yedi yıllık olarak hazırlanmasıdır. Ayrıca DPT'nin 2011 yılında kaldırılarak yerine T.C. Kalkınma Bakanlığı'nın kurulmasıyla birlikte 2011'den sonra planı T.C. Kalkınma Bakanlığı yürütmüştür.

2.2.1.10 Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018)

10. Kalkınma Planının temel amaç ve ilkeleri arasında şu hedefler yer almaktadır; Belirlenen kalkınma hedeflerine tam manasıyla ulaşılması, kalkınmanın sürdürülebilirliği ve refah düzeyinin ülke-bölge genelinde yaygınlaştırılması, insanların yaşam kalitesi ve yaşam standartlarının çevreyi dikkate alacak şekilde yükseltilmesiyle ulaşılabilecektir. Bu çerçevede, şehirlerin ve kırsal alanların kendine özgü imkanlarına göre, yaşanabilir ortamlar, iyi iş fırsatları sunulması, bölgelerin potansiyel varlıklarının eyleme geçirilmesi Onuncu Kalkınma Planının amaçları arasında yerini almaktadır. Plan döneminde, ülke genelinde sosyo-ekonomik yapıların uyumlu ve güçlü hale getirilmesi ve ülke olarak kalkınmanın sağlanması için bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması, bölgelerin potansiyellerinin değerlendirilerek ve tabandan ekonomik yayılmanın sağlanarak bölge içi ve dışında rekabet güçlerinin artırılması öngörülmektedir. Yerleşim yerlerinde yaşam kalitesi standartları oluşturularak, düşük gelir seviyesine sahip alanlar öncelikli olarak özellikle bu alanların her türlü altyapıları iyileştirilerek piyasalara ve kamu hizmetlerine erişim kolaylığı sağlanacaktır. Yine bu bölgelerin global ekonomilerle bütünleşmesine azami katkı sağlanacaktır. (www.kalkinma.gov.tr)

10. Kalkınma Planı, politika ve hedefleri arasında yer alan 2.3. Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre konusu önceliğinin amacı; Bölgesel Gelişme ve Bölgesel Rekabet Edebilirlik açısından amaç; Bölgesel kalkınma politikası ile bölgesel kalkınma farklarının azaltılması ve ülke genelinde refahın dengelenmesi beklenmektedir. Ülkemizde bulunan bütün bölgelerin sosyal, ekonomik, doğal

kaynak potansiyelleri değerlendirilerek, rekabet gücü artırılacak ve ulusal büyüme ve kalkınmaya katkıları en üst düzeye çıkarılacak.

Bölgesel gelişme ve bölgesel rekabet edebilirlik sağlanması yönünde ulusal düzeyde öncelikli alanların ve ulaşılabilecek olan hedeflerin belirlenmesi ve ülke genelinde dengeli büyümenin sağlanabilmesine yönelik Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) yürürlüğe konulması planlanmaktadır. Bölge düzeyinde hazırlanan bölgesel gelişme planları ve stratejileri, bölgesel programlar ve eylem planları ile hayata geçirilecektir. (www.kkp.tarim.gov.tr)

10. Kalkınma Planı, politika ve hedefleri arasında yer alan 2. 4 Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği konusu önceliğinin amacı; Kalkınma süreci içerisinde ülkemizde oluşan bilgi birikimimize ihtiyaç duyan ülkeler ile paylaşılması, uluslararası işbirliklerinin geliştirilmesi ve karşılıklı etkileşimin sürdürülmesidir. Aynı zamanda beşeri sermayemizin daha da güçlendirilmesi ve kapasitesinin artırılması beklenmektedir. İşbirlikleri aracılığı ile yerli ve yabancı yatırımcıların bölgelerde yatırım yapmalarına yönelik bölgelerin tanıtılması önem arz etmektedir. Aynı zamanda kamu-özel sektörün ve sivil toplumun katılımlarının artırılacağı kalkınma işbirlikleri sağlanacaktır. (www.remigazete.gov.tr)

Kalkınma Planlarının Sonuçları Üzerine Değerlendirme;

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) döneminde; bölge planlama kavramı tüm dünyanın ilgilendiği konulardan biri olmuştur. Ülkemizde de bölge planlama konusunda Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinin kalkınmasına yönelik deneme çalışmaları yapılmıştır. Doğu ve Güneydoğu Bölgesi geri kalmış bir bölge olarak ele alınmış, bunun yanında yeni gelişme merkezleri oluşturmak ve İstanbul'un yükünü hafifletmek adına Zonguldak ili ve çevresinin gelişimi için planlama çalışmalarına hız verilmiştir. (DPT, 1963: 475- 476).

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı BYKP döneminde; şehirleşmeye önem verilerek dengeli şehirleşme çalışmalarına yer verilmiştir. Planda bölgeler arasında dengeli gelişmenin sağlanmasına yönelik hizmet yatırımlarına önem verildiği ve kamu yatırımlarına odaklanması gerekliliği ortaya çıkmıştır (DPT, 1968: 263-268).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) döneminde; Kalkınmada Öncelikli Yörelere uygulaması hayata geçirilmiştir. Bu yörelere doğal ve beşeri kaynakları saptanmış, yörelere ait gelişmişlik sıralaması yapılmış, sanayinin bu yörelerde gelişmesine zemin hazırlanmıştır. (DPT, 1972: 947-949).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) döneminde; Kalkınmada Öncelikli Yörelere ait çalışmalar devam etmiştir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi kalkınması için (GAP) uygulamaya konulması için çalışmalara başlanmıştır. (DPT, 1979: 292-293).

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) döneminde; Kalkınmada Öncelikli Yörelere çalışmalarına devam edilmiştir. Bölgelerin potansiyel kaynakları göz önüne alınarak sanayileşme çalışmalarına başlanmıştır. Yatırımcılar bölgeye çekilerek sosyo-ekonomik kalkınmaya hız verilmiştir. Yatırımcılara vergi kolaylıkları sağlanarak işletme kredileri kullanılmıştır. (DPT, 1985: 163-164).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) döneminde; bölgesel gelişme kavramı kullanılmıştır. Avrupa Topluluğu'nun bölgesel kalkınma politikaları incelenerek örnekler alınmıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri öncelikli olmak üzere, Kalkınmada Öncelikli Yörelere uygulaması devam etmiştir. Ayrıca Organize Sanayi Bölgelerinin kurulmasına devam edilmiştir (DPT, 1990: 318).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) döneminde; GAP çalışmaları ve Zonguldak-Bartın Bölgesel Gelişme Projesi uygulamaları devam etmiştir. Planda ilk kez sürdürülebilir kalkınma terimine yer verilerek bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması amacıyla ulusal bütünlüğü arttırmaya özen gösterilmiştir. (DPT, 1996: 174-178).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) döneminde; İlk kez Yeni Sanayi Odakları kavramı ele alınarak; eğitim ve danışmanlık hizmetleri, AR-GE ve teknoloji desteği, işbirlikleri ve ortaklıkların oluşturulması, girişimciliğin geliştirilmesi önem verilmiştir. Ayrıca kurumsallaşma ve uzmanlaşma çalışmalarının hız kazanması sağlanmıştır. (DPT, 2001: 59-70)

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı(BYKP) döneminde; Planda, özellikle girişimciliğin arttırılması, AR-GE, inovasyon, kümelenme, üniversite-sanayi işbirliği kavramları ön plana çıkmıştır. Bölgelere özgü öncü sektörler destek verilmesi, kümelenme çalışmalarına ağırlık verilmiştir. (DPT, 2007: 91-94),

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) döneminde; bölgelerin gelişimine yönelik planlar uygulanmaya başlanmıştır, cazibe merkezlerinin oluşturulmasına yönelik program çalışmaları yapılmıştır, bölgelerin rekabet güçlerinin arttırılmasına yönelik kalkınma ajansları aracılığıyla mali ve teknik destekler hayata geçirilmiştir. Plan kapsamında belirlenen strateji ve eylem planları doğrultusunda kırsal kalkınma politikaları çalışmaları devam etmiştir. (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji Ve Bütçe Başkanlığı, 2019:24)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KALKINMA AJANSLARI

Kalkınma ajanslarının geçmişi dünyada 1933 yılına kadar dayanmaktadır. 1974'te Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonlarının oluşturulması ile başlayan ve zaman içinde şekillenen AB bölgesel politikaları 1990 sonrası yıllarda AB üyeliği için başvuru yapan ülkeler için üyelik öncesi uyum sürecinde uygulanması gereken konulardan biri olmuştur.

Kalkınma ajanslarının ortaya çıkması dünyada ve ülkemizde benzerlik göstermektedir. Ajanslarının kuruluş amacı bölgesel gelişmeyi sağlamaktadır. Bu bağlamda dünyadaki kalkınma ajansları incelenmiştir.

3.1 Dünya'da Bazı Kalkınma Ajansları

Dünyada Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA), ilk olarak 1950 ve 1960'lı yıllarda kurulmuştur. Kurulma amaçları; merkezi hükümetin öncülüğünde hazırlanan kalkınma programlarına bilgi sunmak, programların uygulanabilirliğini ve izlemesini denetlenmektir. BKA'lar, 1980'lerde yerel rekabetin getirdiği oluşumlar karşısında özel sektör aktörleri ve yerel aktörlerin bölgesel kalkınmaya katılımlarının sağlanması için görevlendirilmiştir. 1950'li yıllarda BKA'lar ile ilk kez tanışan

lkeler Avusturya, Belçika, İrlanda ve Fransa olurken, 1960'lerden sonra Almanya, Hollanda, İngiltere, İtalya ve en son 1980'lerde Yunanistan, İspanya, Finlandiya, Danimarka tanışmıştır (Sert, 2012: 130).

Dünyada BKA'lar zer ve yarı özerk yapıdadır. zerk yapıda olanlar ayrı bir yasaya bağlı olarak kendi kendini yönetme yetkisi yapılarıdır. Yarı zerk yapılar ise aynı yasaya bağlı olarak, bulunduğu bölgede kendi kendini yöneten yapılarıdır. Genel itibariyle kalkınma ajansları bölgedeki temsilcilerinden oluşturulan yapıda faaliyet göstermektedir. Bu yapı içerisinde genel Kurul, Yönetim Kurulu, Genel Sekreter, teknik, idari ve mali işlerden sorumlu bir sekreterlik bulunmaktadır. Aynı zamanda birçok kalkınma ajansı bünyesinde bölgelerini ilgilendiren konularda araştırmalar yaparak bunları raporlamak, yıllık değerlendirme raporları hazırlamak için çalışma grupları ve komiteler oluşturulur. Kalkınma ajanslarının yasal statüleri birçok ülkede farklı olmakla beraber özel hukuka tabi kamu kuruluşları olarak yapılandırılmaktadır. Tablo 2'de bazı Avrupa lkelerinde faaliyet gösteren BKA'ların yasal statüleri görülmektedir (Sert, 2012: 132).

Tablo. 2 Bazı Avrupa lkelerinde BKA'ların Yasal Statüleri

lkeler	BKA Yasal Statüleri
Almanya	Yarı zerk kamu şirketleri
İspanya	zel hukuka tabi kamu kuruluşları
Fransa	Karma ekonomi şirketleri
Belçika	Belediyeler arası ajanslar
Romanya, Danimarka	Vakıflar
ek Cumhuriyeti, Estonya, Slovakya, Polonya	Kamu- zel sektöre şirketleri
İsveç	Limited şirket
Hollanda, İtalya, İrlanda, Portekiz	Kamu limited şirketleri
İngiltere	Bakanlık dışı kamu kurumu(quango)/özerk rgt
Litvanya	Kar amacı gütmeyen kuruluşlar
Yunanistan	Belediye girişimi

Kaynak: www.eurada.org

Dünyada BKA'lar bölgesel kalkınmanın sağlanması ve dengesizliklerin giderilmesi için ortak projeleri hazırlayarak yerel programlar geliştirmek üzere iş

birlikleri gerçekleştirmektedir (ined.org). Türkiye’yi de kurduğu ilişkiler dolayısıyla ilgilendiren dünyadaki BKA birliklerinden en önemlileri şunlardır:

3.1.1. Tennessee Valley Authority (Tennessee Vadisi Yönetimi) – ABD

Bilinen ilk bölgesel kalkınma ajansı örneği olan Tennessee Vadisi Yönetimi projesi, Amerika’da, 1929 ekonomik krizinden ciddi oranda etkilenen Tennessee Vadisi’nde kurulmuştur. Kırsal nüfus ağırlıklı 8 eyaletten oluşan Tennessee Vadisinde krizle beraber yoğun şekilde göç hareketi yaşanmıştır. Göçün en önemli sebepleri; Tennessee Irmağı’nın düzensiz su rejiminin tarımsal üretimi olumsuz etkilemesi, yerleşim alanlarının alt yapısının yetersiz oluşu, okur-yazarlık oranının düşük olması ve uygun çalışma koşullarının bulunmamasıdır. Tennessee Vadisi Yönetimi adıyla kurulan bölgesel kalkınma ajansı, hızlı bir şekilde bölge içerisinde büyük baraj projelerini hayata geçirerek düzensiz olan su rejiminin engelleyerek, tarım alanlarını elverişli hale getirmiştir. Tarım alanlarını ekonomiye kazandırarak aynı zamanda ürettiği elektrik enerjisi ile bölgeye sanayi yatırımları yapılmış ve tarımsal işgücü bölgeye geri kazandırılmıştır. Böylelikle kuruluş hedefine ulaşmıştır (Ağralıoğlu, 2018: 54).

Etaplar halinde 9 yılda tamamlanan proje sayesinde Tennessee Vadisi tarım bölgesi haline gelerek ürettiği ucuz enerjiyle bölgede birçok sanayi kolu faaliyete geçmiştir. Günümüzde ABD’nin en önemli tarım deneme merkezlerinden birisi haline gelmiştir (www.planlama.org.)

TVA, nın kurulmasından önce bölgede göç hareketleri yoğun bir şekilde yaşanması, düzensiz su rejimleri ile kullanılabilir tarım arazileri sayısının düşmesi, alt yapı yetersizliği gibi olumsuz durumlar yaşanmıştır. Günümüzde TVA, bünyesine; 29 hidroelektrik barajı, 11 termik santrali, 3 nükleer santral, rüzgar türbinleri, metan gazı ve güneş panellerini katarak çalışmalarını sürdürmektedir. Bölgede üretilen enerji 17.000 millik bir alanda dolaşım sağlamaktadır. TVA bütün bu faaliyetlerinin yanı sıra ar-ge çalışmaları yapmaktadır. (Türk İdare Dergisi,2006:157)

3.1.2. Shannon Development (Shannon Kalkınması) – İrlanda

Havacılık teknolojilerinin gelişmesiyle stratejik önemini kaybeden Shannon Bölgesinin yeniden yapılanması amacıyla İrlanda Hükümeti 1959 yılında Shannon Serbest Havaalanı Kalkınma Şirketini kurmuştur. Shannon Kalkınma'nın ilk amacı, hava ulaşımının Shannon üzerinden devamını sağlamaktır. Her ne kadar devlete ait bir ajans olsa da limited şirket olarak kurulmasından dolayı faaliyetlerini rahatlıkla gerçekleştirmektedir (Turan, 2007: 56).

Shannon Development'ın temel amacı; İç-Batı, Kuzey Kerry ve Offaly'nin bazı bölgelerinde; endüstriyel yatırımları, turizm potansiyelini ve istihdam olanaklarını arttırarak bölgesel kalkınmayı sağlamaktır. Bu amaçlar çerçevesinde ajans; bölgedeki endüstri kuruluşlarını finansal açıdan ve teknik destek açısından desteklemektedir. Bu ajansın yönetim kurulu; Ulaştırma, Turizm, Spor, Kamu harcamaları ve Reform Bakanlığının görüşleri alınarak, İstihdam, Yatırım ve Yenilikçilik Bakanlığı tarafından atanmaktadır. Ayrıca ajansın yönetim kurulu; bir başkan, 11 yönetici ve bir genel sekreterden oluşmaktadır (Ağırlioğlu, 2018: 54).

1960 yılında SD tarafından Shannon Serbest Bölgesi (SFZ) kurularak dünyanın ilk gümrüksüz bölgesi ilan edilmiştir. SFZ, yerli ve yabancı firmaların kümelenme faaliyetlerini yerine getirmiştir. SFZ, Avrupa ülkelerine antrepo hizmeti veren küresel dağıtım merkezi haline gelmiştir. SD, ülkesel vergi indirimi ve diğer teşvikleri SFZ'de uygulayarak aynı zamanda ileri teknolojiyi kullanan firmalara nitelikli işgücü sağlamak adına Limerick Üniversitesi (UL) ile eğitim programları geliştirerek nitelikli iş gücünün artmasına katkıda bulunmuştur. Çok Uluslu Şirketler (ÇUŞ), Amerika dışındaki pazarlara girebilmek için SFZ'de havacılık, küresel ticaret hizmetleri, tıbbi cihazlar, finans, sigorta, yazılım, iletişim ve müşteri hizmetleri gibi çeşitli sektörlerde yatırım yapmıştır (SD, 2012: 14).

Intel, Dell, IBM gibi ABD kökenli bilgisayar firmaları, Avrupa'daki yatırımlarının % 40'ını İrlanda'ya yapmıştır. (Buckley and Ruane, 2006: 1620-1621) SD, bölgenin Ar-Ge ve yenilikçilik kapasitesini arttırmak için yerel aktörlerin de desteğini alarak teknoparklar kurmuştur. Teknoparklardan bir kısmı şunlardır: Ulusal Teknoloji Parkı (NTP, 1984), Kerry Teknoloji Parkı (KTP, 2001), Tipperary

Teknoloji Parkı (TTP), Ennis Bilgi Çağı Parkı (EIAP) ve Birr Teknoloji Merkezi (BTC).

SD, işletmelerin kümelenme amacıyla aralarındaki işbirliğini geliştirmek için ağlar kurmuştur. Bunlar, Shannon Yazılım (SS, 1997), Shannon Tedarik Ağı (SNS, 1999), SD Bilgi Ağı (SDKN) ve Shannon Genişbant'tır (SB, 2003). Bunlardan SDKN, ağ faaliyetlerinde önemli bir yere sahiptir (Çelik, 2018: 27).

3.1.3. London Development Agency (Londra Kalkınma Ajansı) – İngiltere

İngiltere'de Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın geçmişi 1960'ların başına dayanmaktadır. Ajansların bugünkü önemlerini kazanmaları ise güç aktarımının arttığı 1990'ların ikinci yarısından itibaren ve özellikle 1997 yılı Bölgesel Kalkınma Ajansı programı ile birlikte olmuştur. Ülkede ilk olarak 1965 yılında İskoçya ve Adalar Kalkınma Kurulu ve daha sonra Kırsal Galler Kalkınma Kurulu'na dönüştürülecek olan Orta Galler Kalkınma Şirketi kurulmuştur. Ardından 1976 yılında daha sonraları 'İskoç Girişim'e dönüşen İskoçya Kalkınma Ajansı ve Galler Kalkınma Ajansı, 1977 yılında ise Kırsal Galler Kalkınma Kurulu oluşturulmuştur (Turan, 2007: 53).

İngiltere'de 1980'li yıllardan sonra bölgelerarası eşitsizliklerin yarattığı sorunlar İngiliz bölgelerinde Yeni İngiliz Bölgeselleşmesi adı verilen yeni arayışları beraberinde getirmiştir. Bu gelişmelerin temelinde de dünya ülkelerinde de olduğu gibi AB Yapısal Fonları ve AB Bölgesel Komitesi'nin faaliyetlerinin önemli etkileri olmuştur. AB'nin bölge odaklı ve bölgelerarası rekabete dayalı politikalarının da bunda etkisi olmuştur.

İngiltere'nin 8 bölgesi için kurulması amaçlanan ajanslar 1998'de kabul edilen Bölgesel Kalkınma Ajansları Yasasına göre Nisan 1999'da, Londra Kalkınma Ajansı ise Temmuz 2000'de faaliyete başlamıştır. Kırsal Kalkınma Komisyonları ve İngiliz İşbirliği oluşumlarının arazi kalkınması ve içsel yatırımı arttırmak gibi görevlerini devralmışlardır. Ayrıca Hükümet Ofislerinin de bazı faaliyetleri onlara aktarılmıştır. Her iki kurumun da tamamlayıcı bir şekilde çalışması beklenmektedir. Bölgesel Kalkınma Ajansları merkezi hükümetten aktarılan kısıtlı bir güce ve bütçeye sahiptir. 2002 yılından beri ajanslara Tek Program altında kaynak

aktarılmaktadır. Böylece altı ayrı bakanlıktan aktarılan fonlar tek bir havuzda toplanmıştır. Bu havuzdaki kaynak bölgenin önceliklerine göre dağıtılmaktadır.

İngiltere’de 1980’li yıllardan sonra bölgelerarası eşitsizliklerin yarattığı sorunlar İngiliz bölgelerinde Yeni İngiliz Bölgeselleşmesi adı verilen yeni arayışları beraberinde getirmiştir. Bu gelişmelerin temelinde de dünya ülkelerinde de olduğu gibi AB Yapısal Fonları ve AB Bölgesel Komitesi’nin faaliyetlerinin önemli etkileri olmuştur. AB’nin bölge odaklı ve bölgelerarası rekabete dayalı politikalarının da bunda etkisi olmuştur.

İngiltere’nin 8 bölgesi için kurulması amaçlanan ajanslar 1998’de kabul edilen Bölgesel Kalkınma Ajansları Yasasına göre Nisan 1999’da, Londra Kalkınma Ajansı ise Temmuz 2000’de faaliyete başlamıştır. Kırsal Kalkınma Komisyonları ve İngiliz İşbirliği oluşumlarının arazi kalkınması ve içsel yatırımı arttırmak gibi görevlerini devralmışlardır. Ayrıca Hükümet Ofislerinin de bazı faaliyetleri onlara aktarılmıştır. Her iki kurumun da tamamlayıcı bir şekilde çalışması beklenmektedir. Bölgesel Kalkınma Ajansları merkezi hükümetten aktarılan kısıtlı bir güce ve bütçeye sahiptir. 2002 yılından beri ajanslara Tek Program altında kaynak aktarılmaktadır. Böylece altı ayrı bakanlıktan aktarılan fonlar tek bir havuzda toplanmıştır. Bu havuzdaki kaynak bölgenin önceliklerine göre dağıtılmaktadır. İngiltere’deki Kalkınma Ajansları kuruldukları bölge özellikleri dikkate alınarak organizasyon yapıları ve personel yapıları farklılıklar gösterir (Turan, 2007: 55).

Çerçeve politikada tanımlandığı şekliyle Bölgesel Kalkınma Ajansları’nın amacı:

- Bölgesel ekonomik kalkınmaya ve yeniden yapılanmaya destek vermek,
- İş alanında yatırım, verimlilik ve rekabet gücünü arttırmak,
- İş olanaklarını arttırıcı faaliyetlerde bulunmak,
- Bölgelerindeki becerileri geliştirmek,
- Sürdürülebilir kalkınmayı desteklemektir.

1999-2011 yılları arasında Londra Kalkınma Ajansı hariç sekiz ajans toplam 17,6 milyar Sterlin tutarında yatırım gerçekleştirmiştir. 2005-2011 arası beş yıllık

sürede ülkede bulunan dokuz kalkınma ajansının ortalama yıllık bütçesi 2 milyar Sterlindir. (Kalkınma Bakanlığı, 2018)

3.1.4. Sociedad Para La Promocion Industrial Bölgesel Kalkınma Ajansı – İspanya

1978 Anayasasının kabulü ve bölgesel yönetimlerin ortaya çıkışı ile birlikte bölgesel kalkınma ajansları kurulmaya başlamıştır. Sociedad Para La Promocion Industrial Bölgesel Kalkınma Ajansı, İspanya'nın bask bölgesinde faaliyet göstermektedir. İspanya'daki diğer ajanslar gibi bu ajansta kamu teşebbüsü olarak hizmet vermektedir. Ajansın genel amacı bölgeyi yatırımlar açısından cazip bir konuma getirmek ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlamaktır. Ajansta oluşturulan fonlar; yeni kurulacak olan işletmeleri desteklemek ve var olan işletmeleri güçlendirmek amacıyla kullanılmaktadır (Ağırlioğlu, 2018: 57).

İspanya'daki kalkınma ajansları belli bir sektöre yönelik olarak kurulabilecekleri gibi, belli bir sektöre bağlı kalmadan da kurulabilirler. Kalkınma ajansları belli bir sektöre yönelik olarak kuruldukları takdirde o bölgenin, o sektörle ilgili bakanlığa bağlı olarak faaliyetlerini yürütmektedirler. Herhangi bir sektör belirlenmemiş ise bölgenin Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet yürütürler (Öztürk ve Tataroğlu, 2018: 95).

3.1.5 Avusturya -Stryia Ekonomik Kalkınma Ajansı

Stryia Kalkınma Ajansı (SKA) 1991 yılında bağımsız yarı kamu bölgesel kalkınma ajansı olarak kurulmuştur. Özel bir yasa doğrultusunda kurulan ajans, Stryia hükümeti tarafından kontrol ve finanse edilmektedir. Faaliyetleri Stryia Ekonomik İlerleme Yasası'yla belirlenmiştir. İlin güvenliği için kurumun faaliyetleri oluşturulan bir değerlendirme komitesi tarafından denetlenmektedir. SKA'nın amaçları arasında; Stryia'nın ekonomik kalkınmasına yönelik gerekli olan koşulları geliştirmek, içsel bölgesel potansiyelleri güçlendirmek ve dezavantajlı bölgelerin ekonomik büyümesini sağlamak sayılabilir. Ajans tamamen özerkliğe sahip bir hizmet ve yenilikçi çalışmaları destekleyen bir ajans olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Ajans ayrıca yeni açılan firmalara da hizmet vererek, teknoloji aktarımı, teknoloji parkları, yatırım çekme, yenilikçilik merkezleri ve eğitim gibi

alanlarda da çalışmalarını sürdürmektedir. Ajans bölgede finansal bir araç olan Bölgesel Yenilikçilik Primi'ni de dağıtmakla görevlidir (Turan, 2007: 53).

Styria Kalkınma Ajansı, özellikle kümelenme, yenilikçilik, ağ kurma faaliyetlerinde bulunmuştur. SFG'nin kuruluşundan itibaren gerçekleştirdiği faaliyetler arasında yıllar itibari ile Kümelenme faaliyetleri arasında; Otomobil Kümesi, Ağaç Kümesi, Materyal Kümesi, Beşeri Teknoloji Kümesi çalışmaları yer almaktadır. Yenilik faaliyetleri kapsamında; Styria Teknoloji Parkı, Yukarı Styria İş Parkı, Yeni Teknolojiye Dayalı İşletmeler, Teknoloji Ortağı Styria yer almaktadır. Ağ Faaliyetleri kapsamında ise Eko Kümesi, NanoNet.Styria, Yaratıcı Endüstriler Kümesi ve Gıda Kümesi faaliyetlerini yerine getirmiştir. Bu anlamda bölgeye sağladıkları katkılar görülmektedir.

3.1.6. Brussels Regional Development Agency (Brüksel Bölgesel Kalkınma Ajansı) – Belçika

Belçika'da bölgesel kalkınma ajanslarının yapılanması bölgelerde farklılıklar göstermektedir. Örneğin, Valonya Bölgesi'nde ajanslar; belediyeler arası bir konumda, Flaman Bölgesi'nde; kanuni kişiliğe haiz kamu hukuku organizasyonları şeklinde, Brüksel'de ise; bölgesel kamu kuruluşu düzeyinde yapılmışlardır. 1974 yılında kurulan Ajans, kamu kuruluşu statüsüne sahiptir. Yönetim Kurulu 28 kişiden oluşmaktadır. Yönetim Kurulunda kamu kurumları ve özel sektörden temsilciler ile sivil toplumdaki paydaşlar yer almaktadır. Brüksel Bölge Kalkınma Ajansının misyonu bölgesinde istihdamı ve iktisadi kalkınmayı desteklemektir. Ajansın odaklandığı temel faaliyet, firmaların başta bilim ve sanayi alanlarında olmak üzere altyapı ihtiyaçlarını karşılamaktır. Ajans ayrıca, kentsel dönüşüm alanında görev üstlenmekte ve konut ihtiyacı olan ilçelerde orta gelirli kesim için konut inşa ederek göçü kontrol etmeyi amaçlamaktadır. Söz konusu konut projeleri, kamu ve özel sektör işbirliği ile yürütülmektedir. (www.kalkinma.gov.tr)

1992 yılında Brüksel Bölgesel Kalkınma Ajansı ve Brüksel Serbest Üniversitesi tarafından kamu ve özel teşebbüs desteği ile Erasmus Avrupa İş ve İnovasyon Merkezi kuruldu. Bu merkezin kuruluş amacı, girişimcilere yönelik bölge içerisinde yüksek teknoloji ve yenilikçi sektörlerde projelerin hayata geçirilmesidir.

Merkez tarafından on iki projeye destek verilmiştir. Ayrıca Brüksel Teknolojisi alt projesi çerçevesinde konaklama alanlarının iyileştirilmesi ile dezavantajlı gruplara yönelik yeni bilgi teknolojileri ve kalifiye eleman yetiştirilmesine yönelik eğitim çalışmaları gerçekleştirilmiştir. (www.ec.europa.eu)

3.1.7 ALMI Företagspartner AB Bölgesel Kalkınma Ajansı – İsveç

Parlamentar anayasal monarşi ile yönetilen İsveç sekiz düzey 2 ve 21 düzey 3 bölgesinden oluşmaktadır. İsveç'te bölgesel kalkınma politikalarından sorumlu kuruluş 2007 yılına kadar NUTEK (Swedish Agency for Economic and Regional Development) iken, bu yıldan sonra Tillväxtverket (Swedish Agency for Economic and Regional Growth) Ajansı olmuştur. Tillväxtverket Ajansı, İşletme ve Yenilik Bakanlığı bünyesinde yer alan bir kamu kurumudur. Ajans, özel sektörü ve girişimciliği destekleyerek ekonomik büyümeyi hedeflerken, yatırım ortamını iyileştirerek bölgelerin rekabet edebilirliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, AB Fonları ile uygulanan bölgesel kalkınma programlarının yönetim otoritesi olarak görev üstlenmektedir. (www.kalkinma.gov.tr)

İsveç'te bölgesel kalkınma ajansı olarak nitelendirilebilecek kuruluş ALMI Företagspartner AB (ALMI)'dir. ALMI 1990'lardan sonra, rekabet edebilirlik ve bölgesel kalkınma odaklı AB fonlarının artmasının da etkisiyle 1994 yılında kurulmuştur. İsveç Sanayi Bakanlığına bağlı olan ALMI, bölgelerde bağlı iştiraklere (regional subsidiaries) sahip olup genel olarak firmalara yönelik hizmetler sunmaktadır.

ALMI, ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmayı temel hedef olarak belirlemiştir. Bu kapsamda Krediler, Girişim sermayesi ve Danışmanlık hizmeti vermektedir. Uluslararası alanda faaliyet gösteren firmalara kurumsal, mikro ölçekli krediler sunarken yenilikçi firmalara özel tasarlanmış finansman araçları ile destek sağlamaktadır. Başlangıç, büyüme veya genişleme evrelerinde olan yüksek riskli ve sermaye kısıtlı olan firmalara girişim sermaye desteği sunmaktadır. Ayrıca firmaların ihtiyaçları yönünde üretim, yönetim, yenilikçilik, pazarlama vb. konularda danışmanlık hizmetleri sağlamaktadır. (Avrupa Birliği'nde Kalkınma Ajansları, 2018;43)

3.1.8. Bielsko-Biala Bölgesel Kalkınma Ajansı – Polonya

Polonya’da kalkınma ajanslarının genel amacının buldukları bölgenin sosyo-ekonomik kalkınmasına katkı sağlamak olduğu görülmektedir. Ajanslar sürdürdükleri faaliyetleri finanse edecek mali kaynakların kısıtlı olması nedeniyle gelir getirici faaliyetler gerçekleştirmeye başlamıştır. AB fonları dışında Birleşik Krallık ve ABD kaynaklı projeler de yürütülmüştür. Polonya’da çoğunluğu düzey 2 bazında olmak üzere 57 Ajans bulunmaktadır. Bielsko-Biala Bölgesel Kalkınma Ajansı ele alınmıştır. (www.kalkinma.gov.tr)

Bielsko-Biala Bölgesel Kalkınma Ajansı Ajans Polonya’nın Silesian Voyvodalığının güney bölgesinde 1992 yılında kurulmuştur. 1990’lı yıllara kadar bu bölgede devlet eliyle işletilen tekstil ve imalat sanayii kuruluşları yer almaktaydı. Ancak, serbest piyasa ekonomisine geçişle birlikte devlet bu kuruluşların işletmeciliğinden çekilmiş ve bunun neticesinde bu kuruluşlar kapanmıştır. Bu dönemde Ajans, kamu mülkiyetinde bulunan bina ve arsaları devralarak bunları restore ettirmiş, altyapılarını yenilemiş ve tekrar piyasaya arz etmiştir. Kısacası Ajans kurulduğu ilk dönemlerde gayrimenkul yönetimine odaklanmış ve bunun sonucunda bölgede sermaye birikimi sağlamayı amaçlamıştır.

Ajans temel olarak bölgedeki firmalara destek sağlama, bölgeye yatırım çekme ve bölge ekonomisini yeniden yapılandırma konularında faaliyetler yürütmüştür. Özelliklere KOBİ ve girişimcilere danışmanlık hizmetleri sunma ve bunların çeşitli fuar ve organizasyonlara katılımını destekleme türünde faaliyetlere ağırlık vermiştir. Diğer taraftan Ajans, AB fonlarının Birlik politikalarıyla uyumlu olarak bölgelerde kullanılmasına da aracılık etmiştir. (www.kalkinma.gov.tr)

Yaklaşık 18 milyon Euro’luk 9 proje yürütmektedir. Projelerin konuları arasında, yenilikçilik, enerji, Elektronik ve bilgi teknolojilerinde kümelenme, iş birlikleri, sektörel raporların hazırlanması, Biyoyakıt, biogaz yakıtların kullanımı ve turizm yer almaktadır.

Bu projeler;

1. I3SME - Introducing Innovation Inside the Micro, Small and Medium Enterprises -EUR 2.752.512,89,
2. ACCESS - ACCelerating regional competitiveness and sector-based excellence through innovation management tools and techniques- EUR 2.060.843,46
3. BATCo - Baltic Adriatic Transport Cooperation -EUR 3.723.373,98
4. SEBE - Sustainable European Biogas Environment- EUR 3.269.369,62
5. C-PLUS - Implementing World-Class Clusters in Central Europe-EUR 2.131.300,83
6. Clusters - Cord - CLUSTERS & Cooperation for Regional Development in Central Europe- EUR 1.460.334,99
7. City_SEC- EUR 1.175.920
8. GasHighWay - Promoting the Uptake of Gaseous Vehicle Fuels, Biogas and Natural Gas in Europe- EUR 1.741.734
9. Tourist Partners in Beskidy- EUR 255.093 (www.oka.org.tr)

3.2. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları

1960’lı yıllarda ülkemizde başlayan bölgesel kalkınma politikaları günümüze kadar on kalkınma planında yerini almıştır. Kalkınma planlarının temeldeki amacı, bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasıdır. Türkiye’de bağımsız yerel kurumların bulunmaması ve merkezin yereldeki birimlerinin işlevlerinin sınırlı tutulmasından dolayı uygulanan politikalar yetersiz kalmıştır. Kalkınma planlarında bölgesel dengesizliklerin giderilmesine yönelik konulan hedeflere ulaşılamamıştır. (Maç, 2006: 3).

Bölgesel kalkınmaya destek olmayı hedefleyen kalkınma ajanslarının temel amacı, faaliyet gösterdiği bölgenin ekonomisini harekete geçirmek, söz konusu bölgenin girişimciliğini geliştirici faaliyetlerde bulunmak ve bölge halkının kalkınmaya katılım göstermesini ve kalkınmadan faydalanmasını sağlamaktır. Bunun yanında yabancı yatırımcıları bölgeye çekmek için sağlanan teşvikler de kalkınma

ajanslarının amaçları arasında yer almaktadır. Ayrıca kalkınma ajansları bölgelerindeki yönetimlere yatırım, ulaşım, işgücü ve altyapı gibi alanlarda danışmanlık hizmeti vermektedir (Karaca, 2013: 97).

Kalkınma ajansları söz konusu hizmetleri kuruluş amaçlarına göre farklı biçimlerde verebilmektedir. Ayrıca kalkınma ajanslarının amaçları buldukları bölgelerin ihtiyaç ve özelliklerine göre de farklılaşmaktadır (Özer, 2012: 44-45).

Türkiye’de kalkınma ajansları, 08.02.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkındaki Kanun ile kurulmuştur. Söz konusu kanunla kamu kesimi, özel kesim ve STK’lar arasında işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliklerini sağlamak, bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere yeni bir teşkilat oluşturulmuştur. (www.resmigazete.gov.tr)

5449 sayılı kanunda ajansların kuruluş prosedürü, kuruluş yeri, merkezi, statüsü ve tabi olduğu hükümlere ilişkin bilgiler verilmiş, daha sonra da Devlet Planlama Teşkilatının ajanslar üzerindeki koordinasyon yetkisi belirtilmiştir. Ajansların kuruluşu Bakanlar Kuruluna bırakılmış, ajanslarla ilgili pek çok konuda düzenleme yapma yetkisi Devlet Planlama Teşkilatına (Günümüzde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) verilmiştir. Ajanslar, tüzel kişiliği haiz ve 5449 sayılı Kanun ile düzenlenmemiş bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi kurumlar olup ajansların ulusal koordinasyonu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. 2010 yılı itibarıyla, 26 Düzey 2 bölgesinin tamamında ajanslar fiilen faaliyete geçerek bölgelerinin sürdürülebilir rekabet gücünü artırmaya yönelik çalışmalarında bulunmuşlardır.

Tablo. 3 26 Düzey 2 Bölgesi Kalkınma Ajansları

AJANSIN ADI	DÜZEY 2 BÖLGE Sİ	KAPSAMDAKİ İLLER	MERKEZ
Izmir Kalkınma Ajansı (İZKA)	TR 31	Izmir	Izmir
Çukurova Kalkınma Ajansı (ÇKA)	TR 62	Adana, Mersin	Adana
Istanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)	TR10	Istanbul	Istanbul
Mevlana Kalkınma Ajansı (MEVKA)	TR52	Karaman, Konya	Konya
Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA)	TR83	Amasya, Çorum, Samsun, Tokat	Samsun
Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA)	TRA1	Bayburt, Erzincan, Erzurum	Erzurum
Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA)	TRB2	Bitlis, Hakkari, Muş, Van	Van
İpekyolu Kalkınma Ajansı (İKA)	TRC1	Adıyaman, Gaziantep, Kilis	Gaziantep
Karacadağ Kalkınma Ajansı	TRC2	Diyarbakır, Şanlıurfa	Diyarbakır
Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA)	TRC3	Batman, Mardin, Şırnak, Siirt	Mardin
Trakya Kalkınma Ajansı (TRAKYAKA)	TR21	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ	Tekirdağ
Güney Marmara Kalkınma Ajansı (GMKA)	TR22	Balıkesir, Çanakkale	Balıkesir
Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA)	TR32	Aydın, Denizli, Muğla	Denizli
Zafer Kalkınma Ajansı (ZAFERKA)	TR33	Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak	Kütahya
BEBKA	TR41	Bilecik, Bursa, Eskişehir	Bursa
Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)	TR42	Bolu, Düzce, Kocaeli, Sakarya, Yalova	Kocaeli
Ankara Kalkınma Ajansı (ANKARAKA)	TR51	Ankara	Ankara
Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA)	TR61	Antalya, Burdur, Isparta	Isparta
Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA)	TR63	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	Hatay
Ahiler Kalkınma Ajansı (AHIKA)	TR71	Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde	Nevşehir
Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN)	TR72	Kayseri, Sivas, Yozgat	Kayseri
Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (BAKKA)	TR81	Bartın, Karabük, Zonguldak	Zonguldak
Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZKA)	TR82	Çankırı, Kastamonu, Sinop	Kastamonu
Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (Doka)	TR90	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon	Trabzon
Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA)	TRA2	Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars	Kars
Fırat Kalkınma Ajansı (FKA)	TRBI	Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli	Malatya

Kaynak: www.mevka.org.tr/

Ajansların kurulmasından önceki dönemlere bakıldığında gerek kalkınma planları gerekse bölgesel kalkınma planlarının yüksek başarıya ulaştığını söylemek mümkün değildir. Bunun en önemli nedeni bölge planlarının yerelden değil de merkezden hazırlanmasıdır. Merkezden hazırlanmasının olumsuz sonucu ise bölgeye hakim olunmamasından dolayı genel geçer bölge planlarının hazırlanmasıdır. Bölge planlarının etkili ve bölgeye fayda sağlaması ancak yerelde bu plan ve uygulamaları hayata geçirecek kurumsal yapılarla desteklenmesi gerekmektedir. Ajansların kurulması ile bölge sınırlarını kapsayan bölgenin sosyal, ekonomik, alt yapı, eğitim, coğrafi, demografik, kaynak potansiyelleri değerlendirilerek bölge planlarının

hazırlanması etkililiğini arttırmaktadır. Bu durum yerelde kurumsal yapı sorununun önüne geçmiştir. Bu doğrultuda; Ajanslar, bölgesel düzeyde hazırladıkları bölge planlarını bölgenin tüm kaynaklarını göz önüne alarak oluşturmakta ve Kalkınma Bakanlığı'nın görevlendirme yapmasıyla yürütmektedirler (Şimşek; 2013:19)

3.2.1 Türkiye'de Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun

8/2/2006 tarih ve 26074 Sayı ile resmi gazete yayınlanan 25.01.2006 tarihli 5449 Sayılı Kanunun Birinci Bölümünde kanunun amacı ve kapsamı, kanun kapsamında yapılan tanımlar, kalkınma ajanslarının kuruluş ve koordinasyonları açıklanmıştır. Bu kapsamda kuruldukları bölgenin sahip olduğu kaynakları bölge içerisinde dengeli bir şekilde dağılımını sağlamak, kaynakları etkin kullanmak, bölge potansiyelini harekete geçirmek üzere; bölgede yer alan kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki kalıcı işbirliklerini sağlamak ve geliştirmek, ulusal kalkınma plânları ve programları tarafından belirlenen öncelik ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeye hız kazandırmak ve öncelikle bölge içi gelişmişlik farklılıklarını minimize etmek kalkınma ajanslarının kuruluş amacını oluşturmaktadır. Kanun kapsamında ajansların kuruluş şekilleri, görev ve yetkileri ile koordinasyonuna ilişkin esas ve usûlleri düzenlenmiştir.

3.2.1.1 Türkiye'de Kalkınma Ajanslarının Genel Özellikleri

1- Ajanslar 5449 sayılı kanun ile kurulmalarından dolayı yasal dayanağı bulunmaktadır.

2- Ajanslar kuruldukları bölge sınırlarında faaliyet göstermektedir.

3- Ajanslar özerk kuruluşlar olup vesayet denetimine tabi tutulur.

4- Ajanslar merkezi yönetim bütçesinden tahsis edilen kaynakların yanında; bölgedeki belediyeler, il özel idareleri, ticaret ve sanayi odalarının sahip olduğu gelirlerin belirlenmiş oran dahilindeki kaynaklarını kullanmaktadırlar.

5- Yönetişim örneği olarak; ajans yönetim kurulu, idarenin ve bölgedeki ticaret odaları, sanayi odaları temsilcilerinden oluşturularak bölgenin tamamını temsil edebilecek danışma kurulunun 100 temsilcisi gösterilebilir.

6- Ajansların tüzel kişilikleri bulunmaktadır.

7- Denetim ve satın almalar da herhangi bir kanuna tabi değildir.

8- Ajans personeli İş Kanununa tabidir.

9- Proje teklif çağrılarında ajansların kendilerine ait internet sayfalarının kurulması ve etkin olarak kullanılması esastır.

10- Faaliyet raporları hazırlanması ve yayımlanması, Bakanlığa sürekli bilgi aktarılması, Yönetim Kurulu ve Kalkınma Kuruluna sürekli bilgi aktarımı ile şeffaflık ilkesi yerine getirilir.

11- Ajanslar bölgeye özgü iktisadi kalkınma, sosyal ve kırsal kalkınma programları hazırlayarak uygular, bölgesel altyapıyı kalkınmayla uyumlu şekilde güçlendirmek ve bölgedeki girişimciliği harekete geçirmeye yönelik çalışmalar yürütür.

12- Ajansların görevlerinden biri de bölge planı hazırlama ve plana göre program uygulama yetkileri bulunur.

Tablo. 4 5449 Sayılı Kanuna Ek Ve Değişiklik Getiren Mevzuatın Veya Anayasa Mahkemesi Tarafından İptal Edilen Hükümlerin Yürürlüğe Giriş Tarihini Gösterir Liste

Değiştiren Kanunun/KHK'nin/ İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası		
	5449 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
5917	26	10.07.2009
6111	Geçici Madde 5	8/2/2006 tarihinden geçerli olmak üzere 25/2/2011 tarihinde
6552	4,11	11.09.2014

Kaynak : www.mevka.org.tr

3.3 Mevlana Kalkınma Ajansı'nın Kuruluşu, Görevleri

5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 5'inci maddesine göre MEVKA aşağıdaki görev ve yetkilere Sahiptir (MEVKA, 2012: 4-5):

- Yerel yönetimlerin planlama çalışmalarına teknik destek sağlamak.

- Bölge plan ve programlarına yönelik faaliyet ve projelere destek sağlamak; desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama süreçlerini takip etmek, değerlendirmek ve raporlamak sonuçları Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 'na iletmek.
- Bölge plan ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınma kapasitesinin geliştirilmesine azami katkı sağlayarak ve bu kapsamda sunulan projelere destek olmak.
- Bölgede kamu ve özel kesim ile STK'lar tarafından yürütülen, bölge plan ve programları tarafından önemli değerlendirilen projeleri takip etmek.
- Bölgesel gelişme hedeflerinin gerçekleştirilmesi için; kamu ve özel kesim ile STK'lar arasında işbirliğinin gelişimine katkı sağlamak.
- 4'üncü maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi çerçevesinde ajansa tahsis edilen kaynakların, bölge plan ve programlarına uygun olarak kullanılmasını veya kullandırılmasını sağlamak.
- Bölgenin kaynaklarının ve potansiyellerinin tespit edilmesine, sosyo-ekonomik gelişmenin hızlandırılmasına ve rekabet gücünün artırılmasına yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak, başka kişi, kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmalara destek sağlamak.
- Bölgenin iş ve yatırım olanaklarının, ilgili kuruluşlarla işbirliği kapsamında ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını yapmak veya yaptırmak.
- Bölge illerinde yatırımcıların, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idari iş ve işlemlerini, ilgili mevzuatta belirtilen zaman zarfı içinde sonuçlandırarak tek elden takip etmek ve koordinasyonu sağlamak.
- Pazarlama karması başta olmak üzere, yönetim, finans konularında ilgili kurum-kuruluşlar ile işbirliği yaparak desteklemek.
- Türkiye'nin katıldığı ikili veya çok taraflı uluslararası programlara ilişkin faaliyetlerin bölgede tanıtımını yapmak ve bu programlar kapsamında proje geliştirilmesine katkı sağlamak.
- Ajansın faaliyetleri, mali yapısı ve ajansla ilgili diğer hususların güncel olarak yayınlanacağı bir internet sitesi oluşturmak.

3.3.1 Mevlana Kalkınma Ajansının Verdiği Destek Türleri

3.3.1.1 Teknik Destek

Ajanslar adil, açık ve şeffaf kurallara tabi olmak ve kendileri tarafından yapılan herhangi bir proje teklif çağrısı ile ilişkilendirilmemek koşuluyla, yerel yönetimlerin başta planlama çalışmaları ile bölge plan ve programlarını uygulayıcı veya yerel kalkınma kapasitesini arttırıcı faaliyetleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarını, STK'ların, bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmalarına destek sağlamaktadır. Bu destekleri mevcut imkanları çerçevesinde kendi personeli eliyle ya da zorunlu hallerde hizmet alımı yoluyla kurumsal kapasiteyi geliştirmeye yönelik eğitim, danışmanlık, lobi faaliyetleri ile geçici uzman/danışman temini şeklinde teknik destek hizmetleri sağlayabilirler. Ajanslar tarafından sağlanacak teknik desteğin amacı, bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına destek sağlamaktır. (www.mevka.org.tr)

3.3.1.2 Doğrudan Finansman Desteği

Doğrudan finansman desteği, ajansın aşağıda belirtilen usul ve kurallar çerçevesinde, belli projelere sağladığı desteklerdir.

Doğrudan finansman desteği, proje teklif çağrısı yöntemini kullanarak faydalandırmayı planladığı desteklerdir. Ajans proje teklif çağrısı yayınlamadan da projelerin hazırlanma süreçlerini doğrudan yönetmek amacıyla; Doğrudan Faaliyet Desteği GÜdümlü Proje Desteği, Faiz Desteği ve Faizsiz Kredi Desteği ve Fizibilite desteği şeklinde de doğrudan destek sağlayabilmektedir. (www.mevka.org.tr)

3.3.1.2.1 Doğrudan Faaliyet Desteği

Doğrudan faaliyet desteği, ajansların proje teklif çağrısı yapmaksızın ve proje hazırlığı konusundaki yükümlülüklerden bazılarını hafifletmek ve süreci hızlandırmak amacıyla yaptıkları doğrudan finansman desteğidir. Doğrudan faaliyet desteği istisnai bir destek olup, bu destek türünde proje teklif çağrısı yöntemi uygulanmamaktadır (DPT, 2009: 100).

Ajanslar, bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesinde, acil tedbirlerin alınmasında ve kritik öneme sahip araştırma ve planlama çalışmalarına mali destek verebilir. Bölgenin yenilikçilik ve girişimcilik kapasitesini geliştirmeye yönelik iş geliştirme merkezleri, teknoparklar gibi kuruluşların ve bunların tesislerinin kurulması amacıyla yapılacak fizibilite benzeri ön çalışmalar gibi bölge için önemli olabilecek stratejik eylemlerin gerçekleştirilmesi için de ajanslar mali destek sağlarlar. Ayrıca büyük çapta yapılacak yatırımların bölge içinde yapılmasına yönelik kısa vadede etkili olmasına yönelik doğrudan mali destek verilebilmektedir. (www.mevka.org.tr)

3.3.1.2.2 GÜDÜMLÜ PROJE DESTEĞİ

Güdümlü proje desteğinin amacı bölgesel gelişmenin hızlandırılması, bölgenin rekabet edebilirliğinin güçlendirilmesi ve bölgedeki iş ortamının iyileştirilmesi açısından önem taşıyan projeleri ajansların öncülük etmesiyle ve koordinasyonu üstlenmesiyle gerçekleştirmektir (DPT, 2009: 106).

Güdümlü projeler, proje teklif çağrısı yöntemi uygulanarak ve uygulanmadan doğrudan destek sağlama amacıyla bölge planında öngörülen öncelikler doğrultusunda, konusu ve koşulları ajanslar tarafından belirlenen özel nitelikli model projelerdir. Bu projelerde genellikle özel sektörü güçlendirecek şekilde, özel sektör işletmelerinin üretim ve ihracat kapasitelerinin geliştirilmesi, iyi uygulama örneklerinin oluşturulması, sektörel çeşitliliğin ve ihtisaslaşmanın desteklenmesi, özel bilgi, beceri ve teknolojilerin geliştirilmesi, transfer edilmesi veya yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Ayrıca, yeni finansman modellerinin geliştirilmesi, üniversite-sanayi işbirliğinin desteklenmesi, yeni hizmet ve üretim organizasyonlarının geliştirilmesi, işbirliği ağlarının kurulması ve değer zincirlerinin oluşturulması, kümelenme faaliyetlerinin desteklenmesi, yeni sanayi altyapısı ve organizasyon modellerinin geliştirilmesi ve bölgedeki sektörlerin ihtiyaç duyacağı alanlarda insan kaynaklarının geliştirilmesi öncelikler arasında bulunmaktadır. (www.mevka.org.tr)

Güdümlü projeleri diğer mali destek projelerinden ayıran önemli unsur kalkınma ajanslarının öncülüğünde başlatılmasıdır. Ajanslar, ilk fikrin oluşturulmasından itibaren genel çerçevesinin ortaya koyulduğu projeyi uygulayabilecek aktörlerin belirlenmesinde koordinasyonu sağlarlar.

3.3.1.2.3 Faiz Desteği ve Faizsiz Kredi Desteği

Faiz desteği, kar amacı güden gerçek ve tüzel kişilerin ilgili aracı kuruluş ile ajans arasında imzalanacak protokolde belirtilen nitelikteki projeleri için, ilgili aracı kuruluşlardan alacakları krediler karşılığında ödeyecekleri faiz giderlerinin ajanslar tarafından karşılanmasını öngören karşılıksız yardımdır. (www.mevka.org.tr)

Faizsiz kredi desteği, kar amacı güden gerçek ve tüzel kişilerin ilgili aracı kuruluş ile ajans arasında imzalanan protokolde belirtilen nitelikteki projeleri için, ilgili aracı kuruluşlar eliyle kredi verilmesini ve bu mali desteğin Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Yönetmeliğinde belirtilen usul ve esaslar dahilinde ajanslara faiz ödenmeksizin taksitler halinde geri ödenmesini öngören karşılıksız yardımdır. (www.mevka.org.tr)

İlgili aracı kuruluş, faiz desteği ve faizsiz kredi desteği uygulamalarında ajansların anlaşmalı olduğu kurum ve kuruluşlardır. Bunlardan teknik değerlendirme yapmaya yetkin ihtisas kuruluşu olan Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme (KOSGEB) ve İhracatı Geliştirme Merkezi (İGEME) aracı kamu kuruluşu olarak adlandırılırken mali değerlendirme yapmaya yetkin olanlar ise aracı finans kuruluşu olarak adlandırılmaktadır (DPT, 2009: 113).

3.3.1.2.4 Fizibilite Desteği

Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği 27. maddesi, “Ajans bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik projelerin fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek verebilir” hükmüne yer vermektedir. Fizibilite, yatırım öncesi bir kararın alınması için gerekli olan değerlendirilmeler bütünüdür. Bununla birlikte, Fizibilite Raporunda ise fonların ve imkânların kullanımını gerektiren ve gelecekte kazanç getirecek bir iş için yatırımın bir değer

olup olmadığını, ne ölçüde karlı olabileceğini ortaya koyan bir dokümandır. Bu raporun içinde piyasa incelemesi, kuruluş yeri incelemesi, mali inceleme, teknolojik inceleme ve hukuki inceleme gibi konular bulunur. Rapor formatı olarak da Ajans, Kamu Yatırım Programı Hazırlama Rehberi ekinde yer alan “Kamu Yatırım Projesi Teklifleri İçin Fizibilite Raporu Formatı’na göre hazırlanan raporu kullandırmaktadır. (www.mevka.org.tr)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TR 52 BÖLGESİ SOSYO-EKONOMİK GELİŞİMİNDE MEVLANA KALKINMA AJANSI’NIN KATKISI

Son yıllarda bölgesel gelişime yönelik çeşitli politika ve uygulamalar ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu gelişim “Yeni Bölgesel Gelişme” olarak tanımlanmaktadır. Bu kavramın temelinde yerel potansiyelin harekete geçirilmesi ve sürdürülebilir büyüme ve bölgeler arası rekabet yatmaktadır. Bu yeni kavram sadece gelişmemiş ya da gelişmekte olan bölgeler değil gelişmiş bölgelerde de uygulanması gereken politikalardır. Yeni uygulamalar sadece kamu kurumlarına yönelik olmayıp bölge içerisindeki yerel yönetimler, özel kesim temsilcileri, üniversiteler, STK’lar, kooperatifler ve özel sektör temsilcileri birlikte sorumluluklar üstlenmektedir. Tüm yerel aktörlerin katılımı ile alışlagelmişin dışında farklı kurumsal düzenlemeler ve destek mekanizmaları aracılığı ile ülkemizde bulunan az gelişmiş bölgelerimizin ekonomik ve sosyal gelişmelerinin önü açılacaktır.

<https://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/kalkinma-ajanslari/355>-29.08.2019

4.1. TR52 Bölgesinin Sosyo-Ekonomik Yapısı

TR52 Bölgesinin sosyal yapısı nüfus ve eğitim olarak ele alınırken bölgenin ekonomik yapısı ise bölgede öne çıkan sanayi, tarım ve turizm konularında ele alınmıştır.

4.1.1 TR52 Bölgesinin Sosyal Yapısı

KONYA ili Türkiye’nin ve İç Anadolu Bölgesinin ekonomik cazibe merkezi niteliği taşıyarak bölge içerisinde bulunan illere doğrudan ve dolaylı katkı sağlayan, ülkenin ekonomisinde önemli yer tutmaktadır.

TR52 Bölgesi nüfus verileri aşağıda yer almaktadır. Tablolardan da görüleceği üzere toplam nüfus 2.457.522 dir.

Tablo. 5 Konya İli ve İlçeleri Nüfus Verileri

Yıl	İlçeler	İbbs-Düze1, İbbs-Düze2, İl Ve İlçe Nüfusları		Toplam	
		Erkek	Kadın		
2018	Konya(Ahırılı)-1868		2498	2586	5084
	Konya(Akören)-1753		2898	2981	5879
	Konya(Akşehir)-1122		45557	47676	93233
	Konya(Altınekin)-1760		7351	7197	14548
	Konya(Beyşehir)-1188		36755	37013	73768
	Konya(Bozkır)-1207		12818	13469	26287
	Konya(Çeltik)-1902		5104	4967	10071
	Konya(Cihanbeyli)-1222		26148	26377	52525
	Konya(Çumra)-1262		33469	33325	66794
	Konya(Derbent)-1907		2168	2287	4455
	Konya(Derebucak)-1789		3274	3199	6473
	Konya(Doğanhisar)-1285		7724	8305	16029
	Konya(Emirgazi)-1920		4505	4444	8949
	Konya(Ereğli)-1312		72818	72571	145389
	Konya(Güneysinır)-1933		4770	4688	9458
	Konya(Hadim)-1375		5988	5982	11970
	Konya(Halkapınar)-1937		2154	2200	4354
	Konya(Hüyük)-1804		7817	8256	16073
	Konya(Ilgın)-1400		26963	27659	54622
	Konya(Kadınhanı)-1422		16658	16378	33036
	Konya(Karapınar)-1441		25146	24620	49766
	Konya(Karatay)-1814		162432	161227	323659
	Konya(Kulu)-1491		25171	25496	50667
	Konya(Meram)-1827		169973	172342	342315
	Konya(Sarayönü)-1598		13389	13486	26875
	Konya(Selçuklu)-1839		318588	330262	648850
	Konya(Seydişehir)-1617		32515	32172	64687
	Konya(Taşkent)-1848		3824	3811	7635
	Konya(Tuzlukçu)-1990		3549	3731	7280
	Konya(Yalıhüyük)-1994		881	904	1785
	Konya(Yunak)-1735		11536	11557	23093
			G.Toplam	2205609	

Kaynak: TÜİK ADNKS Verileri-2018

Konya ili 31 ilçeye sahip olup nüfusu, 2018 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 2.205.609 dur. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Selçuklu (648.850), Meram (342.315), Karatay (323.659), Ereğli (145.389), Akşehir (93.233), Beyşehir (73.768) ve Çumra (66.794)'dur. Yüzölçümü bakımından en büyük ilçesi, Cihanbeyli, nüfus ve yüzölçümü bakımından en küçük ilçesi ise Yalıhüyük'tür.

Tablo. 6 Karaman İli ve İlçeleri Nüfus Verileri

Yıl	İl/İlçeler	İbbs-Düzeş1, İbbs-Düzeş2, İl Ve İlçe Nüfusları		Toplam
		Erkek	Kadın	
2018	Karaman(Ayrancı)-1768	4182	4156	8338
	Karaman(Başyayla)-1884	1904	1813	3717
	Karaman(Ermenek)-1316	14656	14176	28832
	Karaman(Kazımkarabekir)-1862	2046	2361	4407
	Karaman(Merkez)-1439	96646	97372	194018
	Karaman(Sarıveliler)-1983	6558	6043	12601
		G.Toplam		251913

Kaynak: TÜİK ADNKS Verileri-2018

2018 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre Karaman ili 251.913 kişiden oluşmaktadır. Merkez dışında 5 ilçesi bulunmaktadır. Nüfus bakımından en büyük ilçesi 28832 kişi ile Ermenek olurken, en küçük ilçesi 3717 kişi ile Başyayla ilçesidir.

Tablo. 7 TR52 Okuma Yazma Durumu

		Konya, Karaman -TR52
Okuma Yazma Durumu	Erkek ve 14-17 ve Okuma Yazma Bilen	81241
	Erkek ve 18-21 ve Okuma Yazma Bilen	82470
	Erkek ve 22-24 ve Okuma Yazma Bilen	57597
	Erkek ve 25-29 ve Okuma Yazma Bilen	86486
	Erkek ve 30-34 ve Okuma Yazma Bilen	90345
	Erkek ve 35-39 ve Okuma Yazma Bilen	90064
	Erkek ve 40-44 ve Okuma Yazma Bilen	78860
	Erkek ve 45-49 ve Okuma Yazma Bilen	72395
	Erkek ve 50-54 ve Okuma Yazma Bilen	66546
	Erkek ve 55-59 ve Okuma Yazma Bilen	57057
	Erkek ve 6-13 ve Okuma Yazma Bilen	158147
	Erkek ve 60-64 ve Okuma Yazma Bilen	47577
	Erkek ve 65+ ve Okuma Yazma Bilen	90933
	Kadın ve 14-17 ve Okuma Yazma Bilen	77539
	Kadın ve 18-21 ve Okuma Yazma Bilen	88574
	Kadın ve 22-24 ve Okuma Yazma Bilen	57631
	Kadın ve 25-29 ve Okuma Yazma Bilen	84005
	Kadın ve 30-34 ve Okuma Yazma Bilen	87756
	Kadın ve 35-39 ve Okuma Yazma Bilen	88069
	Kadın ve 40-44 ve Okuma Yazma Bilen	78981
	Kadın ve 45-49 ve Okuma Yazma Bilen	73052
	Kadın ve 50-54 ve Okuma Yazma Bilen	67183
	Kadın ve 55-59 ve Okuma Yazma Bilen	56709
	Kadın ve 6-13 ve Okuma Yazma Bilen	150730
Kadın ve 60-64 ve Okuma Yazma Bilen	47524	
Kadın ve 65+ ve Okuma Yazma Bilen	91480	
	Toplam	2108951

Kaynak: TÜİK-Ulusal Eğitim İstatistikleri

TR52 Bölgesinde okuryazarlık oranı toplam nüfusa oranı % 85,81'dir. Okuma yazman bilen erkek sayısı;1.059.718 kişi iken, kadın sayısı ise 1.049.233 kişiden oluşmaktadır.

4.1.2 TR52 Bölgesinin Ekonomik Yapısı

TR52 Bölgesinin ekonomik yapısına bakıldığında Konya ve Karaman için öne çıkan sektörler olan sanayi, imalat, tarım, turizm hakkında bilgiler verilmiştir.

4.1.2.1 Konya İli Ekonomik Yapısı

Tablo. 8 Konya'yı Ziyaret Eden Turist Sayıları

Yıl	Ziyaret Gelen Turist Sayısı	Konaklama Yapan Turist Sayısı	Yerli Turist	Yabancı Turist
2017	525.208	744.800	469.186	56.022
2016	412.494	574.311	369.078	43.416

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre, 2017 yılında 469.186'sı yerli, 56.022'si yabancı olmak üzere Konya'yı ziyaret eden 525.208 kişidir. Yine 2017 yılında konaklama gün sayısına bakıldığında 744.800 kişinin konakladığı Tablo-8 den görülmektedir.

2016 yılında ise Konya'yı ziyaret 369.078'i yerli, 43.416'sı yabancı olmak üzere Konya'yı ziyaret eden 412.494 kişidir. Yine 2016 yılında konaklama gün sayısına bakıldığında 574.311 kişinin konakladığı görülmektedir. Konya ili sanayi kadar ekonomisinin önemli kısmını tarım sektöründen oluşturmakta ve tarımda önde gelen merkezlerden birisidir. İl ve ilçe sınırlarında büyük ve verimli tarım arazilerinin olması aynı zamanda geçmişte tarımdan geçimini sağlayan halkın bir kısmının hala tarımla uğraşması şehrin olumlu yönlerinden birini oluşturmaktadır. Konya'da başta buğday ve arpa olmak üzere; şeker pancarı, kuru fasulye, patates, ayçiçeği, haşhaş, mısır gibi tarla bitkilerinin yanında, havuç, kiraz, vişne gibi çok sayıda sebze ve meyvelerinde üretimi gerçekleştirilmektedir. Türkiye'nin tahıl ambarı olan Konya un, tuz, şeker üretimde Türkiye birincisidir. Tarım arazilerinin ve iklim

koşullarının etkisi ile organik tarım yapılmaktadır. Ayrıca ülkemizin tohumluk üretimini yapan Konya üretiminin ortalama % 40'ını sağlamaktadır.

Konya ili yüzölçümü 4.083.800 hektara sahip Türkiye'nin en büyük ilidir. 1.886.156 hektarlık tarım arazisine sahip olan Konya, Türkiye'nin toplam tarım alanlarının %8,07'sini oluşturmaktadır. Sahip olunan tarım arazisi ülke geneline bakıldığında yüksek orana sahiptir. İşlenen tarım alanı Konya'nın toplam alanının %46,1'ini oluşturmaktadır. Tarım arazisi dışında kalan alanlar ise %18,6'sı (761.461 ha) çayır-mera, %12'si (492.857 ha) orman, %23'ü de (943.326 ha) tarım harici kullanılan arazilerden oluşmaktadır.

Konya ilinin tarımda olduğu gibi sanayisi ile de 9 tane organize sanayi bölgesi ve 2 teknoloji geliştirme bölgesi ile gelişmiş bir sanayi altyapısı sahiptir. Ayrıca Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın desteklediği 17 küçük sanayi sitesi, il merkezinde 15 küçük sanayi sitesi, Konya iline bağlı ilçelerde yer alan 16 küçük sanayi sitesi ve 10 özel sanayi sitesi ile ülke ekonomisine katkıda bulunan 5. şehirdir. (www.kto.org.tr)

Konya KOBİ başkenti olarak tanımlanan illerden biridir. 45.000 e yakın KOBİ'si ile başta makine imalatı olmak üzere otomotiv yan sanayi, ana metal, tarım alet ve makineleri imalatı, gıda sanayi, ayakkabıcılık, araç üstü ekipmanları sektörlerinde gelişmiş ve kendini sürekli yenilemektedir. Tarım makine ve ekipman imalatında Türkiye birincisidir. Metal işleme sektöründe Türkiye pazarının %45'ine hâkimdir. Araç üstü ekipman üretiminde ise Türkiye pazarının %70'i Konya'ya aittir. Beyşehir, Üzümlü, Huğlu'daki av tüfeği, savunma sanayine yönelik tedarikçilik yapan işletmeler, Konya merkezde yer alan farklı sektördeki tedarikçi işletmeleri ile savunma sanayisinde Türkiye'de ilk beştedir. İmalat sanayi toplam ihracat içerisinde %93,3'lük paya sahiptir. 173 ülkeye ihracatla, 1.895 kayıtlı ihracatçıya sahip olan Konya 2018 yılında 1,8 milyar dolar ihracat yaparak Türkiye'de 13. sırada yer almaktadır. Ayrıca imalat sanayide yapılan ithalat toplam ithalatın %67,7'sidir. 2018 yılında 908 milyon dolarlık ithalatla Türkiye 18. sırada yer almaktadır. Yine aynı yıl içerisinde Konya'ya 102 ülkeden ithalat yapılmıştır, il merkezinde 1.419 kayıtlı ithalatçı firması bulunmaktadır. 2000 yılından 2018 yılına

kadar yapılan ihracat rakamı 21 kat artmıştır. Kayıtlı ihracatçı firma sayısı da buna bağlı olarak 5,4 kat artış göstermiştir. 877 milyon dolar dış ticaret fazlası bulunan Konya en fazla dış ticaret fazlası veren 6.ildir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise %196'dır. (www.konyadayatirim.gov.tr)

Tablo. 9 Konya İli 2017 Sonu Sanayi Siciline Kayıtlı İşletmelerin Sektörlere Göre Dağılımı

Sn	SEKTÖR ADI	FİRMA SAYISI	YÜZDE DAĞILIM
1	Fabrikasyon metal ürünleri imalatı	1.547	22,9 %
2	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman	1.132	16,7 %
3	Gıda ürünlerinin imalatı	791	11,7 %
4	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	504	7,5 %
5	Motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı	461	6,8 %
6	Ana metal sanayi	380	5,6 %
7	Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	354	5,2 %
8	Ağaç ve ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı	346	5,1 %
9	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	345	5,1 %
10	Giyim eşyalarının imalatı	165	2,4 %
11	Elektrikli teçhizat imalatı	162	2,4 %
12	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	135	2,0 %
13	Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	126	1,9 %
14	Diğer Madencilik ve Taş ocakçılığı	112	1,7 %
15	Tekstil ürünlerinin imalatı	70	1,0 %
16	Kâğıt ve kâğıt ürünlerinin imalatı	47	0,7 %
17	Bilgisayarlar, elektronik ve optik ürünleri imalatı	33	0,5 %
18	Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	28	0,4 %
19	Metal Cevherleri Madenciliği	10	0,1 %
20	Diğer (10'dan az firma sayısı bulunan sektörler)	15	0,2 %
	Toplam	6.763	100,0 %

Kaynak: www.kto.org.tr

Konya İli 2017 Sonu Sanayi Siciline Kayıtlı toplam 6.763 işletme bulunmaktadır. Fabrikasyon metal ürünleri imalatı sektörlerin genelinin 22,9 % oluşturmakta ve 1.547 işletme bulunmaktadır. ikinci sırada toplam 1.132 işletme ve 16,7 % lik pay ile Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman işletmeleri yer almaktadır. 0,1 % lik pay ile toplam 10 işletmenin yer aldığı Metal cevherleri madenciliği sektörü en düşük sektörler arasındadır.

4.1.2.2 Karaman İlinin Ekonomik Yapısı

Turizm; Karamanda toplamda 13 tane konaklama yeri bulunmaktadır bunların 8 tanesinin turizm işletme belgesi; 5 tanesinin belediye belgesine bulunmaktadır. Otellerin toplam yatak kapasitesi ise 1.222 adettir.

Tarım ve Hayvancılık; Karaman İli topraklarının yaklaşık %40 ı tarıma ve %27,69'u da sulamaya uygun yapıdadır. Karaman'a ait başlıca tarım ürünleri arasında buğday, patates, kimyon, arpa, mercimek, nohut, ayçiçeği, soğan, pancar yer almaktadır. Ermenek ve Gülsu Vadisi boyunca domates, kavun, karpuz, lahana ve her çeşit sebze yetişmektedir. Elma, üzüm, armut, ayva, şeftali erik, kiraz, vişne, nar, incir, zeytin ve antepfıstığı ise yetiştirilen meyveler arasındadır. Karaman sanayisinde buğday, arpa, mısır, ayçiçeği, şeker pancarı, elma ve fasulye vb. ürünler yoğun olarak işlenmektedir. İlimiz sertifikalı elma ağaç sayısı bakımından ülkemizde birinci, üretim miktarında ise ikinci sırada yer almaktadır.

Sanayi; Karaman Organize Sanayi Bölgesi 1980'li yıllarda sanayi alanı olarak başlamış 1990 yılında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın tescili ile Organize Sanayi Bölgesi kimliğini kazanmıştır. Karaman Sanayisinde 328 adet sanayi tesisi bulunmaktadır. Bu firmalar gıda, makine, ambalaj ve kağıt, maden ve toprak, soğuk hava gibi sektörler üzerinde yoğunlaşmıştır.(www.ktso.org.tr)

Tarıma dayalı sanayi Karaman'da gelişim göstermiştir. İmalat-gıda sanayinde bisküvi üretiminin % 35'i, bulgur üretiminin ise %20'si Karaman'dan karşılanmaktadır. Bisküvi ve gıda sanayisinin gelişimi gıda makineleri imalat sektörü ile ambalaj sektörünü harekete geçirmiştir.

Karaman'da süt ve süt ürünlerine yönelik 15 tesis bulunmaktadır bunların 3'ü büyük ölçeklidir. Ayrıca yer seçimi kesinleşen uygulamaya geçmesi beklenen 250 ha alanda Karaman Süt Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi; 5.300 sağmal büyükbaş kapasiteli 50 adet işletme faaliyet göstermesi öngörülmektedir.

Karaman OSB'de yaklaşık 2 milyon m2 alanın Serbest Bölge ilan edilmesi için gerekli çalışmalar yapılmıştır. OSB içerisinde yükleme-boşaltma, konteyner stok ve

gümrük faaliyetleri için 400 dönüm arazi üzerinde Karaman OSB Yük Terminali oluşturulmaktadır. Buna ilave olarak 300 dönümlük arazide genişleme alanı olarak projeye dahil edilmiştir. (www.karamandayatirim.gov.tr)

Tablo. 10 Karaman Sanayisi Sektörel Dağılımı ve Çalışan Sayıları (2017)

Sektör	Firma Sayısı	Çalışan Sayısı
Gıda Ürünlerinin İmalatı	84	14.514
Kömür ve Linyit Çıkarılması	11	432
Diğer Madencilik ve Taşocaklığı	32	630
Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	27	415
Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı	12	853
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve İmalatı	62	674
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	22	264
Ağaç ve Mantar Ürünleri İmalatı (MMoilya Hariç)	22	267
Mobilya İmalatı	24	258
Diğer	50	986
TOPLAM	346	19.293

Kaynak: Karaman Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Verileri

Karaman ilinde 2017 yılı verilerine göre toplam 346 işletme bulunmaktadır. bu işletmelerde toplam 19.293 kişi istihdam edilmektedir. Gıda ürünleri imalat sektörü en fazla işletmenin faaliyet gösterdiği sektör olurken 14.514 kişinin istihdamı ile en fazla çalışan sayısına sahip olan sektördür. 11 işletmenin faaliyet gösterdiği Kömür ve Linyit Çıkarılması sektörü en az işletme sayısına sahip sektördür.

Tablo. 11 Karaman İli Yıllık İhracat Tutarları

Yıllar	İhracat(\$)	İthalat(\$)
2013	330.776.035	136.186.044
2014	358.104.059	118.889.664
2015	304.159.731	133.805.411
2016	291.693.410	143.051.928
2017	322.015.397	134.770.340
2018	303.430.795	107.928.993

Kaynak: www.tuik.gov.tr

Karaman, ihracat bakımından tarihinde ilk defa 1 milyar üzeri artış kaydederek rekor kırdı. 2015 yılında Valilik verilerine göre 1.338.303.174,00 rakamını görmüştür. 2015 yılında bir önceki yıla göre %6,41 lik azalma görülmüştür. 2017 yılında ise bir önceki yıla göre ihracatımıza da %12,61 lik bir artış yaşandığı görülmektedir. 2018 yılında ise ihracatta %10,61 lik bir düşüş yaşanmıştır.

4.2 TR52 Bölgesinin Gelişimine Yönelik Verilen Destekler (2010-2018)

Ajansların hazırlamış oldukları bölge planı öncelikleri doğrultusunda sağlamış oldukları mali ve teknik destekler ile bölge kapsamında sosyal ve ekonomik canlılık sağlanmakla birlikte bölgesel kalkınma açısından sürdürülebilirliğin sağlanmasında faaliyetler yürütmektedirler.

Ajanslardan bölgedeki kurum ve kuruluşlar arasında işbirliğini geliştirmesi, doğrudan ekonomik kararların dışında, bölgenin kalkınmasına zemin oluşturacak işbirliği ve ortaklık faaliyetleri, ajansların bölge ekonomisine yaptığı katkılar ajans performans ölçme kriterlerinden biridir.

2010 yılında ajansların performans göstergelerine göre 2011 yılında merkezi bütçede ajanslara % 15 lik pay aktarılmıştır. Pay aktarımı değerlendirme kriterleri arasında aşağıda yer alan Tablo-12 de bulunan kriter başlıklarına yer almaktadır. Bu başlıkların yanında çıktıkları ve uyguladıkları mali destek programı, teknik destek

programı ve doğrudan faaliyet destek programlarına göre de değerlendirilmektedirler.

Ajansın sağladığı destekler; bölgede oluşturulan ekonomik katma değer, istihdam artışı, proje hazırlama kapasitesini geliştirilmesi ve arttırılmasına yönelik düzenlenen eğitimler, bölge içerisinde artış görülen patent ve lisans sayıları, desteklerin uygunluğu ve etkinliği gibi hususlar ajansın bölgeye olan katkılarının ölçülmesindeki unsurlar arasında yer almaktadır. Ajansın sağladığı bu katma değer unsurları ajansın performans değerlendirmesinin kriterlerini oluşturmaktadır (Şimşek,2013:30-33).

Tablo. 12 Ajans Performans Kriterleri-1

Kriterler	Göstergeler	Puanlama	Ağırlık (yüzde)
Bölge Planlama	Bölge Planlama Kılavuzuna ve bölge planı değerlendirme kriterine uygunluk	1-3 arası (0,5 puanlık basamaklar halinde)	40
Destek Uygulamaları	Mali destek programına çıkılması	1,5	15
	Doğrudan faaliyet desteği uygulamasına başlanması	0,5	
	Teknik destek uygulanması	0,5	
Araştırma, Analiz ve Ortak Uygulamalar, Bölgedeki Kalkınma Girişimleri	Kapsamlı ve nitelikli rapor yayınlanması	1	10
	Sınır ötesi işbirliği, cazibe merkezi gibi çalışmalara katkı	2	
	Her iki çalışmayı da yapmış olması	3	
Yönetişimin Etkililiği	2 kalkınma kuruluna en az yüzde 70 oranında katılım sağlanması	3	25
	En az 2 kalkınma kurulu toplantısı gerçekleştirilmesi	2	
	Diğer durumlarda	1	
Yerel Payların Tahsilatı	Yerel payların en az yüzde 80'ninin tahsil edilmesi	3	10
	Yerel payların yüzde 50 ila yüzde 80'i arasında tahsil edilmesi	2	
	Diğer durumlarda	1	
Toplam		14,5	100

Kaynak: www3.kalkinma.gov.tr

Ajans destek faaliyetleri kapsamında, ajans performansı yalnızca mali destek programı, teknik destek programı ve doğrudan faaliyet destek programlarını ilan edip etmediklerine göre değerlendirilmiştir.

Tablo. 13 Ajans Performans Kriterleri-2

Kriter	Gösterge
İşbirlikleri	Uluslararası/Ulusal/Diğer Ajanslar ve yerel paydaşlarla geliştirilen ortak strateji/protokol/program belgesi sayısı
	Söz konusu ortak strateji/program belgesi çerçevesinde işbirliği yapılan kuruluş sayısı
	Söz konusu ortak strateji/program belgesi çerçevesinde yapılan toplantı ve katılımcı sayısı
Analiz ve Strateji Geliştirme	Uygulamaya dönük sektörel, tematik analiz veya strateji raporlarının sayısı
	Saha çalışmalarının sayısı, görüşülen kişi veya anket sayısı
Yönetişim	Kalkınma kuruluna yıllık toplam katılımcı sayısı (adamXgün)
	Kalkınma kurulu bünyesinde oluşturulan çalışma grubu, kişi ve fiili çalışma günü sayısı
	Kalkınma kurulunda hazırlanarak yönetim kuruluna sunulan rapor/görüş sayısı
	Kalkınma kurulu toplantılarına asgari iki Yönetim Kurulu üyesinin katıldığı toplantı oranı
Teknik Destekler	Teknik desteklere başvuru sayısı/potansiyel kuruluş sayısı
	Eğitim desteği verilen kuruluş/kişi sayısı
	Danışmanlık hizmeti verilen kuruluş sayısı
	Proje hazırlıklarına destek verilen kuruluş sayısı
Mali Destekler	Destek verilen kişilerin anket memnuniyet oranları
	Başarılı bulunan proje sayısı/proje başvuru sayısı
	Ortağı olan projelerin sayısı/başarılı bulunan proje sayısı
	Bağımsız değerlendirme aşamasında üçüncü değerlendirmeye tabi tutulmuş olanların oranı
Yatırım Destek	Eğitim bilgilendirme toplantılarına katılım sayısı/Potansiyel katılım sayısı
	Yatırım amaçlı destek isteyen kayıtlı firma sayısı
	İzin ve ruhsat işlerinin takibi için başvuru yapan firma sayısı
Yerel Paylar	Yatırım tanıtımı organizasyonu sayısı (toplantı, sempozyum vb.)
	Yerel payların tahsilat/tahakkuk oranı

Kaynak: www3.kalkinma.gov.tr

Tablo. 14 Ajansların 2010 yılı değerlendirme göstergeleri

	Toplam proje bütçesi TL	Başarılı proje sayısı	İlave istihdam sayısı	Alımı gerçekleştirilen toplam makine bedeli TL	Alınan/başvurulan kalite belgesi/marka/tecil/patent sayısı	Mevcut ürün gamına eklenen ürün çeşidi sayısı
BAKA	20147000	38	407	16003493	10	194
BAKKA	22066000	41	379	14445881	11	55
ÇKA	45946000	57	513	26700000	18	68
DAKA	20973000	48	598	19067735	22	139
DİKA	17985000	46	419	19702810	21	256
DOĞAKA	24034000	49	353	17570509	3	11
FKA	22500000	43	520	22199781	8	134
GMKA	19810000	58	156	15247312	27	59
İZKA	27882000	57	83	41000000	1	25
KARACA	19967000	55	443	9402275	5	13

DAĞ						
KUDAKA	21809000	46	508	9972262	41	46
MARKA	33125000	66	454	28234048	18	292
MEVKA	31690000	76	712	22735467	45	163
OKA	30820000	79	713	26400000	38	105
ORAN	28511000	50	402	19000000	2	393
SERKA	17000000	42	213	12000000	18	73
TRAKYA KA	10814000	34	58	3940273	2	48
ZEKA	36557000	64	271	18014539	30	60

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

2009-2017 yılları arasında MEVKA'nın TR52 Bölgesine sağladığı destekler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo. 15 2009-2017 Yılları Arasında MEVKA'nın Sağladığı Destekler

	Konya	Karaman	Toplam
Proje Başvuru Sayısı	2648	562	3210
Sözleşme İmzalamaya Hak Kazanan Proje Sayısı	791	211	1002
Sözleşme İmza Feragat Sayısı	41	13	54
Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı	750	198	948
Uygulama Aşamasında Sözleşmesi Feshedilen Proje Sayısı	49	16	65
Uygulanan Proje Sayısı	704	179	883

Kaynak: www.mevka.org.tr

2009-2017 yılları arasında MEVKA'nın sağladığı desteklerin türü ve bütçeleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo. 16 Uygulanan Projelerin Destek Türüne Göre Dağılımı

Destek Türü	Proje Adedi	Destek Miktarı TL	Bütçe TL
PTÇ			
Konya	339	65.553.393	127.149.341
Karaman	96	18.329.554	34.355.979

DFD

Konya	51	2.711.261	2.835.553
Karaman	22	1.035.580-	1.124.159

TD

Konya	311	2.984.628	2.984.628
Karaman	57	580.225	580.225

Güdümlü Proje

Konya	3	14.950.000	22.857.572
Karaman	4	5.000.000	10.999.000
Toplam	883	110.109.061	202.886.457

Kaynak: www.mevka.org.tr

Görüldüğü üzere 2009-2017 yılları arasında toplam 883 adet proje için toplam 202.886.457 TL bütçe oluşturulmuş olup 110.109.061 TL destek verilmiştir.

Tablo. 17 Uygulanan Projelerin Başvuru Sahiplerine Göre Dağılımı

Başvuru Sahipleri	Konya	Karaman	Toplam
Baro	1	0	1
Belediye	57	27	84
Birlik	8	4	12
Borsa	15	2	17
Dernek	58	15	73
Kamu	219	62	281
KOBİ	194	33	227
Kooperatif	3	0	3
Mahalli İdare Birliği	21	6	27
Muhtarlık	3	2	5
Oda	77	12	89

OSB	5	2	7
Özel İdare	4	9	13
Üniversite	20	4	24
Vakıf	19	1	20

Kaynak: www.mevka.org.tr

Tablo 17 de görüldüğü üzere; Kamu Kurum ve Kuruluşları, Yerel Yönetimler ve Mahalli İdare Birlikleri, İl ve İlçe Özel İdareleri, Üniversiteler, Meslek Yüksekokulları, Araştırma Enstitüleri, Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları, Sivil Toplum Kuruluşları, (vakıf, dernek vb.), Organize Sanayi Bölge ve Sanayi Sitesi Yönetimleri, Teknoparklar, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Endüstri Bölgeleri, İş Geliştirme Merkezi Yönetimleri, Birlik ve Kooperatifler, KOBİ'lerin başvuruları yer almaktadır. En çok başvuruyu kamu kurumları ve KOBİ'ler yaparken en az başvuru Baro tarafından gerçekleştirilmiştir.

Tablo. 18 Uygulanan Projelerin Mahiyetine Göre Dağılımı

Destek Türü	Proje Adedi	Destek Miktarı TL	Bütçe TL
ANALİZ			
Konya	6	195.500	195.500
Karaman	1	36.000	36.000
ARAŞTIRMA			
Konya	95	2.618.969	2.706.109
Karaman	27	1.048.937	1.159.674
GEÇİCİ DANIŞMANLIK			
SAĞLAMA			
Konya	17	217.500	237.500
Karaman	5	60.500	60.500
EĞİTİM/KAPASİTE			
GELİŞTİRME			
Konya	292	6.025.242	7.509.731
Karaman	62	1.714.678	2.085.985
ENVANTER			
Konya	4	125.471	149.175
Karaman	2	19.500	19.500

FİZİBİLİTE

Konya	18	717.652	754.804
Karaman	6	164.000	164.000

TANITIM

Konya	5	390.960	506.939
Karaman	5	542.241	833.589

YATIRIM

Konya	267	75.907.987	143.767.335
Karaman	71	21.359.501	42.700.356
Toplam	883	111.144.638	202.886.697

Kaynak: www.mevka.org.tr

Tablo-18 de görüldüğü üzere; eğitim-kapasite geliştirme ve yatırım çalışmaları TR52 bölgesinde en fazla destek alan konular olmuştur. Envanter çalışmaları en az destek alan konudur. Bölgede 883 proje ile 202.886.697 TL'lik toplam yatırım yapıldığı görülmektedir.

Tablo. 19 Uygulanan Özel Sektör (Kobi) Projelerinin Sektörlerine Göre Dağılımı

Sektörler	Proje Adedi	Destek Miktarı TL	Bütçe TL
Ağaç Orman Mobilya			
Konya	4	1.033.038	2.067.676
Karaman	2	454.500	909.000
Ana Metal Ve Metal Ürünleri			
Konya	21	4.554.552	9.900.347
Karaman	0	0	0
Ayakkabı Deri Ürünleri			
Konya	2	279.540	559.080
Karaman	0	0	0
Diğer (medikal, optik, medya, çevre, kimya)			
Konya	5	701.292	1.402.585
Karaman	0	0	0
Enerji			
Konya	14	4.590.393	11.398.766
Karaman	2	495.225	990.850
Gıda Ve İçecek Ürünleri			

Konya	14	2.804.572	5.692.324
Karaman	9	1.859.662	4.331.915
Hizmet (Sosyal, Lojistik, Teknik Bilimsel Faaliyet- Sağlık vb.)			
Konya	2	174.998	699.992
Karaman	1	50.935	101.870
Kauçuk-Plastik			
Konya	5	1.074.971	2.325.307
Karaman	5	1.167.355	2.334.711
Makina-Teçhizat			
Konya	64	13.869.059	28.660.317
Karaman	6	1.149.932	2.299.864
Otomotiv Yan Sanayi			
Konya	23	5.575.826	11.514.307
Karaman	1	230.938	462.803
Savunma Sanayi			
Konya	13	3.203.302	6.406.604
Karaman	0	0	0
Tarım Alet ve Makinaları			
Konya	16	3.363.016	7.017.148
Karaman	1	265.100	545.250
Tarım ve Hayvancılık			
Konya	8	1.657.081	3.522.969
Karaman	4	1.027.710	2.073.356
Tekstil			
Konya	2	510.240	1.020.481
Karaman	2	76.762	153.524
Turizm 1 (1-0)			
Konya	1	220.212	440.425
Karaman	0	0	0
Toplam	227	50.390.11	106.831.471

Kaynak: www.mevka.org.tr

Özel sektöre yönelik verilen toplam 227 destekten en fazlası 70 adet ile makine-teçhizat sektörüne aittir. Sektörün bütçesi 30.960.181 TL'dir destek miktarı ise 15.018.991 TL'dir. En az yararlanan sektör ise turizm sektörü olup 440.425 TL toplam bütçe ile 220.212 TL destek almıştır.

Tablo. 20 MEVKA Destek Programları Somut Veriler

Destekler			Konya	Karaman	Toplam
Uygulanan	Özel	Sektör	9.045.779	613.681	9.659.460
Projelerinde	Toplam	Arge			
Harcaması (Ajans Desteği Dahil)					
Uygulanan	özel	sektör	908	180	1088
projelerinde	satın alınan toplam	makine ekipman/cihaz vs.			
Sayısı					
Uygulanan	Özel	Sektör	644	73	717
Projelerinde	Elde Edilen	Toplam			
İlave Yeni/ Yenilikçi Ürün Sayısı					
Uygulanan	Özel	Sektör	1168	210	1.378
Projelerinde	İlave	Toplam			
İstihdam Sayısı					
Uygulanan	Özel	Sektör	107	51	158
Projelerinde	İlave	Kadın			
İstihdam Sayısı					

Kaynak: www.mevka.org.tr

Özel sektöre projelerinde toplam AR-GE projesi harcaması 9.659.460 TL'dir. Bunun 9.045.779 TL'lik kısmı Konya ilinde 613.681 TL'lik kısmı ise Karaman'a aittir. Özel sektöre kazandırılan makine-ekipman/cihazların 908 adedi Konya'daki işletmelere, 180 adedi Karaman'daki işletmelere aittir. Konya ilindeki özel sektörde faaliyet gösteren KOBİ'ler 644 adet yeni/yenilikçi ürüne sahip olurken Karama ilindeki özel sektör işletmeleri 73 adet yeni/yenilikçi ürüne sahip olmuştur. Konya ilinde projeler kapsamında 1168 kişi istihdam edilirken bunların 107 si kadındır. Karaman'da kişiden 51 kadın olmak üzere 210 kişi istihdam edilmiştir.

4.2.1 Konya'da Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri

MEVKA Konya Yatırım Destek Ofisi'nce yürütülen protokol kapsamında; 2012 yılında 6 sınıfta 160 kişi, 2013 yılında 6 sınıfta 146 kişi, 2014 yılında 5 sınıfta 126 kişi ve 2016 yılında 7 sınıfta 136 kişi girişimcilik eğitimlerini başarıyla tamamlayarak sertifika almaya hak kazanmıştır. Ajans toplamda 568 girişimciye Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi verilmesinde rol oynamıştır. Bu eğitimler sonrasında sertifikalarını alan girişimcilere devlet destekleri konularında bilgilendirme yapılmakta, ayrıca iletişim bilgileri üzerinden işletme kurma bilgileri

talep edilerek kurulmuş olan işletmelere saha ziyaretleri de gerçekleştirilmektedir.
(www.mevka.org.tr)

Konya YDO tarafından organize edilen ve öne çıkan bazı Yatırım Tanıtım çalışmaları:

- 3 Nisan 2014 tarihinde TÜMSİAD Strazburg Şubesine ziyaret gerçekleştirilerek bölgedeki yatırım ortamı hakkında bilgiler verilmiştir
- 4 Nisan 2014'te TÜMSİAD Mulhouse Şubesine ziyaret gerçekleştirilerek bölgedeki yatırım ortamı hakkında bilgiler verilmiştir
- 5 Nisan 2015'te TÜMSİAD Paris Şubesine ziyaret gerçekleştirilerek bölgedeki yatırım ortamı hakkında bilgiler verilmiştir
- 2 Aralık 2014 tarihinde İngiltere Çalışma Ziyaretinde Londra'da faaliyet gösteren TBCCI (Türk İngiliz Ticaret ve Sanayi Odası) üyelerine bölgedeki yatırım ortamı hakkında bilgiler verilmiştir
- 3 Aralık 2014 tarihinde İngiltere Çalışma Ziyareti kapsamında Walsall'da bulunan, Black Country Ticaret Odasına ziyaret gerçekleştirilerek oda üyelerine bölgedeki yatırım ortamı hakkında bilgiler verilmiştir
- 5 Aralık 2014 tarihinde İngiltere Çalışma Ziyaretinde Liverpool Ticaret Odasına ziyaret gerçekleştirilerek bölgedeki yatırım ortamı hakkında bilgiler verilmiştir
- 31 Mart 2015 tarihinde SSTP Enerji isimli Türk firması öncülüğünde Dünya'nın önemli enerji firmalarından China Huaneng Şirketler Grubu, MEVKA'yı heyetle ziyaret etmiştir.
- 9 Haziran 2015 tarihinde Konya Valisi Muammer Erol'un davetiyle gelen ve Konya'da yatırım yapmayı düşünen Bolco Group heyeti ile Konya Valiliği öncülüğünde toplantı düzenlenmiştir.
- 10 Mart 2016'da Frankfurt'ta faaliyet gösteren MÜSİAD Hessen Şubesine ziyaret gerçekleştirilerek "Konya Yatırım Ortamı" hakkında bilgiler verilmiştir.
- 3 Haziran 2016 tarihinde İspanya'nın Albacete şehrinde bulunan ADEKA isimli işadamları derneği ziyaret gerçekleştirilerek bölgedeki yatırım ortamı hakkında bilgiler verilmiştir

- 30 Mart 2017 tarihinde Sofya Ticaret Başmüsavirliği'mizde gerçekleşen toplantıda Türk işadamlarına "Konya Yatırım Ortamı" hakkında bilgi verilmiştir.
- 8-9 Mayıs 2017 tarihinde Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansının yönlendirmesi ile MEVKA organizasyonu kapsamında Konya'ya gelen Birleşik Arap Emirlikleri Şarika Ticaret ve Sanayi Odası heyeti ikili görüşmelerde bulunmuştur. (www.mevka.org.tr)

Konya YDO tarafından katılım sağlanan bazı fuarlar:

- Gaziantep Expo Gateway to Middle East 2011 Fuarı
- 4.Moskova Helal Expo
- 1.İnovasyon Fuarı
- 2013 Tarla Günleri Fuarı
- 19. ve 20. ICCI 2013 Fuarları
- KONMAK 2012 Fuarı
- 11. ve 12. Tarım ve Hayvancılık Fuarları
- 13. ve 14.Uluslararası MÜSİAD Fuarları

B2B FAALİYETLERİ

Konya YDO tarafından organize edilen ve öne çıkan bazı B2B çalışmaları:

- MEVKA tarafından düzenlenen bu program kapsamında Enerji sektörü ile ilgilenen İtalyan ve Alman firma temsilcilerinin de bulunduğu Konya Ticaret Odası Meclis Salonu'ndaki programda enerji sektörüne yönelik olarak ikili iş görüşmeleri programı düzenlenmiştir.
- MEVKA ve MÜSİAD Konya Şubesi iş birliği ile Musul, Fas ve Sudan'lı yabancı iş adamları heyeti Konya'ya getirilerek Konyalı iş adamları ile buluşturulmuştur.
- MEVKA öncülüğünde, TÜRSAB Konya Bölgesel Yürütme Kurulu ve Konya Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü işbirliği ile İspanyol Tur Operatörleri ile B2B programı düzenlenmiştir.
- MEVKA ve MÜSİAD Konya Şubesi işbirliğiyle Cezayir'de 100'ün üzerinde katılımcının yer aldığı B2B toplantısı organize edilmiştir.

- MEVKA-MÜSİAD Genel Merkez-MÜSİAD Konya Şubesi işbirliği ile Tunuslu iş adamlarından oluşan heyet şehrimize gelerek Konyalı ve Karamanlı sanayicilerimizle iş görüşmeleri gerçekleştirilmiştir.
- MEVKA ve MÜSİAD Konya Şubesi işbirliği ile Katar'da ikili iş görüşmeleri programı düzenlemiştir.
- MEVKA ve BÜSAN Organize Sanayi Bölgesi Yönetimi işbirliğiyle Bolco Group firması heyeti ile Konyalı işadamlarının davetli olduğu tanışma/ikili görüşme programı düzenlenmiştir.
- Konya'da yatırım yapmayı düşünen Bolco Group firması heyeti ile enerji sektöründe faaliyet gösteren ve lisanslı Konyalı işletmelerin yer aldığı ikili görüşme programı organize edilmiştir.
- Mevlana Kalkınma Ajansı ve Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı öncülüğünde yerelde KTO, KSO ve KTB iş birliği ile düzenlenen "Konya-Körfez Ülkeleri İşadamları İkili İş Görüşmeleri" program kapsamında Körfez ülkelerinden gelen 100'e yakın iş adamı ve yatırımcı Konyalı işadamları ile 500'e yakın iş görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

4.2.2 Karaman'da Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri

MEVKA Karaman Yatırım Destek Ofisi tarafından KOSGEB ile yürütülen protokol kapsamında ilde girişimcilik kapasitesini artırmak amacı doğrultusunda 2012 yılından itibaren yaklaşık 400 kişiye Girişimcilik eğitimi verilmiş ve katılımcılar eğitimlerini başarıyla tamamlayarak sertifika almaya hak kazanmıştır. Bu eğitimler sonrasında sertifikalarını alan girişimcilere devlet destekleri konularında bilgilendirme yapılmıştır. Ayrıca 2017 yılı içerisinde 109 kişiye SGK Mevzuatı, Firma Kuruluşu, Teşvikler ve Kurumsallaşma eğitimleri verilmiştir. Bunlara ek olarak PCM eğitimleri Karaman Yatırım Destek Ofisi tarafından talep doğrultusunda düzenli olarak verilmektedir. 2017 yılı içerisinde İşkur, Milli Eğitim ve Mevlana Kalkınma Ajansı arasında yapılan protokol doğrultusunda Mesleki Eğitimler düzenlenmiştir. Bu kapsamda 16 kişi Autocad Eğitimi, 20 kişi Aşçı Çıraklığı Eğitimi ve 20 kişi Gazaltı Kaynağı eğitimleri almıştır.

Karaman YDO tarafından organize edilen ve öne çıkan bazı Yatırım Tanıtım çalışmaları:

- 3 Nisan 2014 tarihinde TÜMSİAD Strazburg Şubesi ziyaret gerçekleştirilerek bölgedeki yatırım ortamı hakkında bilgiler verilmiştir
- 4 Nisan 2014'te TÜMSİAD Mulhouse Şubesi ziyaret gerçekleştirilerek bölgedeki yatırım ortamı hakkında bilgiler verilmiştir
- 5 Nisan 2015'te TÜMSİAD Paris Şubesi ziyaret gerçekleştirilerek bölgedeki yatırım ortamı hakkında bilgiler verilmiştir.
- ICCI 2014'te güncel gelişmelerin değerlendirildiği ve gelecek ile ilgili projeksiyonların oluşturulduğu konferans programında, MEVKA güneş enerjisi oturumuyla bölgemizdeki enerji sektöründeki gelişmeleri anlatma imkânı bulmuştur.
- 2 Aralık 2014 tarihinde İngiltere Çalışma Ziyareti kapsamında Londra'da bulunan, TBCCI (Türk İngiliz Ticaret ve Sanayi Odası) üyelerine Bölgemizin tanıtımı amaçlı bir toplantı gerçekleştirilmiştir.
- 3 Aralık 2014 tarihinde İngiltere Çalışma Ziyareti kapsamında Walsall'da bulunan, Black Country Ticaret Odası ziyaret edildi. Oda üyelerine Bölgemizin tanıtımı amaçlı bir toplantı gerçekleştirilmiştir.
- 5 Aralık 2014 tarihinde İngiltere Çalışma Ziyareti kapsamında Liverpool'da bulunan, Liverpool Ticaret Odası ziyaret edildi. Bölgemiz tanıtımı gerçekleştirilmiştir.
- 07 Şubat - 12 Şubat 2015 Amsterdam Yabancı Yatırım Ajansı ve Amsterdam Ticaret Odası (KvK) ziyaret edilmiştir. Karaman Yatırım Ortamı tanıtılmıştır. Karaman Yatırım Destek Ofisi'nin hizmetleri hakkında bilgiler aktarılmıştır.
- 6 Mart 2015'te TÜMSİAD Berlin Şubesi'nde işadamları ziyaret gerçekleştirilerek TR52 bölgesi yatırım ortamı hakkında bilgiler verilmiştir
- 2016 Mart ayın da Hindistan Büyükelçiliği Yatırım Tanıtım kapsamında ziyaret edilerek TR52 bölgesi ve Karaman ilinin, başta turizm ve sanayi sektörleri olmak üzere Yatırım Potansiyelleri ve kurulabilecek işbirlikleri kapsamında tanıtımı gerçekleştirilmiştir.
- 3 Haziran 2016 tarihinde İspanya'nın Albacete şehrinde bulunan ADEKA isimli işadamları derneği ziyaret edilmiştir.

- 22-25 Eylül 2016 tarihleri arasında Japonya’da düzenlenen Jata Turizm Fuarı’na Mevlana Kalkınma Ajansı olarak stantlı katılım gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda hazırlık çalışmaları yürütülmüştür. İlimizin tanıtımına yönelik Japonca doküman hazırlanmıştır.
- 18 Mayıs 2017 tarihinde “Konya ve Karaman - Körfez Ülkeleri İşadamları İkili İş Görüşmeleri” programı kapsamında 35 işadamı Karaman’da gıda ve tarım gıda ve tarım ürünleri sektöründe faaliyet gösteren ona yakın işletmeyi yerinde ziyaret ederek hem işletmeleri inceleme fırsatı bulmuş hem de ikili iş görüşmeleri gerçekleşmiştir. 35 kişilik heyete Karaman ekonomisi hakkında bilgiler verilmiştir.

Karaman YDO tarafından katılım sağlanan bazı fuarlar:

- Gaziantep Expo Gateway to Middle East 2011 Fuarı
- Emitt Fuarı (2012-2013)
- WTM 2014 “Londra Uluslararası Turizm Fuarı
- 4.Moskova Helal Expo
- 19. ve 20. ICCI 2013 Fuarları
- 7.Yöresel Ürünler Fuarı (YÖREKS)

Karaman YDO tarafından organize edilen ve öne çıkan bazı B2B çalışmaları:

- TR 52 Bölgesi (Konya ve Karaman) turizmi tanıtımı amacıyla Mevlana Kalkınma Ajansı tarafından organize edilen gezi kapsamında, Güney Kore turizm heyeti 24 Kasım 2012 tarihinde Karaman’ı ziyaret etmişlerdir. Heyet 13 tur acentesi yetkilisi, 2 Güney kore Basın mensubu ve Türk Hava Yolları Seul temsilciliğinden 2 kişiden oluşmaktadır.
- MEVKA-MÜSİAD Genel Merkez-MÜSİAD Konya Şubesi işbirliği ile Tunuslu iş adamlarından oluşan heyet şehrimize gelerek Konyalı ve Karamanlı sanayicilerimizle iş görüşmeleri gerçekleştirilmiştir.
- 27-28 Ekim 2014 Tarihinde 15 Kişilik İspanyol Tur Operatörleri Karaman’a gelerek Karaman’ın tarihi ve turistik yerlerini gezerek bilgi sahibi oldular. Mevlana Kalkınma Ajansı, Konya TURSAB, Karaman Valiliği, Karaman Belediye Başkanlığı, İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü ve Karaman Ticaret ve Sanayi Odası tarafından desteklenen proje kapsamında İspanyol Tur

Operatörlerine, ilimizin tarihi ve turistik yerlerinden Karaman Kalesi, Çeşmeli Kilise, Tartan Evi, Madenşehri Köyü ve Karadağ Binbir Kilise ve Taşkale'nin tanıtımı gerçekleştirilmiştir.

- “Konya ve Karaman - Körfez Ülkeleri İşadamları İkili İş Görüşmeleri” programı kapsamında 35 işadamı başta enerji sektörü olmak üzere gıda – tarım, tarım makineleri, makine imalat, plastik vb. sektörlerde faaliyet gösteren işletmeyi yerinde ziyaret ederek hem işletmeleri inceleme fırsatı bulmuş hem de ikili iş görüşmeleri gerçekleşmiştir.

4.3 2009-2017 Yılları Arasında MEVKA Yatırım Destekleri

Tablo. 21 Mevlana Kalkınma Ajansı Desteği Kapsamında Açılması Planlanan Tesisler

Sıra No	Açılacak Tesisin Adı	Tesisin Yeri (İl-İlçe)	Tesisin Kullanım Amacı	Tesisin Muhtemel Açılış Tarihi	Açılma Durumu
1	KARAMAN İŞ GELİŞTİRME MERKEZİ	KARAMAN-MERKEZ	İŞ GELİŞTİRME MERKEZİ	10.2017	AÇILDI
2	BÖLGESEL İNOVASYON MERKEZİ	KONYA-SELÇUKLU	BÖLGESEL İNOVASYON MERKEZİ	10.2017	AÇILDI
3	MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	KONYA-SELÇUKLU	MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	10.2017	DEVAM EDİYOR
4	FUAR VE KONGRE MERKEZİ	KARAMAN-MERKEZ	FUAR VE KONGRE MERKEZİ	10.2017	AÇILDI
5	TURİZM BİLGİ MERKEZİ	KARAMAN-MERKEZ	TURİZM BİLGİ MERKEZİ	10.2017	AÇILDI
6	TAŞELİ BÖLGESİ SU SPORLARI VE DOĞA TURİZMİ MERKEZİ	KARAMAN-ERMENEK	ALTERNATİF TURİZM MERKEZİ	10.2017	AÇILDI
7	KARAMAN BELEDİYESİ GES PROJESİ	KARAMAN-MERKEZ	GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ELEKTRİK ÜRETİMİ	10.2017	AÇILDI
8	KOSKİ GES PROJESİ	KONYA-KARATAY	GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ELEKTRİK ÜRETİMİ	10.2017	AÇILDI
9	KARATAY BELEDİYESİ GES PROJESİ	KONYA-KARATAY	GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ELEKTRİK ÜRETİMİ	10.2017	AÇILDI

10	KONYA ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ GES PROJESİ	KONYA-KARATAY	GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ELEKTRİK ÜRETİMİ	10.2017	AÇILDI
11	KARAPINAR ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ GES PROJESİ	KONYA-KARAPINAR	GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ELEKTRİK ÜRETİMİ	10.2017	AÇILDI
12	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ GES PROJESİ	KONYA-MERAM	GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ELEKTRİK ÜRETİMİ	10.2017	AÇILDI
13	KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ GES PROJESİ	KONYA-KARATAY	GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ELEKTRİK ÜRETİMİ	10.2017	AÇILDI
14	KONYA SANAYİ ODASI GES PROJESİ	KONYA-KARATAY	GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ELEKTRİK ÜRETİMİ	10.2017	AÇILDI
15	KONYA TİCARET BORSASI GES PROJESİ	KONYA-KARATAY	GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ELEKTRİK ÜRETİMİ	10.2017	AÇILDI
16	KÜR KAR DÖKÜM GES PROJESİ	KONYA-KARATAY	GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ELEKTRİK ÜRETİMİ	10.2017	AÇILDI

Kaynak: www.mevka.org.tr

4.4 2009-2018 Yılları Arasında MEVKA Tarafından Verilen Eğitim Destekleri

- UYGULANAN TÜM PROJELERDE EĞİTİM ALAN TOPLAM KİŞİ SAYISI (43.927)
 - Konya: 36.053
 - Karaman: 7.874
- UYGULANAN TÜM PROJELERDE EĞİTİM ALAN KADIN SAYISI (11.662)
 - Konya: 10.127
 - Karaman: 1.535
- UYGULANAN TÜM PROJELERDE EĞİTİM ALAN ENGELLİ SAYISI (620)
 - Konya: 520
 - Karaman: 100

4.5 2009-2018 Yılları Arasında MEVKA Tarafından Verilen Mali Destekler

Tablo. 22 2009-2018 Yılları Arasında MEVKA Tarafından Verilen Mali Destekler

Bölge içerisinde yapılan çalışmalar sonucu bölgenin ihtiyacı olan alanlarda yıllar itibari ile mali destek programları kapsamında destek vermiştir. Aşağıda yıllar itibari ile destek programları yer almaktadır.

Yıllar	MEVKA Destek Programları
2018	Mali Destek Programı *Odak Sektörler Mali Destek Programı *Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek
	Fizibilite Desteği Programı
	Teknik Destek Programı
	Teknik Destek Programı
2017	Teknik Destek Programı
2016	Doğrudan Faaliyet Desteği Programı
	Teknik Destek
2015	Mali destek programları *Yenilenebilir Enerji MDP (Kar Amacı Gütmeyen) *Yenilenebilir Enerji MDP (Kar Amacı Güden) *Bölge İçi Gelişmişlik Farklarının Azaltılması
	Doğrudan Faaliyet Desteği Programı
	Teknik Destek
2014	Mali Destek Programları
	· Bilgi Ve Teknoloji Odaklı Üretim Mali Destek Programı
	· Kentsel Altyapının Geliştirilmesi Mali Destek Programı
	Güdümlü Proje Desteği
	Doğrudan Faaliyet Desteği Programı
	Teknik Destek Programı
2013	Güdümlü Proje Desteği
	Doğrudan Faaliyet Desteği Programı
	Teknik Destek Programı
2012	Mali Destek Programları *Turizme Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı *Bölgenin Rekabet Gücünün Artırılması Mali Destek Programı
	Güdümlü Proje Desteği
	Doğrudan Faaliyet Desteği Programı
	Teknik Destek Programı

2011	Mali Destek Programları *İktisadi İşletmelerde Rekabetçiliğin Geliştirilmesine Yönelik Mali Destek Programı *Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı
	Güdümlü Proje Desteği
	Doğrudan Faaliyet Desteği Programı
	Teknik Destek Programı
2010	Mali Destek Programı *Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı *İktisadi Kalkınma Mali Destek Programı
2009	Mali Destek Programları Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı (TR52-09-KÖA-01) Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı (TR52-09-KIRSAL-01)

Kaynak: www.mevka.org.tr

2009 yılından beri TR52 Bölgesinde faaliyet gösteren MEVKA 2009 yılı hariç her yıl Teknik Destek Programına çıkmıştır. 2013-2016-2017 yıllarında Mali Destek Programına çıkmamıştır. 2011-2012-2013-2014 yıllarında Güdümlü Proje Desteği 'ne çıkmıştır.

4.6 MEVKA'nın Sağladığı Güdümlü Proje Destekleri ve Çıktıları

1- Bölgesel İnovasyon Merkezi Güdümlü Proje

Başvuru Sahibi: Konya Sanayi Odası

Proje Ortakları: Konya Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, Konya Ticaret Odası, Konya ABİGEM, Konya Ticaret Borsası, Selçuk Üniversitesi İleri Araştırma ve Uygulama Merkezi, Konya Üniversitesi

Proje İştirakçileri: Konya Teknokent, KTO Karatay Üniversitesi, Mevlana Üniversitesi, ODTÜ GÜNAM,

Proje Bütçesi: 5.335.000,00 TL (Ajans Destek Miktarı: 4.000.000,00) TL'dir.

Proje Başlama Yılı: 2011

Proje Süresi: 24 ay

Hangi Aşamada: Uygulandı

Projenin amacı: Bölgesel İnovasyon Merkezinin amacı bölgede odaklanılan sektörlerin küresel düzeyde rekabet edebilir hale gelmesi için inovasyona ilişkin

fırsatları yaratmak ve bu amaçla bölgedeki inovasyon potansiyelini harekete geçirmektir.

Projenin Çıktıları: İnovasyon merkezinde toplam 74 işlik bulunmaktadır. Şu an 51 aktif firma faaliyetlerine devam etmektedir. Firmalardan toplam 67 proje hazırlanmış ve projelerin ortalama bütçesi 497.000, 00 TL'dir. Bu kapsamda 33 milyon TL civarında proje geliştirilmiştir.

Ayrıca İnopark bünyesinde ağırlıklı olarak makine-otomasyon sektörlerinde faaliyet gösteren firmalara Ar-Ge projelerini gerçekleştirebilecekleri ofis imkanları sunulmaktadır. Bunun yanında yazılım, medikal, biyoteknoloji, enerji kimya ve tarım sektörlerinden girişimciler de inovasyon merkezinde bulunmaktadır. www.mevka.org.tr

2- İş Geliştirme Merkezi GÜdümlü Proje

Başvuru Sahibi: Karaman Organize Sanayi Bölgesi

Proje Ortakları: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Karaman Ticaret ve Sanayi Odası, Karaman İl Özel İdaresi, Karaman Ticaret Borsası,

Proje Bütçesi: 1.333.333,00 TL (Ajans destek Miktarı 1.000.000,00 TL)

Proje Başlama Yılı: 2011

Proje Süresi: 18 Ay

Hangi Aşamada: Uygulandı

Projenin amacı: Karaman bölgesinde faaliyette bulunmak isteyen fakat çeşitli imkânsızlıklar nedeniyle girişimde bulunamayan işsizlerin işletme kurmalarını sağlamak, en kırılgan oldukları ilk yıllarını sağlıklı şekilde aşmalarını ve büyümelerine imkân tanımak ve böylece yerel kalkınmaya katkıda bulunmaktır.

Projenin Çıktıları: 21 adet işlik bulunmaktadır. Şu an 13 işletme faaliyet göstermektedir. Özellikle gıda, makine, ambalaj, plastik, otomasyon sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelere hizmet verilmektedir. www.mevka.org.tr

3- Mesleki Eğitim Merkezi GÜdümlü Proje

Başvuru Sahibi: Konya Ticaret Odası

Proje Ortakları: Konya İl Özel İdaresi, Konya Büyükşehir Belediyesi, Kop Bölge Kalkınma İdaresi, Konya Ticaret Borsası, Konya Sanayi Odası, Konya Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, Konya Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği.

Proje İştirakçileri: -

Proje Bütçesi: 8.000.000,00 TL (Ajans Destek Miktarı: 6.000.000,00)

Proje başlama yılı: 2012

Proje Süresi: 24 Ay

Hangi Aşamada: Uygulanıyor

Projenin Amacı; Bireylere mesleki nitelik kazandırmak ve nitelikli işgücü ihtiyacını karşılamak, mesleki eğitime özel sektörün yeterli ilgi ve hassasiyeti göstermesini sağlamak, mesleki eğitim konusundaki olumsuz toplum algısını değiştirmek, mesleki eğitim içeriğinin sürekli değişen işgücü ihtiyaçlarına göre güncellenmesi.

Proje Çıktıları; Bina yapımı tamamlanmıştır. İç tefrişat için satın alma çalışmaları devam etmektedir. www.mevka.org.tr

4- Karaman Fuar Ve Kongre Merkezi GÜdümlü Proje

Başvuru Sahibi: Karaman Belediyesi

Proje Ortakları: Karaman Ticaret ve Sanayi Odası, Karaman Ziraat Odası, Karaman OSB Müdürlüğü

Proje Bütçesi: 4.455.000,00 TL (Ajans destek Miktarı 2.000.000,00 TL)

Proje Başlama Yılı: 2013

Proje Süresi: 24 ay

Hangi Aşamada: Uygulanıyor

Projenin Amacı; Proje, Karaman ilinin rekabet edebilirliğinin artırılmasına yönelik olarak Karamanın sahip olduğu tüm turistik, kültürel ve manevi değerlerin çok iyi tanıtım ve pazarlaması için, Karaman'ın ürünlerinin ürünlerin tanıtım ve satışının yapılacağı bir fuar alanı ve ilgili toplantılarının yapılacağı bir konferans merkezi yapımını içermektedir.

Proje çıktıları; günümüze kadar 147 etkinlik yapılmıştır. Tarım fuarı, kitap fuarı, yetişkinlere ve çocuklara yönelik tiyatro etkinlikleri, konserler gerçekleştirilmiştir.

www.mevka.org.tr

5- Karaman Turizm Bilgi Merkezi GÜdümlü Proje

Proje yürütücüsü kuruluş; Karaman Belediyesi

Proje ortakları; Karaman Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Karaman Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü

Proje İştirakçileri; Turizm ile ilgili Sivil toplum Kuruluşları (Kardof vb.), Karaman Valiliği, Karaman Ticaret Odası

Proje Bütçesi; 2.300.000 TL(Ajans Destek Miktarı 1.000.000 TL)

Proje Başlama Yılı: 2015

Proje Süresi: 24 ay

Hangi Aşamada: Uygulanıyor

Projenin Amacı; Karaman turizmini geliştirebilmek amacıyla Karaman Merkezde kurulacak “Welcome Center/ Turizm Bilgi Merkezi” açılacaktır. Bu merkez ile Karaman’ın tarihi ve kültürel varlıklarını, turizm profesyonellerine ve potansiyel turistlere anlatarak, Karaman’a gelecek turistlerin İlin turizm değerlerinden etkilenmeleri ve İlde daha fazla vakit geçirmelerini sağlamaktır.

- Karaman İlindeki tarihi ve kültürel varlıkların, turizm şirketleri ve gelebilecek turistlere tanıtımının yapılması
- Karaman’a gelen turistlerin ilde daha fazla kalmalarını sağlayarak, İl ekonomisine katkı sağlamak
- Sadece tarihi ve kültürel varlıklar değil, inanç turizmi yanında spor, tarım ve yayla turizminin gelişmesi için potansiyel oluşturmak
- Karaman İlinde fiziki olarak mekanları bulunmayan ama Türk ve Dünya tarihine damgasını vurmuş önemli şahsiyetlerin (Atatürk, Piri Reis, Şeyh Edebali vb.) tanıtımının bu mekanın özel bölümlerinde yapılmasını sağlamak
- Turizmi geliştirmek ve ilin tanıtımın yapılabilmesi için rehberlik, dil öğretimi, tarihi ve doğal değerlerin öğretilerek turistlere aktarılmasını sağlamak amacıyla çeşitli kurslar açmak
- Turizm sektöründe turistik ürün; seyahat, konaklama ve diğer çekiciklerin bir bütünü olup bunların istenilen zamanda bir araya getirilebilmesi için üreticiler, araçlar ve tüketiciler arasında bilgi akışını sağlayacak etkin bir iletişim ağının kurmak

Proje çıktıları; 3 yılda yaklaşık 144.000 kişi ziyaret etmiştir. Hafta içleri ortalama 100, hafta sonları 250 kişi olmak üzere yaz aylarında gurbetçilerin yoğun ziyareti ile Yıllık ortalama 48.000 kişiye hizmet verilmiştir. www.mevka.org.tr

6- Taşeli Bölgesi Su Sporları Ve Doğa Turizmi Projesi

Başvuru Sahibi: Ermenek Belediyesi

Proje Ortakları: Ermenek Kaymakamlığı, Karaman Özel İdaresi

Proje Bütçesi: 1.339.277,40TL (Ajans destek Miktarı 1.000.000,00TL)

Proje Başlama Yılı: 2014

Proje Süresi: 24 ay

Hangi Aşamada: Uygulandı

Projenin Amacı; Taşeli bölgesinde su sporları ve doğa turizmine katkı sağlayacak çalışmaların yapılması ve bölgenin cazibe merkezi haline getirilerek ulusal ve uluslar arası alanda tanıtımının sağlanması

Proje çıktıları; Proje kapsamında 2 adet optimist ve yelken yarışları yapılmıştır. 2 adet 18'er kişilik Dragon yarışları yapılmıştır. Yaz döneminde bölgeyi ziyaret eden yerli ve yabancı turistlere yönelik günlük tekne turları yapılmıştır. Yetişkin ve çocuk yüzme havuzlarında denetimli olarak baraj gölü içerisinde yüzme imkanları sağlanmıştır. www.mevka.org.tr

7- Tohum Ve Gen Teknolojileri Vadisi

Başvuru Sahibi: Karaman Ticaret Borsası

Proje Ortakları: Bahri Dağdaş Uluslar Arası Araştırma Ens. Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya Teknokent, Konya Ticaret Odası, Konya Sanayi Odası

Proje Bütçesi: 7.222.572,00TL (Ajans destek Miktarı 4.950.000,00TL)

Proje Başlama Yılı: 2014

Proje Süresi: 24 ay

Hangi Aşamada: Uygulanma başlamış olup tamamlanmamıştır.

Projenin Amacı; Tarım sektörüne girdi sağlayacak ürünlerin tohum ve gen teknolojilerinin araştırılması ve üretilebilirliğinin sağlanmasıdır.

Proje çıktıları; Proje kapsamında üyelere eğitimler verilmiştir. Tohum ve gen üzerine çalışmalar yapılmamıştır. Ekonomik koşullardan dolayı proje uygulanmamıştır.

www.mevka.org.tr

4.7 MEVKA Tarafından Mali Destek Sağlanan İşletmelerin Projeleri Ve Etkileri

Aşağıda makine, döküm, diş protez sektörleri olmak üzere toplam 5 işletme ile yapılan yüz yüze görüşme sonuçları yer almaktadır. Şirket temsilcileri ile yapılan görüşmede aldıkları mali destek kapsamında; İstihdam Sayısı, Makine Ekipman Sayısı Yeni Ürün Sayısı, Prototip Sayısı, Ar-Ge Sayısı, Dış Ticaret Durumu, Dış Ticaret Yapabilirlik (%), Yeni İş Birlikleri Sayısı, Müşteri Sayısı, Eğitim Alan Kişi Sayısı ve kurumsallaşmaya etki hakkında bilgi alınmıştır. Bu bilgiler her bir işletme için değerlendirilmiştir.

Tablo-23 Birinci İşletme Analiz Tablosu

Proje Mali Destek Programı: 2010 İktisadi Kalkınma Mali. Destek Programı		
Destek Miktarı:321.780,00 TL		
Destek Oranı:% 60		
	Mali Destek Öncesi	Mali Destek Sonrası
İstihdam Sayısı	120	150
Makine Ekipman Sayısı	35	43
Yeni Ürün Sayısı	3	15
Prototip Sayısı	3	15
Ar-Ge Sayısı	2	6
Dış Ticaret Durumu	Var	Var
Dış Ticaret Yapabilirlik (%)	% 60	% 80
Yeni İş Birlikleri Sayısı	2	4
Müşteri Sayısı	25	35
Eğitim Alan Kişi Sayısı	35	50
Kurumsallaşma Sürecine Etkisi(E/H)	E	E

Değerlendirme:

Birinci işletmenin mali destek öncesi çalışan sayısı 120 iken mali destek sonrasında % 25 artış ile çalışan sayısı 150'ye çıkmıştır. 35 olan makine sayısı %22.85 artış göstererek 43' e çıkmıştır. İşletmenin yeni ürün ve prototip ürün sayıları 3'ten 15' e çıkarak %400 artış görülmektedir. İşletmenin Ar-Ge yaptığı ürün mali destek öncesi 2 adet iken mali destek sonrası % 200 artış oranı ile 6'ya yükselmiştir.

İşletme hali hazırda dış ticaret yaparken mali destek sonrası %60'tan % 80' e çıkmıştır. Mali destek sonrası yeni işbirliği sayısı 2 katına çıkmıştır. Yurt içi ve yurt dışı müşteri sayısı % 40 artış oranı ile 25'ten 35' e çıkmıştır. Mali destek kapsamında eğitim alan kişi %42,85 artış oranı ile 35'ten 50'ye çıkmıştır. Mali destek öncesi kurumsal yapıya sahip olan işletme mali destek sonrasında da kurumsal yapısını korumuştur.

Tablo-24 İkinci İşletme Analiz Tablosu

Proje Mali Destek Programı: 2012 Bölgenin Rekabet Gücünün Artırılması		
Mali Destek Programı		
Destek Miktarı: 235.633,50TL		
Destek Oranı:% 50		
	Mali Destek Öncesi	Mali Destek Sonrası
İstihdam Sayısı	8	11
Makine Ekipman Sayısı	14	19
Yeni Ürün Sayısı	2	3
Prototip Sayısı	-	-
Ar-Ge Sayısı	-	-
Dış Ticaret Durumu	Var	Var
Dış Ticaret Yapabilirlik (%)	% 5	% 20
Yeni İş Birlikleri Sayısı	-	-
Müşteri Sayısı	5	10
Eğitim Alan Kişi Sayısı	2	5
Kurumsallaşma Sürecine Etkisi(E/H)	H	E

Değerlendirme:

İkinci işletmenin mali destek öncesi çalışan sayısı 8 iken mali destek sonrasında % 37,5 artış ile çalışan sayısı 11'e çıkmıştır. 14 olan makine sayısı %35,71 oranında artış göstererek 19' a çıkmıştır. İşletmenin prototip ve Ar-ge ürünü olmamakla beraber yeni ürün 2'den 3' e çıkararak % 50 artış görülmektedir.

İşletme hali hazırda dış ticaret yaparken mali destek sonrası %5' ten % 20'ye çıkmıştır. Mali destek sonrası yeni işbirliği bulunmamaktadır. Yurt içi ve yurt dışı

müşteri sayısı % 100 artış oranı ile 5'ten 10'a çıkmıştır. Mali destek kapsamında eğitim alan kişi %150 artış oranı ile 2'den 5'e çıkmıştır. Mali destek öncesi kurumsal yapıya sahip olmayan işletme mali destek sonrasında da kurumsal yapıya kavuşmuştur.

Tablo-25 Üçüncü İşletme Analiz Tablosu

Proje Mali Destek Programı:2018 ODAK Sektörler Mali Destek Programı		
Destek Miktarı: 535.683,84		
Destek Oranı: % 50		
	Mali Destek Öncesi	Mali Destek Sonrası
İstihdam Sayısı	19	38
Makine Ekipman Sayısı	18	23
Yeni Ürün Sayısı	-	-
Prototip Sayısı	-	-
Ar-Ge Sayısı	-	-
Dış Ticaret Durumu	Yok	Yok
Dış Ticaret Yapabilirlik (%)	-	-
Yeni İş Birlikleri Sayısı	-	-
Müşteri Sayısı	25	38
Eğitim Alan Kişi Sayısı	4	9
Kurumsallaşma Sürecine Etkisi(E/H)	E	E

Değerlendirme:

Üçüncü işletmenin mali destek öncesi çalışan sayısı 19 iken mali destek sonrasında % 100 artış ile çalışan sayısı 38'e çıkmıştır. 18 olan makine sayısı %27,77 artış göstererek 23'e çıkmıştır. İşletme yeni ürün ve prototip ürün ortaya çıkarmadığı için aynı kalmıştır. İşletmenin Ar-Ge' si bulunmamaktadır.

İşletme mali destek öncesi ve sonrası dış ticareti bulunmamaktadır. Yurt içi müşteri sayısı % 52 artış oranı ile 25'ten 38'e çıkmıştır. Mali destek kapsamında eğitim alan kişi %125 artış oranı ile 4'ten 9'a çıkmıştır. Mali destek öncesi kurumsal yapıya sahip olan işletme mali destek sonrasında da kurumsal yapısını korumuştur

Tablo-26 Dördüncü İşletme Analiz Tablosu

Proje Mali Destek Programı: 2018 ODAK Sektörler Mali Destek Programı		
Destek Miktarı: 662.347,58 TL		
Destek Oranı:%43,89		
	Mali Destek Öncesi	Mali Destek Sonrası
İstihdam Sayısı	5	16
Makine Ekipman Sayısı	8	9
Yeni Ürün Sayısı	-	-
Prototip Sayısı	-	-
Ar-Ge Sayısı	-	-
Dış Ticaret Durumu	Var	Var
Dış Ticaret Yapabilirlik (%)	2	10
Yeni İş Birlikleri Sayısı	0	9
Müşteri Sayısı	5	15
Eğitim Alan Kişi Sayısı	0	9
Kurumsallaşma Sürecine Etkisi(E/H)	E	E

Değerlendirme:

Dördüncü işletmenin mali destek öncesi çalışan sayısı 5 iken mali destek sonrasında % 220 artış ile çalışan sayısı 16'e çıkmıştır. 8 olan makine sayısı %12,5 oranında artış göstererek 9' a çıkmıştır. İşletmenin prototip, yeni ürün ve Ar-Ge ürünü destek öncesi ve sonrasında bulunmamaktadır.

İşletme hali hazırda dış ticaret yaparken mali destek sonrası %2'den % 10'a çıkmıştır. Mali destek sonrası % 90 artışa 9 yeni işbirliği yapılmıştır. Yurt içi ve yurt dışı müşteri sayısı % 200 artış oranı ile 5'ten 15'e çıkmıştır. Mali destek kapsamında 9 kişi eğitim almıştır. Mali destek öncesi kurumsal yapıya sahip olan işletme mali destek sonrasında da kurumsal yapısını korumuştur.

Tablo-27 Beşinci İşletme Analiz Tablosu

Proje Mali Destek Programı: 2012 Bölgenin Rekabet Gücünün Artırılması		
Mali Destek Programı		
Destek Miktarı: 154.420,00 TL		
Destek Oranı: % 50		
	Mali Destek Öncesi	Mali Destek Sonrası
İstihdam Sayısı	154	160
Makine Ekipman Sayısı	16	17
Yeni Ürün Sayısı	20	22
Prototip Sayısı	-	-
Ar-Ge Sayısı	1	2
Dış Ticaret Durumu	Var	Var
Dış Ticaret Yapabilirlik (%)	% 10	% 15
Yeni İş Birlikleri Sayısı	-	-
Müşteri Sayısı	800	840
Eğitim Alan Kişi Sayısı	-	5
Kurumsallaşma Sürecine Etkisi(E/H)	H	H

Değerlendirme:

Beşinci işletmenin mali destek öncesi çalışan sayısı 154 iken mali destek sonrasında % 3,89 artış ile çalışan sayısı 160'a çıkmıştır. 16 olan makine sayısı %6,25 oranında artış göstererek 17' ye çıkmıştır. İşletmenin prototipi olmamakla birlikte Ar-Ge ürünü 1'den 2'ye, yeni ürün sayısı 20'den 22'ye çıkararak % 10 artış görülmektedir. İşletme hali hazırda dış ticaret yaparken mali destek sonrası %10' ten % 15'ye çıkmıştır. Mali destek sonrası yeni işbirliği bulunmamaktadır. Yurt içi ve yurt dışı müşteri sayısı % 5 artış oranı ile 800'den 840'a çıkmıştır. Mali destek kapsamında 5 kişi eğitim almıştır. Mali destek öncesi ve sonrası işletmede kurumsallaşma süreci yaşanmamıştır.

Genel Değerlendirme;

5 işletme örnek alınarak yapılan çalışmada 68 kişi istihdam edilmiştir. 20 makine bölgeye ve işletmelere kazandırılmıştır. 15 yeni ürün, 12 adet prototip ürün, 4 Ar-Ge ürünü ortaya çıkarılmıştır. Bölgenin yaklaşık % 10'luk dış ticaret hacmi artmıştır. 11 adet yeni iş birliği sağlanmıştır. 78 adet yeni müşteriye ulaşılmıştır. 37 kişi projeler kapsamında eğitim almıştır. Kurumsallaşmaya yaklaşık % 10 katkıda bulunulmuştur.

4.8 Mevlana Kalkınma Ajansı'nın TR 52 Bölgesinde Savunma Sanayi'nin Gelişimine Yönelik Katkıları

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız (Mülga Kalkınma Bakanlığı) ve Mevlana Kalkınma Ajansı (MEVKA) Koordinasyonu – Çabalarıyla, Onuncu Kalkınma Planı, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi, TR52 Konya Karaman Bölge Planı çerçevesinde, son 2 Yıldır Huğlu-Üzümlü-Beyşehir ve Konya Merkezde, Bölgedeki KOBİ lerin Savunma Sanayine Entegrasyonu kapsamında bazı faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bu faaliyetler, MEVKA tarafından Konya Merkez, Huğlu ve Üzümlüde yapılan saha araştırma raporlarında belirtilen sorunlar, ihtiyaçlar ve ülkemizin savunma sanayinde yerli milli üretim, Savunma Sanayi Müsteşarlığının (SSM) bu alanda teknolojik derinlik oluşturulması ve yerli tedarikçilerin geliştirilmesi politikaları ile de uyumlu olup, 9 ana başlıkta toplanmaktadır;

1. Fiziki Altyapı Çalışmaları
2. Teknik Altyapı Çalışmaları,
3. Eğitim Altyapısının Geliştirilmesi Çalışmaları,
4. Danışmanlık İhtiyacına Yönelik Çalışmalar,
5. MEVKA Mali Ve Teknik Destek Çalışmaları,
6. Mevzuat Çalışmaları,
7. İşbirliği Ve Koordinasyon Çalışmaları,
8. Tanıtım Ve Farkındalık Çalışmaları,
9. Planlanan Faaliyetler.

1-Fiziki Altyapı Çalışmaları;

- Huğlu Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi Huğlu sınırları içerisindeki toplam alanı 30.000 m² olan 14.000 m² lik alan üst yapı öngörülen İhtisas Küçük Sanayi Sitesi MEVKA desteği ile hazırlanan Başvuru dosyası Valilik

kanalıyla Mülga BSTB lığına gönderilmiştir. M² birim fiyatı ortalama 2.000 TL hesaplanan Küçük Sanayi Sitesi yatırımı için alt ve üst yapı giderleri dahil toplam 28.000.000,00 TL'lik maliyet öngörülmektedir.

- Üzümlü Silah İhtisas Küçük Sanayi Sitesinin (Türkiye'nin ilk ihtisas sanayi sitesi) 80.000 m²'lik Üzümlü sınırları içerisindeki satın aldığı arazisinde, mülkiyet problemi çözümlenmiştir. 1.000 m² lik 56 işyeri olarak (ilk etapta 33 işyeri) düşünülen KSS 'nin yapılanmasında başlangıçta BSTB'lığının altyapı ve üstyapı kredi desteklerinden faydalanılması planlanmaktayken Beyşehir ve Konya Büyükşehir Belediyesinin altyapı çalışmalarını üstlenmesi sonucunda sadece üstyapı ile ilgili Bakanlık Kredisi kullanılması aşamasına gelinmiştir. MEVKA ve Mülga BSTB İl müdürlüğü (Sanayi ve Teknoloji) uzmanlarıyla saha ziyareti gerçekleştirilip gerekli prosedür hakkında bilgilendirme yapılmış, MEVKA desteği ile hazırlanan Başvuru dosyası Valilik kanalıyla Mülga BSTB lığına gönderilmiş ve yer seçimi için Bakanlıktan gerekli incelemeler tamamlanmıştır. Valilik Kanalıyla Mülga BSTB Bakanlığına sunulan kredi başvuru dosyasının ve sonraki süreçteki ihtiyaç olacak fizibilite vs. diğer gerekliliklerin yerine getirilmesinde MEVKA kendi destek mekanizmaları vasıtasıyla gerekli müdahalelerde bulunmaktadır.

2-Teknik Altyapı Çalışmaları;

Huğlu ve Üzümlü bölgesinde yapılan silah imalatında ürün kalitesinin yükseltilmesinde ve insan kaynaklarının sürdürülebilirliği anlamında çok önemli bir noktada duran Test ve Laboratuvar Merkezi ihtiyacı, MEVKA Uzmanlarının yardımıyla projelendirilerek 2018 yatırım programına Selçuk Üniversitesi tarafından sunulması sağlanmış olup, Mülga Kalkınma Bakanlığımız Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü (Strateji ve Bütçe Başkanlığı-Sektörler ve Kamu Yatırımları Genel Müdürlüğü) tarafından proje yatırım programına alınmıştır. Huğlu MYO Silah Sanayi Eğitim Ve Ar-Ge Altyapısının Güçlendirilmesi adı altındaki projenin bütçesi 10 milyon TL olup, 2,5 Milyon TL'si eş finansman olarak S.Ü. Rektörlüğü tarafından karşılanacaktır. 2018 yılı için 1 milyon TL ayrılan Proje hayata geçtiğinde;

- 2018-2019 yılı eğitim öğretim yılında öğrenci alması planlanan Huğlu MYO Silah Teknikerliği bölümüne eğitim altyapısı sağlanmış olacak,
- İhtisas Lise haline gelen Huğlu End. Mes. Lisesinden mezun olan öğrencilerin bu alanda önü açılarak nitelikli işgücünün sürdürülebilirliği sağlanmış olacak,
- Orta vadede bölgede düşünülen CIP Laboratuvarının nüvesini teşkil etmiş olacak,
- Bölgede hali hazırda var olan silah imalatının tüm aşamalarında test ve kontrolleri yapılması suretiyle kalite artışı sağlanacak,
- Savunma Sanayine entegrasyon sürecinin hızlanmasına ve askeri silah imalatında daha iddialı yerli tedarikçilerin çoğalmasına katkı sağlanacaktır.

3- Eğitim Altyapısının Geliştirilmesi Çalışmaları;

- MEVKA S.Ü. Huğlu MYO işbirliği ile, Huğlu MYO Silah Teknikerliği bölümü YÖK den onaylanmıştır. 2018-2019 yılı eğitim öğretim yılında öğrenci alması planlanmaktadır. (Edinilen bilgiye göre 2'si okul birincisi toplam 62 öğrenci programa yerleşmiştir.)
- MEVKA MEB işbirliği ile Huğlu End. Mes. Lisesi, Türkiye'de sadece 16 adet bulunan İhtisas Lise haline gelmiştir. Üzümlü için de benzer bir süreç başlatılması için Milli Eğitim Bakanlığına MEVKA tarafından yazı yazılmıştır.

4-Danışmanlık İhtiyacına Yönelik Çalışmalar;

- MEVKA destekli (Güdümlü) Konya Sanayi Odası bünyesinde firmaların danışmanlık ve sertifikasyon ihtiyaçlarını koordine etmesi, SSM Müsteşarlığı ile işbirliğini geliştirmesi amaçlı Savunma Sanayi Geliştirme Merkezinin yakın gelecekte faaliyetlerine başlaması planlanmaktadır.
- MEVKA ve KOP BKİ koordinasyonunda SSB nin bir şirketi olan STM Uzmanlarıyla bölge ziyareti ve bölge sanayicisine dönük danışmanlık alımı konusunda ilk somut adım KOP-STM nin hizmet alım sözleşmesinin imzalanması ile atılmıştır. Buna istinaden STM den 2 adet Kıdemli Uzman Huğlu, Üzümlü, Beyşehir ve Konya'daki 20 firma üzerinde analiz - araştırma

çalışmaları başlatmıştır. 3 ay süren saha çalışması sonrası SSB ye ilgili uzmanlar tarafından rapor sunulmuştur.

- Ticaret Bakanlığı (Mülga Ekonomi Bakanlığı) destekli Konya Sanayi Odasının işbirliği kuruluşu olduğu iki adet küme hayata geçmiştir. Huğlu-üzümlüde 17 firmanın katıldığı Ateşli Silahlar Kümesi ve Konya'da 54 firmanın katıldığı Savunma ve Havacılık Kümesi faaliyete geçmiştir.

5-Mevka Mali Ve Teknik Destek Çalışmaları;

- MEVKA bugüne kadar mali destek programları vasıtasıyla savunma sanayi sektörüne toplam 27 milyon TL proje bütçesine sahip 38 projeye 13 milyon TL destek sağlamıştır.
- Konya Sanayi Odasının MEVKA 2017 GÜDÜMLÜ Proje Desteği kapsamında teklif ettiği, 1,3 milyon TL bütçeli Savunma Sanayi Geliştirme Merkezi adlı projesi başlatılmıştır. Bu projeye ilişkin fizibilitenin hazırlanması noktasında Fizibilite Desteği Programından destek sağlanmıştır.
- Her iki bölgede (Huğlu-Üzümlü) küçük ölçekli firmalar için, Sanayi Teknoloji Bakanlığı kredi desteği ile KSS altyapı ve üstyapılarının kredilendirme ve kurulma süreci başlatılmış olup, bu süreçteki gerekli araştırma, rapor, fizibilite ihtiyaçları MEVKA tarafından karşılanmaktadır.
- MEVKA 2017 Teknik Destek Programı kapsamında BEYSİSAD (Beyşehir Silah Sanayicileri Derneğine) 15 teknik personele CAD-CAM Eğitimi verilmiştir.
- MEVKA 2017 Teknik Destek Programı kapsamında Üzümlü Silahçılar Yapı Kooperatifi tarafından sunulan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına (Mülga Bilim Sanayi Teknoloji Bakanlığı) Üzümlü Silah İhtisas Sanayi Sitesi kuruluşu ile ilgili Başvuru Dosyasını hazırlanması noktasında destek sağlanmıştır.
- MEVKA 2018 Teknik Destek Programı kapsamında, Huğlu Av tüfekleri Kooperatifine Savunma Sanayine Yönelik Mühendislik Hizmeti konusunda teknik yardım sağlanmıştır.

- MEVKA 2018 Teknik Destek Programı kapsamında, Beyşehir Kaymakamlığına Bölgedeki Savunma Sanayinin Tanıtım Raporu Hazırlanması konusunda teknik yardım sağlanmıştır.
- Bölgedeki Firmaların Yatırım Teşvik Belgesi Alması Noktasında MEVKA tarafından çalışma başlatılmıştır.
- MEVKA 2018 Mali Destek Programı Odak Sektörler Mali Destek Programının özellikle Savunma Sanayiye dönük önceliği kapsamında desteklenecek projelerde aşağıda belirtilen çıktılardan elde edilmesi planlanmaktadır;

6- Mevzuat Çalışmaları;

- Yivli üretim önündeki yasal engellerin kaldırılması sağlanmış, bu gelişme sonrası, Huğlu Av Tüfeği Kooperatifi tarafından Türkiye'deki ilk yivli silah tasarımı gerçekleştirilmiş ve seri üretim aşamasına gelmiştir.
- İlgililer nezdinde Ticaret Bakanlığı (Mülga Ekonomi Bakanlığı) yapılan öneri sonucu Av Tüfekleri İmalatı Bakanlar Kurulu Kararı ile 4. bölge desteklerinden faydalanabilecek orta yüksek teknolojili yatırım konuları arasına alınmıştır.
- Tarım Orman Bakanlığı (Mülga Orman Su İşleri Bakanlığı) nın 04.07.2017 tarih ve 309 sayılı onayıyla 21.09.2017 tarihinde yürürlüğe koyduğu Beyşehir Gölü Özel Hükümlerinin 21,22 ve 23. Maddelerinin Beyşehir, Huğlu-Üzümlü Bölgesindeki Savunma Sanayi Entegrasyonuna engel oluşturması nedeniyle gözden geçirilmesi için ilgililer nezdinde çalışmalar yürütülmektedir.

7-İşbirliği Ve Koordinasyon Çalışmaları;

- Mülga Kalkınma Eski Bakanı Sayın Lütfi ELVAN tarafından bölge ziyareti gerçekleştirilmiştir.
- Mülga Kalkınma Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Sayın Yılmaz TUNA ve Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürü Sayın Emin Sadık AYDIN bölge ziyareti gerçekleştirilmiştir.

- MEVKA organizasyonu ile MKEK Uzmanları tarafından bölge sanayicisinin 20 adet personeline, MKEK ihalelerine Katılım Ve Dosya Hazırlama konusunda eğitim verilmiştir.
- MEVKA resmi yazısı ve organizasyonu ile Ticaret Bakanlığı (Mülga Ekonomi Bakanlığı) uzmanları ile Bakanlık destekleri ve URGE destekleri konusunda bilgilendirme toplantısı ve saha ziyareti gerçekleştirilmiştir.
- MEVKA tarafından TSE İle bölgede CIP Laboratuvarı Kurulması ve TSE belgelendirilmesi noktasında gerekli istişareler ve resmi yazışmalar yapılmıştır. İçişleri Bakanlığının bu kapsamda (AB Ulusal Eylem Planı yükümlülükleri) bazı faaliyetleri olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Daha sonra İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü himayesinde Ankara'da Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Savunma Sanayi Müsteşarlığı (Başkanlığı), Emniyet Genel Müdürlüğü ile KOP BKİ yetkililerinin katıldığı konuyla ilgili bir toplantıya katılım sağlanmıştır.
- MEVKA organizasyonu ile Büyükşehir Belediyesi KOMEK-İŞKUR ve KOSGEB işbirliği ile 25 Kişiyeye Girişimcilik Eğitimi Ve Sertifikalandırılması yapılmıştır.
- MEVKA talebi ile Savunma Sanayi Başkanlığı bünyesindeki, bir nevi firma akreditasyonu anlamına gelen sanayileşme firma portaline bölgedeki firmalardan SSB'ce uygun görülenlerin üye yapılması sağlanmıştır.
- MEVKA organizasyonu ile KOSGEB Uzmanları tarafından KOBİGEL ve İşbirliği Güçbirliği Destek Programları konusunda bilgilendirme çalışması yapılmış ve firmaların bu programlardan faydalanması sağlanmıştır. MEVKA tarafından bölgeden gelen destek taleplerine diğer kurumlara yönlendirme ve bilgilendirme yapılmaya devam edilmektedir.
- Savunma Sanayi Başkanının bölge ziyareti gerçekleşmiş, daha sonra müsteşarlık uzmanları ile saha ziyareti ve istişare toplantıları düzenlenmiştir.
- MEVKA, KOP BKİ ve Konya Sanayi Odası koordinasyonunda ASELSAN tedarik yetkilileri tarafından bölge ziyareti (Konya, Huğlu, Üzümlü) gerçekleştirilmiştir.
- Konya Sanayi Odası tarafından kurulan Konya Savunma ve Havacılık Sanayi Kümesi üyeleriyle (54 firma) ASELSAN, FNSS ve Savunma Sanayi

Başkanlığı makam ziyareti gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaret esnasında SSM nin Endüstriyel Yetkinlik Değerlendirme Programından (EYDEP) Konya, Beyşehir, Huğlu, Üzümlü Sanayicisinin faydalanması konusu gündeme getirilmiş ve önümüzdeki günlerde Konya’da bu programın (EYDEP) başlatılması uygun görülmüştür.

- Türkiye’nin Av Tüfeklerinde ilk Yivli Silah Tasarımı yapılmış ve SSB den 2 firma üretim izin belgesi almıştır.
- Bölgede MPT 76 üretimi başlatılmış, ilk 20.000 adet parça MKEK na sorunsuz teslim edilmiştir.
- Milli Piyade Tüfegi 55 Ve Bombaatar Projeleri Takip Edilmekte olup bölge (Huğlu) sanayicilerinden AKDAŞ SİLAH Bombaatar ihalesini ve AKUS Silah hafif Silah alanındaki bazı ihaleleri kazanmıştır.
- Bölgenin kendi imkanlarıyla tasarladığı ve iznini aldığı Keskin Nişancı Tüfegi Üretimi (Huğlu Av Tüfekleri Kooperatifi) başlamıştır.
- SSB nin 03.05.2018 tarih ve 14013 sayıları ile EYDEP Programının Konya’ da uygulanması ve INNOPARK da ofis teklifi kabul edilmiştir.
- ASELSAN-KONYA SAVUNMA SANAYİ A.Ş. ortaklığında Konya’da Silah Sistemleri Tesisi yatırımı onaylanmıştır.
- Konya Teknik Üniversitesinin kurulum kararı alınmıştır.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 100 günlük Eylem Planına Konya’da Yetkinlik ve Dijital Dönüşüm Merkezi (MODEL FABRİKA) kurulması konusu dahil edilmiştir.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 81 ilde DENE-YAP Teknoloji Atelyeleri kurulması kararı alınmıştır.

8-Tanıtım Ve Farkındalık Çalışmaları;

Gerek Konya kamuoyu gerekse ulusal kamuoyu nezdinde 2 TV, 1 Radyo ve çok sayıda gazete-dergi haberi ile farkındalık çalışması yapılmıştır. Bu çalışmalara gerek yerel basın gerek ulusal basın gerekse TV programlarıyla devam edilmektedir.

9- Planlanan Faaliyetler

- MEVKA 2018 MDP ve 2018, 2019, 2020 Dönemini Kapsayan SONUÇ ODAKLI PROGRAM (SOP) kapsamında Savunma Sanayine odaklanma sağlanmış olup, bölgedeki KOBİ lerin Savunma Sanayine entegrasyonunu hızlandıracak Sonuç Odaklı Mali Destek Programlarına Devam Edilecektir.
- SSB nin firması olan SSTEK ile Konya firmaları arasında ortaklık modelleri geliştirilecektir.
- Konya Teknik Üniversitesi bünyesinde Savunma Sanayi ile ilgili Fakülte/Enstitü kurulması için çalışmalar yapılacaktır.
- Konya Teknik Üniversitesi bünyesinde Silah Mükemmeliyet Merkezi kurulması için çalışmalar yapılacaktır.
- Huğlu MYO nun Konya Teknik Üniversitesi bünyesine alınması için çalışmalar yapılacaktır.
- MEVKA tarafından Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 100 günlük Eylem Planına Konya'da Yetkinlik ve Dijital Dönüşüm Merkezi (MODEL FABRİKA) kurulması teklif edilmiş, bir süredir KSO tarafından yürütülen çalışmalara ivme kazandırılarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan 100 günlük Eylem Planına, Konya'da Yetkinlik ve Dijital Dönüşüm Merkezi (MODEL FABRİKA) kurulması konusu dahil edilmiştir. Bahse konu MODEL FABRİKA nın Konya Teknik Üniversitesi bünyesinde kurulması ASELSAN SİLAH SİSTEMLERİ TESİSİ ve beşeri sermaye konusu göz önüne alındığında büyük önem arz etmektedir. Bu konuda ilgililer nezdinde çalışmalar yapılacaktır.

ÜZERİNDE ÇALIŞILAN / TAKİP EDİLEN DİĞER KONULAR;

1-Tarım Orman Bakanlığı (Mülga Orman Su İşleri Bakanlığı) nın 04.07.2017 tarih ve 309 sayılı onayıyla 21.09.2017 tarihinde yürürlüğe koyduğu Beyşehir Gölü Özel Hükümlerinin 21,22 ve 23. Maddelerinin Beyşehir, Huğlu-Üzümlü Bölgesindeki Savunma Sanayi Entegrasyonuna engel oluşturması nedeniyle gözden geçirilmesi,

2-Beyşehir OSB nin altyapı sorunun çözümlenmesi,

3-Beyşehir OSB nin Arıtma Tesisi probleminin projelendirilmesi,

4-Huğlu Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi tarafından sanayi sitesi yapılmak üzere Milli Emlak Müdürlüğünden talep edilen Huğlu sınırları içerisindeki arazi (26.000 m²-hazine arazisi) noktasında gerekli çalışmalar yapılması,

5-Üzümlü Silah İhtisas Küçük Sanayi Sitesinin (Türkiye'nin ilk ihtisas sanayi sitesi) 80.000 m²'lik Üzümlü sınırları içerisindeki satın aldığı arazide, 1.000 m² lik 56 işyeri olarak (ilk etapta 33 işyeri) planlanan KSS 'nin yapılanmasında, üstyapı ile ilgili Bakanlık Kredisi kullanılması aşamalarının hızlandırılması,

6-Özellikle Av tüfeği üretiminin yoğun olarak yapıldığı ve MPT-76, MPT-55 Parçalarının üretilmeye başlandığı Huğlu-Üzümlü Bölgesine, Türkiye'de 4-5 adet olduğu bilgisine ulaşılan (MKE, TİSAS, KALE, SARSILMAZ) Soğuk Dövme Namlu Makinası (Cold Forging Machine) temini için SSB ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızın, örtülü ambargo durumundaki bu makinanın temininde ve Isıl İşlem Ve Kaplama Tesisi kurulması noktasında yardımcı olması için çalışmalar yapılacaktır.

Savunma sanayinde;

- Dünyada askeri harcamalar gün geçtikçe artmaktadır.
- Ülkemiz askeri harcamalar bakımından dünyada 18,2 milyar dolarlık harcama ile 15. sıradadır. GSYİH' nin % 2,2 sini askeri harcamaya ayırmakta olan Türkiye bu oranla dünya ortalaması dolayındadır.
- Türkiye'nin savunma alanında yıllık 2 milyar dolarlık ihracatı, 6 milyar dolarlık cirosu ve 41 milyar dolarlık 553 adet proje sayısı ve % 65' geçen yerlilik oranına ulaşması sevindiricidir. Ancak gelişmiş ülkelerde bu oran en az % 90-95 dolayındadır.
- Türkiye Savunma Sanayi ihracatı yapan ülkeler arasında dünyada 16. ve İthalat rakamlarıyla da dünyada 6. Sıradadır.
- Konya Savunma Sanayinde 2017 verileriyle 38 milyon dolarlık ihracatıyla Ankara, İstanbul, Eskişehir ve İzmir'den sonra Türkiye'de 5. Sıradadır.

- Konya’da bu alanda birbiriyle koordinasyon içerisinde çalışan 2 ekosistem bulunmaktadır. Bunlar Huğlu-Üzümlü Ekosistemi ve Konya Merkez Ekosistemidir.
- Savunma Sanayine entegre olmaya hazır ve istekli, yıllık 450-500 Bin Av tüfeği üretim kapasitesi, 3000 kişiye yakın işgücü ve makina ekipman donanımıyla, Türkiye’yi Dünya ölçeğinde İtalya’dan sonra 2.sıraya taşıyan Huğlu-Üzümlü Ekosistemi ve savunma sanayinin diğer alanlarında imalat yapan Konya Merkez Ekosistemi her geçen gün aşama kaydetmektedir.
- Bölgede (Konya Merkez -Huğlu-Üzümlü) Silah-Savunma Sanayi ile ilgili olarak;
 - ✓ 2 adet Silah İhtisas Sanayi Sitesi (Yapım aşamasında),
 - ✓ 2 Adet Küme (Savunma ve Havacılık Kümesi ve Ateşli Silahlar Kümesi-Toplam 71 Firma),
 - ✓ 1 Adet Savunma Sanayi Geliştirme Merkezi (Mevlana Kalkınma Ajansı desteği ile Konya Sanayi Odası bünyesinde kurulma aşamasında),
 - ✓ 1 Adet Teknik Üniversite,
 - ✓ 1 Adet Silah Teknikerliği Eğitim Programı (S.Ü. Huğlu MYO),
 - ✓ 1 Adet Eğitim Amaçlı ve sanayicinin de kullanımına açık Test Analiz Laboratuvarı (MEVKA çabalarıyla Kamu Yatırım Programına alınmıştır) (S.Ü. Huğlu MYO),
 - ✓ 1 Adet Proje Lisesi (Huğlu da Silah Sanayi ile iç içe ve MEB tarafından Türkiye’de sadece 16 adet bulunan Proje Meslek Lisesi)
 - ✓ 1 Adet ASELSAN SİLAH SİSTEMLERİ TESİSİ (Konya Savunma Sanayi A.Ş. ortaklığında Uzaktan Komutalı Silah Sistemleri UKSS üretilecek)
 - ✓ 2 Adet Teknopark,
 - ✓ 1 Adet Model Fabrika (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 100 günlük Eylem Planında kararlaştırıldı)
 - ✓ 1 Adet Kalkınma Ajansı-MEVKA (Savunma Sanayi alanında saha çalışmaları ve destek-hibe imkanlarıyla Mevlana Kalkınma Ajansı)

- ✓ 1 Adet Savunma Sanayi Zirvesi (Konya Sanayi Odası tarafından 2018 'de 4. Düzenlenmiştir.)
 - ✓ 1 Adet Endüstriyel Yetkinlik Değerlendirme Programı - EYDEP (KSO ve MEVKA işbirliği ile bölgede uygulanması için Savunma Sanayi Başkanlığına önerilen program, SSB tarafından kabul edilmiştir.)
 - ✓ MEVKA desteği ile 1 Adet Yetenek Matrisi ve Deger Zinciri Çalışması yapılmıştır
 - ✓ En az 3000 kişilik silah konusunda tecrübeli işgücü,
 - ✓ SSB ve diğer ilgili kurum/kuruluşlarla yakın işbirliği,
 - ✓ Savunma Sanayine entegre olmaya hazır yıllık 450-500 Bin Av tüfeği üretim kapasitesi (Türkiye'nin % 50'si) bulunmaktadır.
- Konya Merkez Ekosisteminde hali hazırda savunma sanayine üretim yapan firmalar ile 100 yılı aşkın Av Tüfeği üretim kültürüne sahip Huğlu – Üzümlü Ekosistemi, Savunma Sanayine Askeri Silahların Üretimi ve diğer imalat ile entegre olarak, ülkemizin ihtiyacı ve hedefi olan Yerli Milli Savunma Sanayi teşkiline katkı yapmak suretiyle kendisini de yetenek ve yetkinlik anlamında geliştirmek istemektedir.
 - Ülkemizin, yerli ve milli savunma sanayi, teknolojik derinlik- küresel etkinlik, yerli tedarikçilerin geliştirilmesi politikaları ile uyumlu şekilde, bölgede belirlenen ilk hedef; ana sanayi yatırımı almak hedefi ASELSAN silah sistemleri Tesisi Yatırımı kararıyla gerçekleşmiştir. Diğer bölge hedefleri savunma sanayisinin hafif silah üretiminde merkezi konumda olmak ve savunma sanayi gerekliliklerini yerine getirmek suretiyle, kazanılacak yetenek ve yeterliliklerle dış pazar payının artırılması' hedeflerinin gerçekleştirilmesi noktasında var gücüyle çalışılmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bölgeler arası gelişmişlik farkları bulunmaktadır. Bu farkların azaltılmasına yönelik 5449 sayılı kanun ile kurulan kalkınma ajansları aracılığı ile bölgelerin potansiyel kaynakları harekete geçirilmek üzere çeşitli desteklemeler gerçekleştirilmiştir.

1960'lı yıllarda hazırlanan ve uygulamaya konulan kalkınma planları ile bölgesel dengesizliklerin giderilmesine yönelik çalışmalarda bulunulmuştur. Kalkınma ajanslarının kurulmasına kadar geçen sürede merkezi uygulamaların bölgelerde etkililiğinin yetersiz kaldığı görülerek başka çözüm yolları arayışına girilmiştir. Bu yetersiz kalışın nedenleri arasında merkezin, bölge içerisindeki dinamiklerinden tam anlamıyla haberdar olmaması, bürokratik süreçlerin uzun zaman alması, bölge içerisinde yerel aktörler ile iletişim aksaklıkları yer almaktadır. Bu yüzden bölge içerisinde yerelde hizmet verilmesi, yerelin ihtiyaçlarının yerinde saptanması, zamanında müdahale mantığı, bürokrasinin hızlı işlemeden dolayı ajanslar kalkınma planlarına katkı sağlanmak üzere görevlendirilmiştir.

5449 sayılı kanun çerçevesinde; bölge içerisinde faaliyet gösteren kamu-özel kesim, STK'lar arasında iş birliklerinin geliştirilmesi, bölgeye ait kaynakların yerinde ve etkin kullanımının sağlanması, ulusal kalkınma planlarının hedeflerine uygun çalışmalar yapması ve bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere oluşturulan kalkınma ajansları, 26 Düzey 2 bölgesinde kurularak faaliyetlerine başlamıştır. 2006 yılında yürürlüğe giren Kanun çerçevesinde ülkemizde kurulan ilk kalkınma ajansları İzmir ve Çukurova Kalkınma Ajanslarıdır. İlk iki ajans 2006 yılında, sekiz ajans 2008 yılında, Mevlana Kalkınma Ajansının da içinde yer alan on altı ajan ise 2009 yılında kurulmuştur.

2009 yılında kurulan MEVKA, 2009-2018 yılları arasında TR52 bölgesine 883 proje ile 202.886.697 TL'lik toplam yatırım yapılmasına katkıda bulunmuş ve 111.144.638 TL'lik destek sunmuştur. 26 kalkınma ajansı içerisinde bölgesine önemli katkılar sağlayan, yaptığı faaliyetler ile başarılı olan MEVKA her yıl ajanslar içerisinde ilk sıralarda yer almaktadır.

MEVKA 2009 -2018 yılları arasında 2013 ve 2017 yılları dışında mali destek programlarına çıkmıştır. Programlara yapılan 2018 mali destek programı projeleri devam ettiğiinden dolayı 2017 yılına kadar süre ele alınmıştır. Bu sürede proje başvuru sayısı Konya ili: 2648, Karaman ili: 562, toplam:3210'dur Uygulanan Proje Sayısı Konya İli: 704, Karaman ili: 179 toplam: 883 projedir.

2009-2018 yılları arasında özel sektöre ait Ar-Ge harcamaları Konya ili için: 9.045.779, TL Karaman ili için: 613.681,00 TL olmak üzere toplam 9.659.460,00 TL'dir.

Özel sektör projelerinde satın alınan makine ekipman sayısı Konya ili için: 908, Karaman ili için: 180 olmak üzere toplam 1088 adettir.

Özel sektör projelerinde elde edilen yenilikçi ürün sayısı Konya ili için: 644, Karaman ili için: 73 olmak üzere toplam 717 adettir.

Özel sektör projelerinde istihdam edilen kişi sayısı Konya ili için: 1168, Karaman ili için: 210 olmak üzere toplam 1.378 kişidir.

Ayrıca 7 adet GÜDÜMLÜ Projeden 6 sınıfın uygulaması yapılmış ve toplamda 15.000.000,00 TL kaynak aktarılmıştır.

2009-2018 yılları arasında Analiz, Araştırma, Geçici Danışmanlık Sağlama, Eğitim/Kapasite Geliştirme, Envanter, Fizibilite, Tanıtım Ve Yatırım konularında Toplam 883 projede MEVKA'nın 111.144.638 TL bütçe aktararak bölgede 202.886.697 TL kaynak oluşturulduğu görülmektedir.

MEVKA'nın son yıllarda özellikle savunma sanayinin Konya Merkez ve Beyşehir ilçesi Huğlu ve Üzümlü Mahallelerinde gelişmesinde önemli katkıları bulunmaktadır. Savunma Sanayinde bölgenin ön plana çıkarılması, Milli Savunma Bakanlığı, Savunma Sanayi Başkanlığı, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu ile bağlantıların kurulmasında ASELSAN'nın Konya'da yatırım yapmasına azami katkı sağlamıştır.

Özellikle bölgesel gelişmişlik farklarının ekonomik açıdan azaltılmasına refah düzeyinin arttırılmasına yönelik KOBİ'lere verilen desteklerin arttırılması, Savunma Sanayinin gelişimine katkı sağlayacak sektörlerin ve sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin kendilerini geliştirmesi, imalat ve savunma sanayinin gelişimine yönelik Ar-Ge ve Teknoloji Merkezlerinin sayılarının arttırılması, bölgeye özgü inanç turizmi ve sağlık turizminin gelişimine yönelik desteklerin artması beklenmektedir.

Tüm bu gelişmeler dışında Konya ve Karaman illerinde ön plana çıkarılması ve yatırımların arttırılması gereken sektörler bulunmaktadır. Her ne kadar bu sektörlerle mali destek programlarında destek verilmiş olsa da yeterli gelmemektedir.

Konya ilinde öne çıkan sektörler arasında otomotiv, makine, tarım makineleri, ana metal, enerji sektörleri bulunmaktadır. Bu sektörler ulusal ve uluslar arası firmalara tedarikçilik yaptığı gibi ana yüklenici konumunda olan firmalarda sektörlerde faaliyet göstermektedir. Özellikle bu sektörlerle makine ekipman desteği verilmiş olmasına rağmen; yazılım, ürün geliştirme, üretim maliyetlerini düşürme, pazar bulma ve pazar payını genişletme, kurumsallaşma, yalın üretime yönelik eğitim ve danışmanlık desteklerinin verilmesi gerekmektedir.

Yine bu sektörlerde kümelenme çalışmalarının arttırılması önem arz etmektedir. Konya da Konya Otomotiv Yan Sanayi İş Kümesi, Konya Döküm Kümesi, Konya Tarım Makineleri Kümesi, Ayakkabıcılık Kümesi, Bilişim Kümesi, Savunma ve Havacılık Ateşli Silahlar Kümesi olmak üzere 6 kuruluş bulunmaktadır. Kümeler genellikle fuarlara katılım konusunda faaliyetler yürütmektedir. Gerek firmaların kendilerini geliştirmeleri gerekse pazar paylarını arttırmaları için sadece bu faaliyetler yeterli değildir. Kümeler için ayrıca ajans tarafından desteklerin verilmesi aralarında iş birliklerinin arttırılması gerekmektedir.

Karaman ilinde Gıda Ürünlerinin İmalatı ve Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve İmalatı öncü sektörler arasında yer almaktadır. Ajansın kuruluşundan bu yana bu sektörlerle yaklaşık 3 milyon TL destek verdiği görülmektedir. Karaman ilinden Konya ili kadar ajansa proje başvurusu gelmemektedir. Bunun nedenleri

arasında işletmelerin ajansa duydukları güvensizliğin yanı sıra yeteri kadar proje tanıtımlarına katılımların sağlanmaması görülmektedir.

Karaman ilinde kümelenme kuruluşları bulunmamaktadır. Karaman ilinde özellikle bisküvi imalatçısı firmalar ağırlıkta yer almaktadır. Bunun yanında bölgede tarımsal ürünlerin işlenmesine yönelik firmalar faaliyet göstermektedir. Gıda sektöründe küme çalışmalarına başlanması bölgenin ekonomik gelişimine önemli katkılar sağlamaya neden olacaktır. Ajansın bu yönde çalışmalara öncülük etmesi gerekmektedir.

Desteğe çıkılırken firmaların ihtiyaçlarını belirleyecek toplantı vb. görüşmeler yapılarak sonuç odaklı programların hazırlanması ve uygulanması bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Bu yüzden sonuç odaklı programların artırılması için çalışmalara ağırlık verilmelidir.

Son yıllarda ajans, daha spesifik konular üzerine yoğunlaşarak yeni çağrılara çıkılmakta gerek yatırım maliyetlerinin yüksek olması gerekse konuların dar kapsamlı olmasından dolayı firmalar tarafından başvuruların sayısı azalmaktadır. Bu yüzden sektörel SWOT analizlerinin yapılması, ihtiyaç ve sorunların firma yetkilileri tarafından tespit edilerek mali destek programları hazırlanmalıdır.

Her bir ajansın bölgeye daha fazla kaynak aktarması için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ajanslara tahsis edilen kaynakların artırılması gerekmektedir. Bunun yanında kapsadıkları bölgelere hizmet veren ajanslar yerelin sosyal ve ekonomik yapısını yerinde analiz ederek kalkınma planlarına da katkı sağlayacak şekilde bölgenin ihtiyacı olan programlar hazırladıktan sonra destek çağrısına çıkmaktadır. Destek çağrısı kapsamında başarılı projelerin merkezden onay alınması yerine ajans yönetim kurulunca alınması daha doğru bir yaklaşım olabilir.

Paydaşların iş birliğinden çekince duymaları, yerel sahiplenme konusunda endişelerinden kurtulmak adına ajans tarafından hazırlanan bölge planlarının yerel paydaşlar tarafından tüm uygulamaları dikkate alınmalıdır.

Özellikle enerji verimliliği, yenilenebilir enerji üretim sistemlerin kurulmasına daha çok ağırlık verilmelidir. Kendi enerjisini üreten ve tüketen firmalar ile kurumların sayısının arttırılarak ülke ekonomisine katkı sağlamalarına teşvik edilmelidir.

Yaşanılan olumsuz durumlardan biri de proje hazırlama ve yürütme aşamalarında başvuru sahiplerinden istenen belge ve bilgi yoğunluğunun sadeleştirilmesine yönelik yasal iyileştirmeler yapılmalıdır. Özellikle proje yararlanıcılarının ihtiyaç duyduğu ve projeye faaliyetleri arasında yer alan mal alımı, yapım işi ve hizmet alımlarında ajans denetimde doğrudan alım yöntemi kullanılarak olası suiistimallerin de önüne geçilebilmelidir.

Ajans tarafından sağlanan desteklerin, projelerin sona ermesinden itibaren yeterli izlemenin yapılmadığı görülmektedir. Verilen desteklerin kullanılıp kullanılmadığı, devir ve satışlarının yapılıp yapılmadığı en az 5 yıl boyunca düzenli takip edilmelidir.

Yapılan görüşmeler sonucu, özellikle İnovasyon Merkezi, Karaman İŞGEM, Karaman Fuar Ve Kongre Merkezi, Karaman Turizm Bilgi Merkezi GÜDÜMLÜ projeleri hariç diğerler güdümlü projelerin proje süresince amacına ulaşmadığı, bu projelerin yürütülmesinde, izleme ve kontrollerinde aksaklık bulunduğu görülmektedir. İzleme ve değerlendirme biriminin proje denetimlerine dikkat etmesi ve yerinde müdahalesi beklenmektedir.

Tohum ve Gen Teknolojileri GÜDÜMLÜ Projesi ülkemiz ve bölgemiz için ne kadar önemli olduğu aşikardır buna rağmen çalışmaların yapılmamış olması projenin atıl kalması tarımsal alanda dışa bağımlılığımızın ve cari açığın azaltılacağı yerde, artmasına da katkıda bulunmaktadır. Bu projenin işlevselliğinin bir an önce sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

AĞIRALIOĞLU, Şükret; **Kalkınma Ajanslarının Bölgesel Kalkınma Üzerine Etkileri: Siirt Örneği**, Yüksek Lisans Tezi Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Siirt, 2018.

ARSLAN, Kahraman; **Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama Ve Bölgesel Kalkınma Ajansları**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(7), 275-294. 2005.

AYDEMİR, Cahit, İlhan Karakoyun, **Yeni Bölgesel Kalkınma Yaklaşımı ve Kalkınma Ajansları**, Bursa: Ekin Yayınevi, 2011.

BİLDİRİCİ, Melike; E.; İlnur Koç, **Türkiye’de Bölgeler Arası Gelişmişlik Farklarının İncelenmesi**, Türk İdare Dergisi, Ankara, 322, 2016.

BUCKLEY, P. J. and Ruane, F. **Foreign Direct Investment in Ireland: Policy Implications for Emerging Economies**, The World Economy, 1611-1628, 2006.

ÇALI, Hasan Hüseyin; Türkiye’de Kalkınma Ajanslarında Denetim Sorunsalı, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 15(2), 419-442. 2011.

ÇAYIN, Mücahit, Gökhan KARHAN, Murat SİLİNİR, Nihat AYDENİZ, **Bölgesel Kalkınmada Öncü Rol Üstlenen Bölgesel Kalkınma Ajanslarının İncelenmesi**, Batman Üniversitesi Yasam Bilimleri Dergisi, 2(1), 101-115. 2012.

ÇELİK, Fatih; **Shannon Kalkınma Ajansı'nın (İrlanda) Yenilikçilik Faaliyetleri** Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(2),14 – 36, 2018.

DEDEOĞLU, Sinem; **Bölgesel Gelişmişlik Düzeyi Tartışmalarında Yeni Yönetişim Anlayışı**, Y.L.Tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2015.

DEMİRAY, Erol E.; **Türkiye’de Bölgelerin Gelişmişlik Farklılıklarının Giderilmesine Yönelik Politikaların Analizi**, Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, 2011.

Devlet Planlama Teşkilâtı, Sekizinci BYKP, Bölgesel Gelişme Özel İhtisas Komisyonu Raporu, s.10.

DPT, I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967), **DPT Yay**, Ankara, 1963.

DPT II. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972), **DPT Yay**, Ankara, 1968.

DPT III. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977), **DPT Yay**, Ankara, 1972.

DPT IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983), **DPT Yay**, Ankara, 1979.

DPT, V. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989), **DPT Yay**, Ankara, 1984.

- DPT, VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994), **DPT Yay**, Ankara.1989
- DPT, VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), **DPT Yay**, Ankara. 1995
- DPT VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005), **DPT Yay**, Ankara. 2000.
- DPTIX. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013), **DPT Yay**, Ankara. 2006
- DİNLER, Zeynel; **Bölgesel İktisat**. Ekin kitabevi. 6. Basım. Ankara, 2001
- DİNLER, Zeynel; **Bölgesel İktisat Genel olarak ve Türkiye’de Bölgelerarası Gelişmişlik Farklarının Ortaya Çıkışı ve Azaltılmasına Yönelik Politikalar**. 9. Basım, Bursa: Ekin Yayınevi. 2012
- DURA, Yahya Can; **Dünya Uygulamaları Bağlamında “Kalkınma Ajansları”Nın Yapısal Analizi -2006**
- ERKAL, Mustafa E.;**Bölge Açısından Azgelişmişlik**, 2.Baskı, Der Yayınevi, İstanbul, (1990).
- ERSOY, Melih; H.Çağatay Keskinok, **İmar Planlarının Kademelenmesi ve Farklı Ölçeklerdeki Planlar Arasındaki İlişki**, Yargı Yay. Ankara, 2000.
- GÖRKEMLİ, H. Nur; **Bölgesel Kalkınmada Teknoparklar**, Konya, Çizgi Kitabevi, (2011).
- GÖKÇE, Birsen, **Bir Bölgesel/Kırsal Kalkınma Örneği Olarak Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Çerçevesinde “Birecik Baraj Yöresi Sürdürülebilir Kalkınma Deneyimi”** (Editör: Ayşegül Mengi). Yerellik ve Politika/Küreselleşme Sürecinde Yerel Demokrasi, Ankara, İmge Kitabevi, (2007).
- GÜNDÜZ, Ali Yılmaz; **Bölgesel Kalkınma Politikası**, Ekin Kitabevi, 2006.
- ILDIRAR, Mustafa; **Bölgesel Kalkınma ve Gelişme Stratejileri**, Ankara, Nobel Basımevi, 2004.
- Kalkınma Bakanlığı, X. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018),Ankara, (2013).
- Kalkınma Bakanlığı, Avrupa Birliğinde Kalkınma Ajansları, Ankara, (2018).
- KARACA, Yakup; **Yönetişim Perspektifinden Kalkınma Ajansları: Ankara ve Güney Ege Kalkınma Ajansı Örnekleri**, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, (2013).
- KÖSE, Seyit, Fatih Konur, **Avrupa Birliği Ve Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Bölgesel Farklılıkların Azaltılmasındaki Rolü ve Etkililiği: Ülke**

Deneyimlerinin Karsılaştırılması, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(1), 95-137, 2011.

KUŞTEPELİ, Yeşim; Umut **Halaç**, **Türkiye’de Genel Gelir Dağılımının Analizi ve İyileştirilmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, İzmir, 2004.

MAÇ, Nazlı; **Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye**, Konya Ticaret Odası Konya, 2006.

MIZIRAK, Zekeriya; Birol Mercan, **Bölgesel Kalkınmada Yeni Trendler**, Çizgi Kitabevi, Konya, s. (5, 9, 10, 11,91), 2016.

ÖZBOZKURT, Onur Başar; **Bölge Kalkınma Ajanslarının'nın Türkiye Uygulaması Örnek Olay: Çukurova Kalkınma Ajansı**, Çukurova Üniversitesi, İşletme ANABİLİMDALI, Mersin, 2011.

ÖZER, Mehmet Akif; **Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Sosyal Ekonomik İşlevleri**, Kamu-İs, 12(2), 37-74, 2012.

PARLAK, Bekir, Hüseyin Özgür, **Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler**, 1. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul, s.255.2002.

PEHLİVAN, Pınar; Türkiye’de Kalkınma Ajanslarının Yerel Ekonomi Üzerine Etkileri: Zafer Kalkınma Ajansı Örneği, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 11(33), 412-438, 2013.

SD, **An Economic Overview of Ireland’s Shannon Region**, 23, (2012).

SAHİN, Dilek; **Yönetimin Bölgesel Kalkınma Sorunlarına Uyumun Sağlanması Bağlamında Kalkınma Ajanslarının Rolü**, Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008.

SAKAL, Mustafa; Bölgesel Kalkınma Sürecinde Kalkınma Ajansları, **Altın Nokta Yayınevi**, İzmir, 2010.

SANLI, C; **“Bölgelerarası Dengesizliğe İktisadi Gelisme Teorileri Açısından Bir Yaklaşım”**, (Basılmamış Doçentlik Tezi, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi), İstanbul, 1978.

SERT, Osman; **Bölge, Türkiye’de Bölge Kavramı Ve Kalkınma Ajanslarının Yapısı**, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 2 Sayı 4, Aralık, 2012.

SEVİNÇ, Haktan; **Bölgesel Kalkınma Sorunsalı: Türkiye’de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları**, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2011.

SEZGİN, Aynur; **Kalkınma Ajansı Uygulamasının Gelişmiş Ve Az Gelişmiş Ülke Örnekleri Açısından Sonuçları**, Yüksek Lisans Tezi. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum, 2013.

ŞİMŞEK, Ahmet; **Kalkınma Ajanslarının Performans Ölçümü, Uzmanlık Tezi**, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara, 2013.

TAŞTEKİN, Abdullah; **Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Stratejileri Ve Bölge İdareleri**: Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, 2018.

TATAROĞLU, Muhittin; Hasret Öztürk, **Ülkelerin Kamu Yönetimi Örgütlenmelerinin Bölgesel Kalkınma Ajansları Üzerine Yansıması: Türkiye Ve İspanya Karşılaştırması**, SDÜ Vizyoner Dergisi, Yıl 2018 Cilt: 9 Sayı 21, 2018.

TURAN, Seyida; **Bölgesel Kalkınma Ajansları Dünyadaki Uygulamalar Ve Türkiye Modeli** Selçuk Üniversitesi Konya Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilimdalı, KONYA, 2007.

UZAY, Nisfet; **Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Giderilmesi ve Bölgesel Kalkınma Ajansları**. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş, 2005.

YAMAN, Ahmet; Murat Kara, **“Bölgesel Kalkınma Ajansları”**. Türkiye’de Bölgesel Gelişme Politikasının Dönüşümü Sürecinde Kalkınma Ajanslarının Kuruluş Çalışmaları: Son Durum ve Değerlendirmeler, İstanbul: Günaydın Ofset, 2010.

YAZAR, Damla, Tayyar Doğan, İbrahim Kuzu, **Kalkınma Planlarında Bölgesel Politika Ve Sosyal Politika İlişkisi** Karacadağ Bölgesel Kalkınma Dergisi, Sayı 4, Temmuz, 2013.

İNTERNET KAYNAKLARI

- www3.kalkinma.gov.tr 21.08.2019
- www.academia.edu 28.04.2019
- www.academia.edu/13616431/B%C3%B6lgeler_Aras%C4%B1_Dengesizlik_Kapsam%C4%B1nda_Te%C5%9Fvik_Politikalar%C4%B1n%C4%B1n_%C4%B0ncelenmesi 28.04.2019
- www.anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/kalkinma-ajanslari/355-29.08.2019
- <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/46275>- 05.09.2019
- www.ekodialog.com/konular/bolgesel_kalkinma.html 22.04.2019
- www.ec.europa.eu/regional_policy/archive/urban2/urban/upp/src/phase109.htm
05.09.2019
- www.eurada.org 08.03.2019
- www.konyadayatirim.gov.tr 28.05.2019
- www.kto.org.tr -16.05.2019
- www.ktso.org.tr/ 16.05.2019
- www.mevka.org.tr 15.05.2019
- www.tuik.gov.tr 21.04.2019
- www.tuseb.gov.tr/enstitu/tacese/yuklemeler/KalkAjans/bolgesel_kalkinma_ajanslari_tarihcesison.pdf .01.09.2019
- www.oka.org.tr/Documents/POLONYA%202011.pdf 05.09.2019
- www.planlama.org 12.04.2019
- www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/74/3/8---1101--Fatih-Celik.pdf 05.09.2019
- www.resmigazete.gov.tr 15.05.2019
- www.yunusgeven.blogcu.com 22.04.2019

EKLER

Ek-1 İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

TR1: İstanbul	TR7: Orta Anadolu
TR10: İstanbul	TR71: Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Niğde, Nevşehir
TR2: Batı Marmara	TR72: Kayseri, Sivas, Yozgat
TR21: Edirne, Kırklareli, Tekirdağ	TR8: Batı Karadeniz
TR22: Balıkesir, Çanakkale	TR81: Bartın, Karabük, Zonguldak
TR3: Ege	TR82: Çankırı, Kastamonu, Sinop
TR31: İzmir	TR83: Amasya, Çorum, Samsun, Tokat
TR32: Aydın, Denizli, Muğla	TR9: Doğu Karadeniz
TR33: Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak	TR90: Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon
TR4: Doğu Marmara	TRA: Kuzeydoğu Anadolu
TR41: Bilecik, Bursa, Eskişehir	TRA1: Bayburt, Erzincan, Erzurum
TR42: Bolu, Düzce, Kocaeli, Sakarya, Yalova	TRA2: Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars
TR5: Batı Anadolu	TRB: Ortadoğu Anadolu
TR51: Ankara	TRB1: Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli
TR52: Karaman, Kony	TRB2: Bitlis, Hakkâri, Muş, Van
TR6: Akdeniz	TRC: Güneydoğu Anadolu
TR61: Antalya, Burdur, Isparta	TRC1: Adıyaman, Gaziantep, Kilis
TR62: Adana, Mersin	TRC2: Diyarbakır, Şanlıurfa
TR63: Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	TRC3: Batman, Mardin, Şırnak, Siirt

 <p>KONYA</p>	<p>T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</p>	 <p>SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ</p>
--	--	--

ÖZGEÇMİŞ

1. Soyadı :EREL
2. Adı :MUKADDES
3. Doğum Tarihi :26.02.1983
4. Uyruk :TC
5. Çalıştığı Kurum: Konya ABİGEM
6. Mevcut Durum: Eğitim-Danışmanlık faaliyetleri
7. Deneyim : 9 yıl
8. Başlıca Yetenek ve Beceriler:
 - ✓ İş Planı, Girişimcilik, Danışmanlık ve Eğitim konularında deneyim.
 - ✓ Hibe destekleri ve PCM uygulama bilgisi
 - ✓ KAYS Sistemi uygulama bilgisi
 - ✓ İletişim becerisi
 - ✓ Takım çalışması
 - ✓ Eğitim programlarının koordinasyonu, uygulanması ve değerlendirilmesi
 - ✓ Bölgesel Kalkınma Proje ve Program tecrübesi
 - ✓ Eğitim ve Danışmanlık organizasyonları/takibi
9. Deneyimler
 - ✓ Başta TR52 bölgesi olmak üzere bölgedeki OSB'ler, Odalar, Kamu Kurumları, işletmeler, kooperatifler, belediyeler için Mali Destek Programlarına projeler hazırlamış ve yürütülmesini sağlamıştır. Ayrıca KOSGEB eğitimci havuzunda yer almaktadır. 2012 den bu yana Konya ve Karaman Merkez ve ilçelerinde yaklaşık 40 grup Girişimcilik eğitimleri vermiştir.
 - ✓ Karapınar ve Ereğli'de bulunan kamu kurum kuruluşları çalışanlarına proje hazırlama eğitimleri vermiştir.
 - ✓ Konya Sanayi Odasının 2017 yılında başvuru sahipliği yaptığı AB projesinin yazımı ve uygulamasında yer almıştır.
 - ✓ Konya Organize Sanayi Bölgesinin Dijital Ar-Ge Merkezi Güdümlü Projesinin yazımını ve takibini yapmaktadır.
10. Alınan Eğitimler
 - ✓ HORIZON 2020
 - ✓ Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi
 - ✓ Müşteri İlişkileri Yönetimi ve Müşteri Memnuniyeti
 - ✓ Toplam Kalite Yönetimi
 - ✓ İş Sağlığı ve Güvenliği
 - ✓ İnsan Kaynakları Yönetim Sistemi ve Performans Yönetim Sistemi

- ✓ İnsan Tanıma Sanatı ve Çatışma Yönetimi
- ✓ Ar-Ge inovasyon, AB,Kalkınma Ajansları Projeleri Eğitimi
- ✓ Proje Döngüsü Yönetimi

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-mail: erel@abigem.org

E-Mail: mukaddes.erel@gmail.com

İş-Mobil: +90 542 433 17 09

